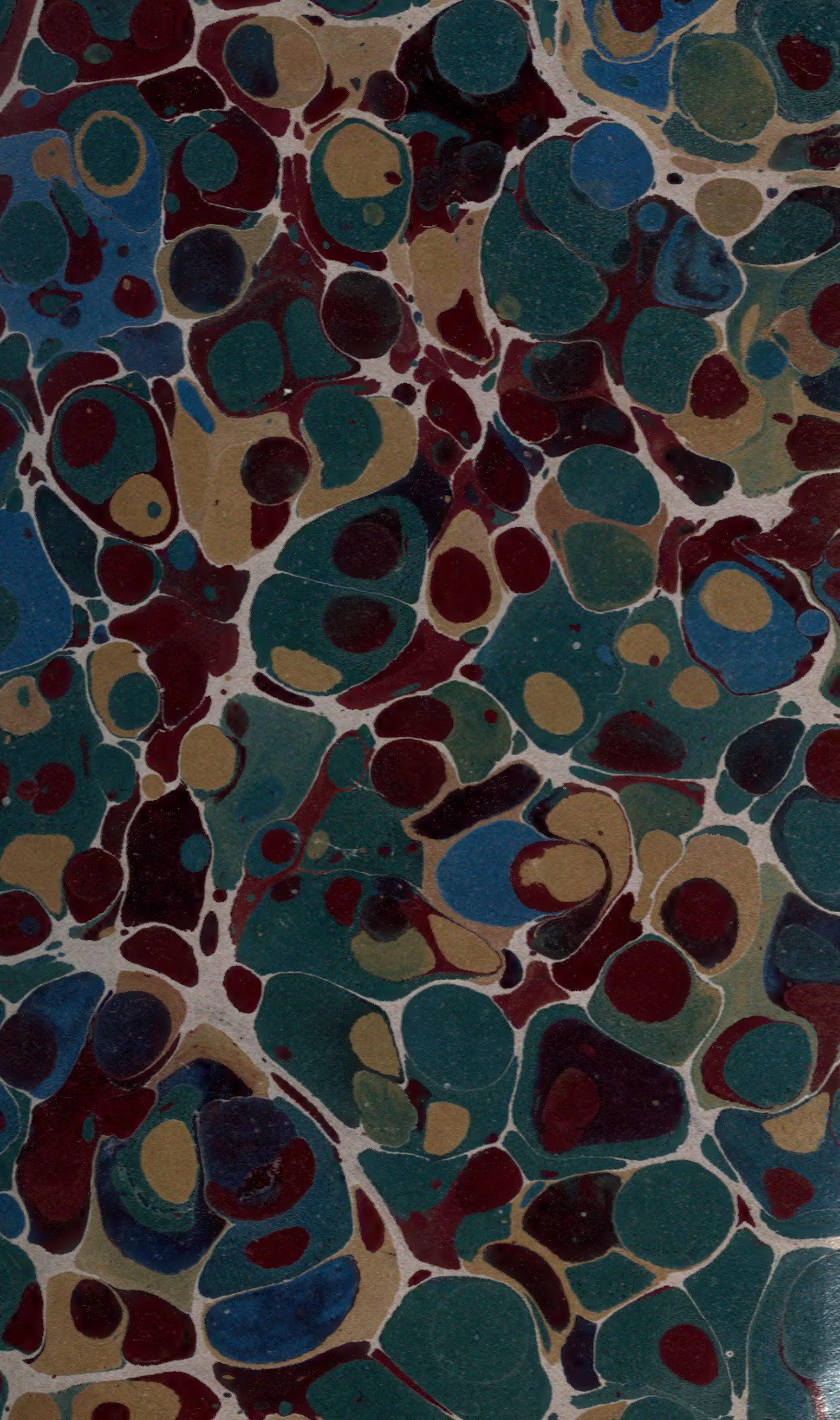

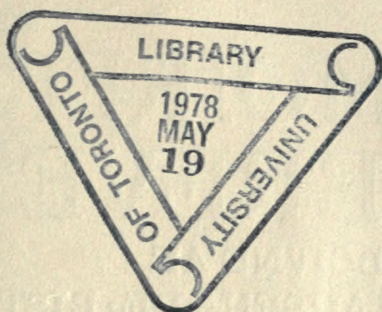
ERINDRINGER
AF
PASTORINDE
PAULINE PETERSEN
F. CLAUSEN.

FHV. KGL. SKUESPILLERINDE.

UDG. AF JULIUS CLAUSEN OG P. FR. RIST.

297

(opstillet fra hyllen under 298!)

LIBRARY
1978
MAY
19
UNIVERSITY
OF TORONTO

MEMOIRER OG BREVE

UDGIVNE AF

JULIUS CLAUSEN OG P. FR. RIST.

XXXI

ERINDRINGER

AF

PASTORINDE

PAULINE PETERSEN

F. CLAUSEN

FHV. KGL. SKUESPILLERINDE

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISKE FORLAG
KØBENHAVN
1919

ERINDRINGER
AF
PASTORINDE
PAULINE PETERSEN
F. CLAUSEN.

FHV. KGL. SKUESPILLERINDE.

UDG. AF JULIUS CLAUSEN OG P. FR. RIST.

TRYKT I 900 EKSEMPLARER

LANGKJÆRS BOGTRYKKERI
KØBENHAVN

INDLEDNING

Anna Pauline Margrethe Clausen var født den 2. Oktober 1803. Hun var Datter af en norskfødt Toldembedsmand i Vordingborg og henlevede sin Barndom under — i psykologisk Henseende — ret besynderlige Forhold. Under sin ensomme Udvikling hengav hun sig til ideelle, sværmeriske og sentimentale Drømmerier og Fantasier, Tilbøjeligheder, der vel tildels var nedarvede, men ogsaa stærkt paavirkede af Tidens æstetiske Interesser. Derom fortæller hun selv paa en naiv og indtagende Maade, der mangen Gang tager sig ud som Bekendelse eller Skriftemaal. Fra Opholdet i en kedelig og aandløs Provinsby (Nyborg) føler hun sig stærkt draget af en Længsel efter Livet ude i Verden, og da hun som en ung Pige med faa Kundskaber, men med en umættelig Trang efter at læse og lære, kommer i Besøg i Kjøbenhavn, faar ved Tilfældets Magt hendes, efter Poesi og Skønhed, vansmægtende Aand en ny Retning og samler sig i en Higen efter et bestemt Maal.

Det er Theatret, der lokker hende.

Under den mærkelige Væxt og Blomstring paa Aandslivets forskellige Omraader, der i Slutningen af det 18. og i Begyndelsen af det 19. Aarhundrede skyder frem, medens en ny og frodig Literatur samler Folket i skønliterære Interesser, danner der sig en mangfoldig Mængde Foreninger og Klubber, der dyrker Poesi og Musik og ikke mindst dramatiske Fremstillinger, alt under en vis selskabelig Form. Det bliver Privatthe-

atrenes og Dilettanternes Tid. Det bliver en Livsfornødenhed for Samfundets forskellige Lag enten selv at spille Komedie eller i hvert Fald at se Slægt og Venner gøre det. Dilettantskuespil bliver et Moderaseri, der griber alle, og høje Embedsmænd saavelsom helt udannede Haandværksfolk optræder som Skuespillere paa de private Theatre, som opstaar i deres Omgangskrese, de fleste med ret ynkelige og tidt latterlige Resultater. Men af og til udvikler der sig virkelige Talenter blandt disse Forsøg, der kommer Kunsten tilgode.

Af disse utallige Foreninger skal her kun nævnes det største og mest bekendte: „Det dramatiske literære Selskab“ eller „Borups Selskab“, som den kaldtes efter Theaterlokalets Vært.[1]) Thi det var til dette Selskab, at den unge Pige fra den lille Provinsby fik Adgang. Hun havde aldrig før været rigtig „ude mellem Folk“, og hun var derfor i sit Væsen og sin Optræden i høj Grad forlegen, sky og usikker og uden Herredømme over sig selv, hvilket hun meget yndefuldt ofte bekender i sin Omtale af det for hende saa mærkelige Faktum, at hun pludselig befinder sig i Samfund med de fornemste og berømteste Medlemmer af Kjøbenhavns bedste Selskab.

Det vidner om en mærkelig Energi og om en alt beherskende Begejstring hos den unge, frygtsomme og tilbageholdende Pige, at hun, da man bevæger hende til at optræde paa Scenen i „Borups Selskab“, fuldstændig overvinder sin Usikkerhed og Skyhed, naar hun staar paa Scenen og spiller en Rolle, hvorimod hun, naar hun, som hun siger, „er sig selv“, føler sig forlegen og Angst for Mennesker.

Pauline Clausens Energi styrer nu hurtigt henimod at blive virkelig Skuespillerinde, hun troer urokkelig paa sit Kald og sine Evner, og Tanken om hendes fattige Familie, som hun ikke vil ligge til Byrde, men

---

[1]) „Borups Selskab“s Historie foreligger i en Afhandling af Jul. Clausen i Maanedsskriftet „Museum“ 1892, II.

maaske kan hjælpe, driver hende fremad. Om hendes Debut paa Det kgl. Theater den 25. Marts 1825, skriver Overskou i sin Theaterhistorie:

„Pauline Clausen, en ung Pige, lidt under Middelhøjde, gjorde allerede ved et smukt formet, ovalt Ansigt med en fint bøjet Næse og store mørke Øjne, hvori der laa Uskyldighed og Sjælsrenhed, ved en nydelig Figur og sit meget tækkelige Væsen et behageligt Indtryk og den — skøndt hendes Talestemme var noget haard, dyb, og hvor den skulde gives Kraft, skrattende — rene, naturligt nuancerede Diktion, saavel som hendes rigtige Gebærdespil røbede gode Anlæg for Fremstillingen af det Naive og Ædle. Hun vandt stort Bifald, og i flere Roller, hvoriblandt et Par af tragisk Præg, viste hun saa mærkelige Fremskridt, at hun sikkert vilde være bleven en meget yndet Skuespillerinde, dersom hun ikke tidligt havde forladt Theatret".

Overskou bemærker ogsaa om hende og en anden samtidig Debutantinde (Jfr. *Beyer*):

„Begge disse Damer besad forresten ved deres Tiltrædelse en hos det kvindelige Personale ikke almindelig Aandsdannelse og gjorde sig bemærket ved smaa literære Arbejder; Jfr. *Clausen* fremkom endogsaa med en ret vakker, metrisk Oversættelse af Körners „Toni".

I April 1827 blev hun kongelig Skuespillerinde.

I sine Memoirer fortæller hun selv om sin Stilling ved Theatret i de syv Aar og hvorledes den trods alt bliver hende en Skuffelse. Hun holdes oppe ved sin Lyst til Arbejde og Studier og ved sit rene, sværmeriske Sind, der maler hende Livets mørke Sider gyldne og rosenrøde; men selv om hun har været større Skuespillerinde end det nu er muligt at kunne bedømme, manglede hun Evne til at gøre sig gældende og til at tage Kampen op mod de Intriger og Kabaler, der næsten altid udkæmpes i den rutinerede Trup, der har hjemme i Kulissernes Verden, hvor den „Uskyldighed og Sjælsrenhed", som Overskou taler om, ikke spiller nogen stor Rolle.

Hun vil selv fortælle derom, og gennem hendes hele Fortælling vil man se, hvorledes hun gennem Livets Skuffelser udvikles, og gennem en betagende sværmerisk Forelskelse modnes til en stærk, selvbevidst og dygtig Kvinde.

I September 1832 tager hun sin Afsked fra Theatret, efter et halvt Aar før at have ægtet Lærer ved Landkadetakademiet. cand. theol. *Henrik Petersen*, der fra 1834 i 19 Aar er Præst i Kastellet og derefter fra 1853 i Allerslev i Præstø Amt, hvorfra han tager sin Afsked 1869.

I hine Tider var Overgangen fra Skuespillerinde til Præstekone et stort Spring; det vidner om at *Henrik Petersen* har været en baade modig og fordomsfri Mand, at han turde vove at modtage hende i Springet.

Efter at hun havde forladt Theatret og var indtraadt i det ægteskabelige Liv, antager hendes Optegnelser en hel ny Karakter. Hun gaar nu ganske op i sine husmoderlige og moderlige Pligter og helliger nu Virksomheden som Hustru og Moder hele sit Liv til Velsignelse og Glæde for sit Hjem, som hun med sine mange literære og kunstneriske Interesser selv er en Pryd for. Men dette sidste Afsnit af hendes Liv og hendes Memoirer — som hun begynder at nedskrive c. 1842 — har ingen almindelig Interesse for Læserne; det tilhører ganske det intime Privatliv indenfor Hjemmets Vægge. Men spredt imellem disse Beretninger om denne Periode af hendes stille og ensartede Liv fortæller hun en Del om sin Samtid om dens Begivenheder, særligt om det danske Hof og de til dette knyttede Personligheder, som muligvis kan have Interesse. Hendes — maaske fra Kulisserne tilegnede — Tilbøjelighed til at fortælle Anekdoter er af Udg. modereret ved kun at medtage de værdifuldeste, og af disse kun dem, for hvilke der anføres bestemte Kilder.

Hun fortsatte hele sit Liv igennem sine digteriske

Forsøg, af hvilke nogle har et ret stort Omfang, men hun udgav i Trykken foruden sin omtalte Oversættelse af Körners Drama kun „Fire Billeder af Jesu Liv“, Kbh. 1859, under Pseudonymet *Poul Grimmer*, en dyb religiøs, fordringsløs lille Digtsamling, der tildels blev vel omtalt i Pressen. Sine Memoirer har hun afsluttet omtrent 1869.

Pastorinde *Pauline Petersen* og hendes Mand døde begge samme Aar, 1886, i en høj Alder (henholdsvis 86 og 84 Aar gamle) i Kjøbenhavn.

Det har været tvingende nødvendigt at beskære det foreliggende Manuskript, der af hendes Efterladte er stillet til Udgivernes Raadighed, og som udgør 500 tætskrevne Sider i 4⁰. For at lette Læserne Tilegnelsen har det ligeledes været nødvendigt at forkorte og omforme Forf.s ofte meget langtrukne Stil, der er stærkt paavirket af Datidens vidtløftige Roman-Literatur, med mange Indlæg af tyske, særlig Schillerske, Citater.

PAULINE PETERSEN, FØDT CLAUSEN (1832)

Højt oppe i Aas Sogn i Lyngdalen i Norge ligger Gaarden Østeland i henrivende skønne og storartede Omgivelser. I Midten af forrige [det 18de] Aarhundrede levede paa hin Gaard en Bonde ved Navn *Claus Petersen*. Hans Fader havde været Skolelærer, og Sønnen havde efter sin Stand faaet en god Opdragelse. Den ældste af *Claus Petersens* Børn, *Peter Christian*,[1]) havde det Hverv hver Dag med sin velklingende Stemme at læse til- og frabords, og naar man gik i Kirke, var det *Christian*, der blev betroet at bære Psalmebogen, men han forstod ikke at skatte de Fortrin, som hans Førstefødselsret gav ham. Hvor langt hellere klatrede han ikke om mellem Klipperne for fra de højeste Punkter at skue ud i den Verden, der laa udenfor den snevre Kres, hvori han bevægede sig. Da han blev saa gammel, at han skulde fremstille sig paa Sessionen, havde Danmark [og Norge] Krig [1788] med Sverige under Gustaf IIIs Regering, og den Højstkommanderende for det søndenfjeldske Regiment i Norge var General *Manspach*.[2]) Denne tog det nye

[1]) Told- og Consumptionsovertoldbetjent i Nyborg, Peter Christian Clausen, blev afskediget 1837 og døde 1855, 92 Aar gammel.

[2]) Generallieutenant, Kammerherre Johan Frederik v. Mansbach (1744—1803) døde som komm. General søndenfjælds i Norge og som Kommandant paa Frederikssten. Han var født i Kurhessen, hvor han ejede Godset Mansbach. Han var gift med Isabella v. Oldenburg (1769—1855).

Mandskab i Øjesyn og standsede overrasket foran den unge Mands udmærkede Skønhed. Med en høj, slank Væxt forbandt han ualmindelig noble Ansigtstræk, et smukt, kulsort Haar, — saa stort, at han ikke behøvede at sætte løst Haar til Pisken i Nakken —, en frisk Ansigtsfarve og et Par milde blaa Øjne, der i glad Forventning skuede ud mod Fremtiden.

General *Manspach* blev saa indtaget i det unge Menneske, at han efter kort Tids Forløb antog ham til Kammertjener og viste ham fremdeles megen Velvillie og Godhed. Efter Træfningen ved Qvistrum Bro blev han sendt som Kurér til *Gustav III*, og denne havde venligt klappet ham paa Skulderen og kaldt ham „min Gosse", hvilket i Forbindelse med Kongens Skønhed gjorde et saa dybt Indtryk paa ham, at det endnu bevaredes i hans høje Alderdom. Efter at Felttoget var endt, fulgte *Christian* sin Herre paa en Rejse til Tyskland, hvor Generalens gamle Moder boede. Hans Herre behandlede ham mere som en Søn end som en Tjener. Han sad inde i Vognen hos ham, og han tog ham med sig overalt, hvor det lod sig gøre, og den unge Kammertjener gjorde Lykke, hvor han kom. Han lærte meget hurtigt det tyske Sprog og desuden det dengang saa yndede Guitarspil og sang dertil med en ualmindelig smuk Tenorstemme, der ikke endnu i en høj Alder havde tabt sig. Imidlertid opfattede han Livet mere igennem Følelsen end igennem Forstanden, og han forblev vel næppe uberørt af den letsindige Adfærd, som han var Vidne til mellem de høje Herrer,

som han i sin underordnede Stilling kom i Berøring med, og Rejselivet gav ham en Hang til Adspredelser, der senere ofte skadede ham i Livet; ja, det gik saa vidt i denne Retning, at han ofte, da han var bleven Familiefader, opsagde en god Bolig og lejede en slettere, naar denne laa paa et muntrere Strøg i Byen, eller man havde en smukkere Udsigt fra Vinduerne.

Generalen var ofte med flere andre i Besøg hos en ung Enke i Tyskland, der var ung og smuk og altid behandlede den unge Kammertjener med udmærket Forekommenhed, hvilket denne optog med dyb Ærbødighed. Men hvor forbauset blev han ikke, da Generalen en Dag kaldte ham ind og modtog ham med de Ord: „Nu, *Chrétien*, kan Du gøre Din Lykke. Grevinden har bedt mig at foreslaa Dig at blive hendes Mand. Hun tilbyder Dig sin Haand og vil forinden sørge for, at Du kommer i en bedre Stilling.“ Men hans Hjærte havde allerede valgt, og Grevinden med sin Rigdom og Glimmer formaaede ikke at fortrænge en skøn norsk Pige af hans Kjærlighed. —

Omtrent et Aar før ham fødtes paa en Gaard i Nærheden af Laurvigen et Pigebarn, som blev kaldt *Kari* eller *Karen*. Hendes Fødsel kostede Moderen Livet, og Faderen *Jean Goui*, som var en velhavende Mand, fandt i sin anden Kone en brav Ægtefælle og Husmoder, men hans to Døtre fandt paa ingen Maade nogen kærlig Stifmoder i hende. Da de voxede til, sendte han derfor den ældste Datter til Holland, hvor han havde Familie paa sin

Faders Side. Denne var nemlig en Franskmand, der ogsaa hed *Jean Goui* og var bleven forskreven til Norge for at have Tilsyn med et Jærnværk og havde købt Gaarden ved Laurvig, som efter ham kaldes Gouigaarden. Hans Sønnesøn, *Karis* Fader, holdt ikke af det fremmede Navn og kaldte sig *Lundberg* efter Moderen.

Da den yngste Datter, *Kari,*[1]) blev voxen, blev hun efter sit Ønske sendt til Laurvig for at lære Skrædersyning og Modepynt, eller som det hed i Datidens Sprog: „at stikke op“. Den unge Pige havde udviklet sig til en regelmæssig Skønhed. Hun kom i Huset hos Admiral *Grotschillings* i Frederikshald,[2]) hvor hun i den ældste Datter fandt en sand Veninde, der mere behandlede hende som en Søster end som et underordnet Medlem af Huset, og derfor nævnte *Kari* aldrig senere „Frøken Trine“ uden med Kærlighed og Taknemlighed. Denne Frøken *Grotschilling* var den senere bekendte Klaverspillerske, der udmærkede sig i de fornemme kjøbenhavnske Krese ved sit Talent og endogsaa lod sig høre offentlig ved en Koncert med stort Bifald. Senere blev hun gift med Komponisten, Kapelmester *Naumann.*[3]) Af hende lærte *Kari* mange af hin Tids Yndlingssange f. Ex. Tullins Hyrdedigte og flere i

[1]) Karen Clausen, født Goui, døde den 25. Januar 1829, 68 Aar gammel.

[2]) Om Familien Grodtschilling, se Memoirer og Breve IX, Reg.

[3]) Catharina Magdalena Grodtschilling var en Datter af Kontreadmiral Frederik Grodtschilling. Hun var overordentlig musikalsk begavet, og medens hun var i Huset hos sin Søster, Marie Susanne, der var gift med den rige Grosserer i Kbhvn., Pierre Peschier (1746—1812), lærte hun den berømte Komponist, Sachseren Johann Gottlieb Naumann (1741—1801) at kende, med hvem hun blev gift 1792 i Pretsch ved Wittenberg. Hun var født 1764, hendes Dødsaarsag er ubekendt.

Hendes nedenfor nævnte Broder var Kaptajn i Marinen Frederik Grodtschilling (1782—1820).

den Smag. Hvor ofte har jeg ikke som Barn siddet paa en Skammel ved min Moders Fødder, naar hun spandt, og lyttet, naar hun med sin forresten ubetydelige Stemme sang: „Ak, gid Melicerta var min“, og hvor muntert lo jeg ikke, naar hun sang om Hyrdinden, der vilde svare Nej, men tog Fejl og svarede: „Ja, ja, ja, ja“. Dog var af alt, hvad hun sang, de gamle Kæmpeviser mig dog det kæreste.

Da Admiralens alle holdt af hende, tog de hende med paa en Rejse til Kjøbenhavn. De boede dér hos den rige Grosserer *Peschier,* der ejede den store røde Gaard ved Holmens Kanal ved Siden af Hjørnegaarden til Kongens Nytorv.[1]) Her lærte hun at kende en ung Franskmand af et ubetydeligt Ydre, men med en udmærket ædel Karakter. Hans Navn var *Jacques Agier* og han blev senere en af Hovedstadens betydeligste Grosserere. Et andet Handelshus's Fallit drog senere hans Hus med sig, og dette uventede Slag og maaske ogsaa andre ubekendte Sorger kunde han ikke bære. Sortesøens [Sortedamssøen] Bølger lukkede sig over hans Lig.[2])

Saavel den unge *Agier,* som Admiralens eneste Søn, en ung Søofficer, udmærkede *Karen Goui* eller *Lundberg,* som hun kaldtes, og gav hende det tilkende ved alle Lejligheder. Hun agtede den unge *Grotschilling,* hun havde den unge *Agier* meget kær, men elskede ingen af dem. Da *Grotschilling* friede til hende, undskyldte hun sig med, at hun intet pas-

1) Dette er ikke helt korrekt, Peschiers Gaard var Landmandsbanken.

2) Schweizeren Jacques Agier (død 1818) var en Neveu af Peschier og Kompagnon af Handelshuset, der blev ødelagt i Aarhundredets første Tiaar. Peschier døde som en fattig Mand, Agier trak sig ud af alle Forretninger. Han var gift med Charlotte Sophie Wiehe (død 1826).

sende Parti var for ham og at hun aldrig vilde gøre hans Familie imod. Han giftede sig senere med sine Forældres Stuepige, der forresten skal have opført sig meget smukt og agtværdigt baade som Kone og Enke. Mere stille og blid ytrede *Agier* sin Tilbøjelighed for den unge Kari.

En Dag kom en af Pigerne og fortalte, at der var kommen et ungt Menneske til Byen fra Norge med General *Mansbach*, som flere havde antaget for hendes Broder, thi han lignede hende ganske paafaldende. Da Kari forsikrede, at det ikke var Tilfældet, svarede Pigen, at saa blev der vist et Par af dem, thi Ægtefolk skulle jo altid ligne hinanden, og Generalens Kammertjener var det smukkeste Menneske, hun havde set. *Kari* smilte og hævede den krumme Næse en Linie højere.

Den første Gang de to unge Mennesker saa hinanden var deres Skæbne afgjort. Kort efter blev de forlovede. Den unge *Agier* blev syg ved Efterretningen herom og maatte kæmpe haardt, før han overvandt den bitre Skuffelse.

Som saa mange andre giftede mine Forældre sig uden egentlig at have noget at gifte sig paa. Han forblev i sin Tjeneste hos Generalen i Norge, og hun gjorde sin Færdighed i Haandarbejder gældende. Deres første Barn, *Charlotte Amalie*, blev født 1787, to Aar efter fødtes *Johanna Georgina*,[1]) og atter to Aar efter *Isabella*, som blev opkaldt efter Generalinden.[2]) Da Familien saaledes for-

[1]) Johanne Georgine Clausen (1789—1853), gift 1811 med Anders Jørgen Olufsen, Købmand i Saxkøbing (1786—1834).

[2]) Isabella Clausen (1791—1834), gift med Kompagnikirurg Carl Christoffer Heitmann (1778—1836).

øgedes, kunde de ikke længere ernære sig med deres smaa Indtægter; men det lykkedes min Fader ved Generalens Hjælp at erholde et Embede som Overtoldbetjent i Vordingborg, og saaledes forlod de Norge og bosatte sig i Danmark. Det bevægede Liv, min Fader havde ført i sin første Ungdom, havde efterladt Følger i hans Karakter, der gjorde ham uskikket til et stille husligt Liv. Adspredelser, Forandringer og Selskab var og blev en stadig Trang for ham, og lidt efter lidt gjorde min Moder den højtelskede Mands Tilbøjeligheder til sine, saa at enhver, der traadte ind under deres simple Tag, fandt et muntert, gæstfrit Hus.

Ved min Faders Stilling som Embedsmand forbedredes deres Kaar saaledes, at de før Aaret 1805 kunde købe sig en Gaard i Vordingborg, som laa midt for Landevejen til Gaabense, — nu har Byens smukke Raadhus rejst sig paa dens Grund. Hvor levende staar den gamle Gaard for min Erindring, i hvilken jeg første Gang saa Dagens Lys den 30. Oktober 1803. Bygningen lignede Stuehuset i en gammel Præstegaard, hvortil svarede selve Værelserne med de hvidtede Vægge, Bjælkelofterne og de smaa Ruder. I Dagligstuen gjorde især to Ting Indtryk paa min Barne-Fantasi: Billederne af Kejser Napoleon og Josephine i Kroningsdragt paa ét Stykke, og — en Topseng, en gammel hvidlakeret Topseng med forgyldte Sirater. Dens øverste Del, Toppen, hvorom Omhænget var slynget, lignede en kolossal Hjælm, og øverst prunkede en lueforgyldt Fjerbusk.

Interessant i høj Grad, saavel ved sin herlige Beliggenhed som ved sine Oldtidsminder, er mit kære, gamle Vordingborg. Da jeg var Barn, stod endnu nogle Kastanietræer udenfor „Slottet“; saaledes kaldtes endnu den Bygning, der stod paa den Grund, hvor først Valdemars Slot havde staaet og senere Prins Jørgens Palais. Hvor der nu er Pløjejord mod Øst, stod dengang ogsaa to vældige Kastanietræer, og under dem fandtes en muret hvælvet Kælder, som vi Børn ofte valgte til Legested. Der fandtes en Nedgang til en underjordisk Løngang, som gik under Søen over til Oringe. En Byfoged *Thaning* skal med flere have forsøgt at gaa igennem den, men de mefitiske Dunster, der mødte dem ved Nedstigningen, var saa kvælende, at de maatte opgive Forsøget. Nu findes hverken Træer, Kælder eller nogen, der kender noget til Løngangen, — den vil dog nok findes engang! Endnu staar de herlige Levninger af Valdemars Borg.

Naar min Moder ret vilde glæde mig, fortalte hun et eller andet fra hendes eget Barnehjem, om Gouigaarden, om den lille Skimmel, som hun red paa i Tversadel. En sort Tjener, Senecan, som Admiralens Søn havde bragt med sig fra Ostindien og som var hele Husets Yndling, interesserede mig ogsaa meget; men langt fra saa meget som min Moders kære „Frøken Trine“ med hendes dejlige Sang og Spil. Men lyttede jeg med min Moder til Maaltrostens Sange i hendes Fædrenelands Fyrreskove, stod jeg til andre Tider ved min Faders Side, sad med ham i Vognen, naar han i Tyskland foer henad

de støvede Landeveje, eller hørte ham spille paa sin Guitar og synge med sin dejlige Stemme disse frihedsglødende Sange eller disse rørende Vers, der var Fostre af den sentimentale Strømning, der gik igennem det forrige Aarhundrede.

I min Barndom fandtes bag om Byen, nedenfor det saakaldte „Bays Stræde", en Mose, begravet under høje Siv og vilde Iris og som endnu kaldtes Badstue-Søen og angaves at være Stedet, hvor Tovelille var brændt efter Dronning Helvigs Befaling i Badstuen, der havde ligget ved hin Sø. Naar jeg imellem gik alene dernede, — den laa nedenfor mine Forældres Have i kort Afstand — da syntes jeg i de bølgende Sivs sagte Sukken at høre Tovelilles jamrende Klynken saa levende, at jeg stundom ganske angst flygtede tilbage til vor Have eller ogsaa løb ned ad Vejen tilvenstre, der endnu slynger sig bag om Byen nedenfor Haverne. Nu er de sidste Spor af Badstuesøen forsvunden; ad en smuk Allé vandrer nu de Spaserende hen over Tovelilles Dødsseng.

Den lille romantiske Halvø Oringe danner et yndigt Prospekt fra Ruinerne mod Sydøst; thi endnu ligger som i min Barndom den lille Skov i en Halvkres paa Pynten og omgiver en lille straatækt Hytte, Skovfogedens Bolig, der dengang beboedes af en Enke med to Døtre, hvoraf den ene havde beholdt Skovfogedtjenesten efter sin Fader. Som en sand Amazone gik hun med Geværet paa Nakken kæk og uforfærdet omkring baade ved Dag og Nat, naar det gjordes fornødent. Forresten vævede de for Folk

og bar hin Tids smukke sjællandske Bondedragt. Den anden Søster, „Stine paa Skoven“, som hun kaldtes i mit Hjem, havde tjent som Stuepige i Kjøbenhavn og havde der ombyttet Linet med Korsklædet og var i det hele taget blevet kjøbenhavniseret, ja, hun havde endogsaa lært at spaa i Kort derinde.

Dette sidste var en Magnet, som oftere trak mine to ældste Søstre derover, naar det hjemme hed sig, at de var der i Væveranliggender. Det var især den muntre *Lotte,*[1]) der gerne vilde høre Profetindens Forudsigelser. Da jeg altid plagede mine Søstre om at maatte følge dem, saa tog de mig ogsaa med nogle Gange, og medens de troede, at min Opmærksomhed var henvendt paa „Uroen“ under Loftet eller det store Strudsæg, som Stines Kæreste, en Sømand, havde bragt hjem med sig, saa var jeg et stumt og forbauset Vidne til det Vidunderlige, der foregik omkring mig. Naar den højtidelige Scene skulde begynde, fjernede Moderen og *Maren* sig. *Stine* antog en yderst højtidelig Mine, og mine Søstres Øjne hang med spændt Forventning ved hendes Læber, medens hun studerede de forunderlige skæbnesvangre Blade. En Dag tog hun Kaffekedlen frem og, som det hedder i Spaadomssproget, „slog en Kop op“ for mine Søstre efter at have aandet 3 Gange i den og begyndt at fortælle dem Ting, som snart vilde tildrage sig.

Skoven og Hytten ligger endnu paa Oringe som

[1]) Denne Søster, Charlotte Amalie Clausen, var 16 Aar ældre end Forf. og i Følge dennes Omtale, som mest er forbigaaet, en ret urolig og lunefuld Kvinde. Hun døde ugift.

i hine Dage, men *Maren* har lagt Geværet for at hvile fredelig under Grønsværet, og *Stine* læser nu i en klarere Skrift end i Kortenes og den sorte Kaffegrums. Paa den grønne Mark foran Oringeskoven er man nu i Færd med at rejse et storartet Asyl for Sindssvage; Valdemars Kilde ligger skjult og næsten ukendt mellem Sivene paa Strandbredden, hans Slot ligger i Grus, Ploven gaar over hans Løngang og Ringmuren vakler af Ælde, kun hans Taarn staar endnu som en vældig Kæmpe og skuer ud over Tidernes Grav.

Under Krigen 1807 rykkede ogsaa en Afdeling af de engelske og hannoveranske Tropper ind i Vordingborg, og en Kanon blev plantet lige udenfor vore Vinduer paa Pladsen foran Landevejen til Kjøbenhavn. Jeg var dengang i mit fjerde Aar. Blandt Officererne, som kom hos os, var der en ung Kaptajn, som hed *Kramton,*[1]) der maa have været en stor Børneven, thi han spøgede altid med mig, bar mig længe paa Armen og sad med mig paa Skødet, hvor jeg legede med det glimrende Sølv paa hans Uniform. Saa spurgte han mig: *Will you be Lady Cramton?* Min Fader hviskede mig i Øre, og glad svarede jeg: Yes! og siden den Tid kaldtes jeg i mange Aar hjemme for Spøg Lady Cramton.

Iblandt de unge Officerer var der en engelsk Lieutenant *Jasper*, der blev saa indtagen i min 15-aarige Søster *Isabella*, at han bad min Fader om

[1]) Vistnok rettere Crampton.

Tilladelse til strax at holde Bryllup med hende og at tage hende med sig, naar han rejste. Han vilde ved sin Chef og flere bevise, at han kunde sikre hendes Existens, hvis han døde. Men mine Forældre vilde ikke give deres Minde til denne Forening uagtet de unge Menneskers Bønner og Taarer. Naar Krigen var endt, sagde min Fader, kunde han komme og hente hende. Men han kom ikke, og mine Forældre troede derfor, at hans Kærlighed ikke havde været af nogen dyb Natur. Men *Bella* var overbevist om, at han var død, ja, hun paastod endogsaa at vide Tid og Time, at dette var sket, da hun havde havt et Varsel derom. Da hun efter hans Afrejse en Tid er i Besøg hos en Familie i Kjøbenhavn, skal hun en Aften i Selskab, tager et Lys og gaar ind for i det store Spejl at se, hvorledes hendes Toilet tog sig ud. Idet hun i Spejlet lader Øjet glide hen over sin høje, slanke Skikkelse, hører hun en Stemme tæt ved sig hviske: „Jeg ser Dig," og da hun forskrækket efterforsker, hvorfra Stemmen kommer, lyder det igen: „Jeg ser Dig!" og da hun i dødelig Angst river Døren til Dagligstuen op, hvisker Stemmen som i et dybt Suk for tredie Gang: „Jeg ser Dig," og hun synker besvimet om. Da der uden Resultat blev gjort alt for at opdage, hvorfra hin Stemme kunde komme, antog hendes unge Sjæl i Stilhed, at det var et Varsel om hendes Elskedes Død.

Af de spanske Tropper havde vi en Sergentmajor og tre Menige i Indkvartering. De var langtfra saa belevne og godmodige som Englænderne. Jeg holdt

altid min Moder i Skørterne, naar vi skulde forbi dem, thi deres skarpe brune Ansigter indgød mig en hemmelig Skræk. Hvad min første Inklination angaar, saa faldt det mig ind, da jeg i 1858 saa en Lord *Cramton* anført som engelsk Gesandt i Amerika, om det ej kunde være denne. Alderen passede i det mindste. I lang Tid efter hans Bortrejse fra Vordingborg svarede jeg, naar nogen spurgte, hvad jeg hed, altid meget alvorlig: *Anna Margrethe Pauline Clausen Cramton.*

Nogen Tid efter blev jeg sat i Skole hos en Madame *Piilsmidt* for at lære at læse, men om jeg kom længere end til det store A, véd jeg ikke; Lærerinden kunde nok ikke selv meget mere. Senere kom jeg da i Byens bedste Pigeskole hos en Fru *Sølner* og Datter. Moderen var Enke efter en Officer og sad i temmelig trange Kaar. Datteren saa ud som om Naturen selv havde bestemt hende til Guvernante, og hendes næsten militære Holdning formildede ingenlunde dette Indtryk. Jeg ankom da hin Dag bævende til Skolen og blev med min store Skolepose optaget blandt de andre Elever. Efter en Tids Forløb kom jeg da saa vidt, at jeg kunde læse og strikke, ja avancerede saa langt, at jeg syede en Skjorte til min Broder, men den har vel ogsaa kostet mere end en Lammefjerding, inden den blev færdig. Det var nemlig i de Dage Brug at sende Skolemestre og Lærerinder Presenter, for at Børnene skulde staa sig godt med dem. Jeg ser endnu Fru *Sølner* træde ind i Stuen med en Lammefjerding i Haanden og

udbryde: „Her skal I bare se, Børn, hvad den gode Madam *Clausen* har sendt mig, det er virkelig en rar Kone. Hils hende mange Gange fra mig, lille *Pauline.*"

Min Barndoms kæreste Veninde var *Sara Hertel*, en Datter af Byens elskværdige Sognepræst.[1]) Hendes Moder, Præstens anden Kone, var Datter af Kammerherre *Haffner*. Hun var en smuk Brunette, men var i Almindelighed meget alvorlig; onde Tunger sagde, at det var den forhadte Madame-Titel; men da hendes Mand senere fik Rang med Kjøbenhavns Sognepræster og Frue-Titlen fulgte med, bad hun Folk vedblive at kalde hende som forhen, og hendes Ansigt beholdt sit alvorlige Udtryk. Men var der nogensinde en Mand, der forstod at fængsle Barnehjærtet, da var det i Sandhed den blide, elskværdige Pastor *Hertel*. Det var især dette Hus, der først gav mig en Idé om at der gaves noget prægtigere end mit eget Hjem — de glimrende forgyldte Lister om de betrukne Vægge, Tæpperne paa Gulvene og Sovekammerets majestætiske Tronsenge — ja disse især, gjorde et saa varigt Indtryk paa mig, at da jeg skulde giftes, valgte jeg Tronsenge til mit Udstyr i Stedet for de dengang brugelige Himmelsenge.

Jeg var omtrent 7 Aar, da min Fader paa en Rejse til Kjøbenhavn fik den uheldige Ide at forpagte Gæstgiveriet i Roskilde Kro, der var blevet omtalt for ham som en let flydende Rigdomskilde, og vel

---

[1]) Jørgen Lund Hertel (1764—1831) blev Præst i Vordingborg 1805 og i Ballerup 1815. Han blev gift 2' Gang 1798 med Wilhelmine Haffner.

især tiltalte ham for den Afvexling, det maatte yde i Hverdagslivet. Han var ked af det rolige Liv i den lille Købstad og opgav nu sit Embede, solgte sin Gaard og drog til det nye Hjem. Min Moder og de voxne Børn var meget bekymrede over dette ubesindige Skridt. Min eneste Broder skulde blive tilbage i Vordingborg, hvor han gik i Latinskolen.

Aldrig glemmer jeg den Morgen, da vi sad paa Rejsevognen. Vi blev i Porten omringede af Byens Fattige, der kom for at sige min Moder Farvel. Grædende takkede de hende og ønskede Guds Velsignelse over os, da vi rullede ud ad Porten. Mine Forældre endte hermed det lykkeligste Afsnit af deres Liv.

Da vi traadte ind i vort nye Hjem, blev jeg stum af Forbauselse. En saadan Pragtbygning havde jeg ikke tænkt mig. Præstens Værelser i Vordingborg var intet i Sammenligning med disse store prægtige Stuer. Dagligstuen var paa Midten delt ved en omtrent en Alen bred Mur paa hver Side af Stuen, der endte i to tykke Søjler og gav Værelset et Theater-Udseende. Væggen var malet som et sort Gitterværk, bag hvilket dejlige brogede Fugle flagrede om, og Søjlerne var malede som Marmor. Paa de andre Vægge saa man store Landskaber, hvor Løver og Kameler vandrede under brede Palmekroner og Kilder snoede sig gennem Sydens Blomsterflor. Paa en anden Væg saa man et Jagtparti, hvor Riddere med Høg og Hund foer frem i Skoven med deres Svende. At alt dette ikke var malet med en Ruysdals Pensel, er overflødigt at sige. Vort Sove-

kammer var ligeledes dekoreret med landlige Scener, men endte i en Nische, dannet af to Garderober, og den var bemalet med høje Træer, hvis Baggrund forestillede en Stengrotte. I denne Grotte stod min lille Seng.

En Tid efter at vi var kommen til Roskilde Kro, blev jeg sat i Kost i Kjøbenhavn hos en Familie af mine Forældres Bekendtskab, en Kapelmusikus *Sedlaczek*, for at gaa i Skole. Det var Livets første Kamp for mig at løsrive mig fra Hjemmet, og den var ikke let trods den tillokkende Udsigt til at faa alt det at se i den store Stad, hvorom jeg havde hørt og drømt saa meget. Allerede da jeg kom til Damhuset og saa de hvide Svaner, var det som om de bragte mig den første Hilsen fra en magisk Verden, der nu aabnede sig for mig, og nu: Bakken med Frederiksberg Slot, hvilket Fepalads! Saaledes boede altsaa Kongerne! Disse Gardere, der holdt Vagt, lignede jo Kæmperne i mine Eventyr! Da nu selve Hovedstaden med alle dens Taarne og Spir laa for mig, skuede jeg forbauset paa alle de Undere, der aabenbarede sig for mig. Da vi rullede gennem Vesterports Hvælving og det tordnende Ekko anraabte os fra alle Sider, følte jeg en Gysen, som dog tabte sig, da mit Blik hilsedes af de høje Bygninger indenfor Voldene og af den Mængde Mennesker, der ligegyldige skred forbi os gennem Gaderne uden at værdige os et Blik, endsige en Hilsen — i Vordingborg hilsede og hilsedes man af alle, som man mødte paa Gaden. Folk var ikke velopdragne i Hovedstaden! Imidlertid slog mit Hjærte

af glad Forventning ved Tanken om at skulle bo i saa prægtigt Hus som dem, vi kørte forbi; men da saa Vognen holdt udenfor et uanseeligt Hus paa Hjørnet af Laxegaden og Skvaldergaarden [nu Nikolajgade] og jeg traadte ind i de smaa mørke Værelser i Stueetagen, følte jeg den første Skuffelses bitre Smerte og tænkte med Vemod paa, hvad jeg havde forladt. En lille smuk Pige, som skulde være min Kontubernal i det fremmede Hjem, bidrog dog noget til at lindre den spirende Hjemve.

Kapelmusikus *Sedlaczek* var en meget elskværdig gammel Mand,[1]) han var af Fødsel en Bøhmer, og hans fremmede Udtale i Forening med hans tykke Mave, korte smaa Arme og Ben og hans tykke Kartoffelnæse gjorde ham meget pudsig i Ydre og Omgang; derimod havde han de skønneste store brune Øjne, der vidnede om hans blide, kærlige og gudhengivne Sjæl. Jeg blev ogsaa meget snart fortrolig med ham og hans muntre, spøgefulde Væsen. Hans Hustru dannede en stor Kontrast til ham. Hun var en høj, mager, bleg og alvorlig Kone med en imponerende Holdning og en meget smuk Figur. Hun var 22 Aar yngre end hendes Mand og maa have været meget smuk, men hendes mørke Øjenbryn, skarpe Profil og det næsten spodske Udtryk om Munden gav hendes Ydre noget meget strængt. Hun var en god og retskaffen Karakter, men besad ingen Gaver til at indtage

[1]) Kgl. Kapelmusikus Jacob Sedlaczek (1747—1824) var født i Prag og blev indkaldt hertil fra Kapellet i Hessen 1787 som Hoboist. Han blev dog kasseret som saadan og ansat som Kontrabassist, „da han var en god Musikus“. Han fik Afsked 1813 og var gift med Catharine Caroline Rørtang (c. 1769—1833).

Børnehjærter, og derfor hang vi med mere Kærlighed ved hendes Mand, der fortalte os om sit kære Bøhmen, om sin salig Moders fortræffelige „Pfannkuchen“ og forklarede os de Kobberstykker, der overalt prydede Stuernes Vægge.

Madam *Teytauds* Institut, hvori jeg blev optaget, var just ikke et af de bedste. Der excelleredes kun i det franske Sprog, da Manden, der nu var død, havde været indfødt fransk. Døtrene var imidlertid udmærket flinke i Fransk, og det var vel omtrent det eneste, der nu tjente til at anbefale Skolen. Den lille *Julie* (som var en Broderdatter af den gamle *Sedlaczek*) og jeg havde to private Lærere. Hr. *le Maire,* vor Tegnelærer,[1]) var et af disse Stenmennesker, som ikke antager, at Verden giver Stof til Glæde eller Smil. Hr. *Thussur,* den bøhmiske Spillelærer, var en lang, stram Person med en indbildsk Ørnenæse i det lille, gulblege Ansigt. Han havde to Maader at behandle os paa, enten stampede han i Gulvet af Vrede, naar vi ikke strax fattede hans Mening, eller ogsaa overgød hans Tilfredshed os med en Strøm af Eau de Cologne, naar han var fornøjet med os. Lille *Julie* var ved sin Moders Død kommen i Huset hos sin Farbroder, og de vilde gerne betragte hende som deres eget Barn. En Del andre Niecer og Neveuer kaldte dem naturligvis ogsaa Onkel og Tante, og morsomt var det, at disse tilsidst ogsaa indbyrdes kaldte hinanden saaledes, og Følgen var, at alle, der kom i Huset, benævnede dem saaledes og jeg naturligvis ogsaa.

---

[1]) Kunstmaler og Tegnelærer Daniel Frédéric le Maire, Fader til den senere saa bekendte Bankier (Smidt & le Maire).

Vi hørte meget tale om Theatret hos *Sedlaczeks*, men vi Børn kom der aldrig. Kun en eneste Gang saa jeg en Komedie i et lille dramatisk Selskab, som kaldtes „Nøjsomhed“, og som ogsaa fuldkommen svarede til sit Navn. Tante kaldte det i Spøg „Smørselskabet“, jeg véd ikke, hvad det sigtede til. Jeg saa den Aften Holbergs „Abracadabra“, men jeg var for meget Barn til at forstaa Stykket, og disse Mennesker med deres simple Manerer og platte Tale skuffede i høj Grad mine Forventninger, thi af den Interesse, hvormed jeg altid hørte Theatret omtale, sluttede jeg, at det dog maatte være noget smukt, man der fik at se. En Familie *Feltheim*, som gav smaa Balletter paa Hoftheatret, saa vi danse, og det var meget smukt, naar de blot ikke allesammen havde været stumme.

Gamle Onkel *Sedlaczek* blev engang ved en Prøve paa Theatret uenig med den nuværende Dansedirektør *Bournonvilles* Fader, der sagde til ham: „Du er kun Spillemand, men jeg er Danser“, hvortil Sedlaczek paa staaende Fod skal have svaret:

Ja, ich bin ein Spillemann,
Und Du bist ein Tanzer —
Ich bin ein halber Narr
Und Du bist ein ganzer!

Da Ferietiden i Skolen indtraadte, blev jeg hentet hjem til mine Forældre, hvor ogsaa min Broder var indtruffen fra Latinskolen i Vordingborg. Hvor var jeg ikke lyksalig, at jeg atter kunde tumle mig i det Frie, atter sove i min kære Grotte og se mig mæt paa de brogede Fugle bag Væggenes Gitter.

Min Broder og jeg opholdt os mest i Haven, hvor ellers ingen af Familien kom, da den var ny anlagt, uden Skygge og ikke smuk, men der gik en Aa igennem den i Udkanten, og vi lagde i al Hemmelighed den Plan at bygge en lille Ø ude i Aaen og dermed en Dag overraske Moder og Søstre. Vi trak Sko og Strømper af og vadede ud i Aaen med store Sten, slæbte Jord og Ler derud, da Grunden var færdig, og endelig Grønsvær, som vi møjsommelig fik stukket af i Engen. Min Broder slog en lille Bænk op paa Øen, hvor jeg sad og syede en lille rød Fane, som vajede paa en Stok over Bænken. Man tænke sig vor Glæde, da vi endelig kaldte de andre til for at se den lille Verden, vi havde skabt. Kun min Moder rystede paa Hovedet, da hun hørte og saa, at Turene til og fra Øen foregik med bare Fødder gennem Vandet. Det havde været en meget kold Sommer, saa hendes Bekymring var ikke uden Grund; thi da min Broder kom tilbage til Vordingborg, faldt han i en hæftig Tyfus, og kort efter blev jeg syg og maatte i lang Tid holde Sengen.

Jeg klagede bestandig over den ene Side, som smertede mig, jeg kunde ingen Berøring taale, men maatte bæres fra og til Sengen, naar denne blev redt. Da jeg endelig var saa vidt, at jeg kunde komme op, saa man med Skræk og Sorg, at jeg var bleven aldeles skæv, den smertefulde Side var helt sammentrukken. Min Moder slog Hænderne sammen i Skræk og Sorg og brast i Graad, og min Faders Fortvivlelse stod malet i hans Ansigt, — jeg var jo hans Yndling; mine to Søstre græd stille, men *Lotte*

raabte i sin sædvanlige Lidenskabelighed: „Aa, gid dog Vorherre havde taget hende!“

Jeg var i den lange Sygdom bleven meget gnaven og egensindig, og jeg blev føjet i alt, hvad jeg fandt paa. De skiftedes alle i Huset med at komme ind til mig i Mørkningen for at fortælle mig noget og synge for mig, og jeg bad ogsaa min Moder om at bede Bønderkonerne om at komme ind og synge for mig. En Dag, da en Bondekone fra Klovtofte sang: „Det hændte sig Jephta den Gileats Mand“, havde hun et saa komisk og pibende Foredrag, at jeg maatte putte Lagenet i Munden for at skjule min Latter, men da hun havde endt Visen, stod Taarerne mig dog i Øjnene over Jephtas unge Datters sørgelige Skæbne. Der vandrede dengang et mærkeligt lille Væsen om i Landet, som ogsaa efter mit Forlangende ofte kom ind i Stuen, hvor jeg laa. Det var en lille Bissekræmmer, som kaldtes *Peer Visedreng*, uagtet han saa mere ud som en Olding end som en Dreng. Hans Ansigt var gennemfuret af Rynker og dybe Krusninger om Øjne og de smalle Læber, det lange hørgule Haar hang ham ned om Halsen og gav ham Lighed med Balthasar Denners gamle naturtro Hoveder, men disses Ro og Blidhed fandtes ikke i den stakkels gamle Visedrengs Træk. Man kunde ikke andet end føle Medlidenhed med det kummerfulde Udtryk i hans forkuede Aasyn, hans magre dværgagtige Figur og de krogede Fingre. Han kæmpede for at synes munter og tilfreds for ikke at kede sine Kunder, men naar Handelen var sluttet, vandrede han stille

sukkende sin Vej. Denne lille Person interesserede mig ved hans forunderlige Udseende endnu mere end hans Viser, der mest var Kæresteviser for Karle og Piger; dog blev jeg glad ved i hans Kram at finde Hr. Brynnings Vise, som min Moder sang, men hvoraf hun havde glemt mange Vers.

Da man havde opdaget min Skævhed, blev Lægen, Dr. *Rauchmaul,* hentet. Jeg fik nu et Snørliv med stive Fiskeben paa, men jeg bar det kun én Time, jeg græd — og det blev taget af. Jeg skulde hver Dag køres en Tur paa en knudret Vej eller trilles i en Hjulbør paa Stenbroen i Gaarden, hvilket tyder paa, at Lægen antog, at der var indre Dele i mig, som var ved at gro sammen. Jeg følte en inderlig Smerte og Skræk over min Tilstand og maaske netop denne, det uskyldige Barns Sorg, har bevæget den gode Gud til atter at skænke mig Helbreden tilbage og det i den Grad, at jeg med Sandhed kan sige, at ingen Figur kunde være mere fri for ethvert Anstrøg af Skævhed, end min var det, da jeg blev voxen.

Hverken min Fader eller min Moder passede til at forestaa et Gæstgiveri eller en Kro. Han søgte, uden vistnok egentlig at ville det, især Adspredelse ved dette urolige Liv, og min Moder gav for meget bort. Det følger altsaa af sig selv, at de ikke kunde staa sig ved denne Forpagtning, og da de blev tilbudt en ret god Afstaaelse, tog de imod den og forpagtede nu Kallehave Færgegaard efter at have tilbragt $1^1/_2$ Aar i Roskilde Kro.

Jeg maatte i Sengklæder køres til vort nye Hjem,

og jeg husker endnu min Barnepiges Ræsonnement, da jeg var bange for at vælte paa den hullede Vej. „Vælter vi," sagde hun, „saa vælter vi." — „Men vi kan jo slaa os fordærvede!" „Slaar vi os fordærvede, saa slaar vi os fordærvede, og brækker vi Halsene, saa brækker vi Halsene, — og saa er det forbi." Og det var der jo ikke noget at sige imod.

Jeg havde under min lange Sygdom vænnet mig til i min Ensomhed i Fantasien at forestille mig Livet og Verden saaledes, som jeg ønskede og troede at kunne finde den, og jeg havde nu ogsaa udmalet mig et Billede af mit nye Hjem, og jeg fandt mig ikke skuffet af Virkeligheden. Som dette Sted var, dengang vi boede der, var det den skønneste og mest idylliske Plet, man kunde tænke sig. Gaarden selv var en Enetages Bygning med Straatag, men med høje Værelser og Døre. Der var blaagraa gibsede Vægge, der i deres koparrede Maner tog sig ret godt ud paa et Landsted. Haven laa dengang som nu udenfor Stuelængen og havde endnu dengang nogle Frugttræer. Hvor Gæstgiveren og Urtekræmmeren nu har Værelser, laa dengang en stor Frugt- og Køkkenhave, og høje Piletræer omgav Gaarden mod Øst. Tæt om Gaarden laa et Par store Marker, hist og her stod store Æbletræer, der med røde Kalviller og Flaskeæbler afgav et henrivende Syn i de rige bølgende Kornmarker. Ovenover disse Marker laa en lille Skov med et lille Bondehus, og gik man gennem den, kom man atter til en frodig Mark, og fulgte man saa en Sti, naaede man atter en lille Skov, der tilhørte Færge-

gaarden, og hvori der var aabne Græsplæner, hvor Køerne græssede. Skoven endte i en kratbevoxet Skrænt, der skraanede ned til Søen. Her havde man den dejligste Udsigt over Vandet med Nyord tilvenstre og ligefor Koster og Møen med Stege By i Forgrunden og Kridtklippernes bløde Linier i Baggrunden. Klinten stødte op til den milelange Friskov med dens vældige Bøge og Ege, der dannede mægtige Tempelhaller, som for mig havde noget saa mystisk, da jeg aldrig saa Enden paa dem, at jeg stundom angst løb hjemad af Frygt for det Ubekendte, der kunde møde mig. Dog var jeg atter næste Dag igen ved min kære Klint og Skov; thi dette blev en levende Tumleplads for mine Lege og mine Fantasier.

Jeg var saa ganske ene her i mit landlige Hjem. Mine Søstre og alle de andre var voxne, ældre og gamle Folk. Jeg var ganske henvist til mig selv. De nærmeste jævnaldrende Smaapiger var en Skolelærer *Mallings* Døtre, *Hanne* og *Isidore,* men de boede i Landsbyen, en Fjerdingvej borte. Men det gik forresten godt med mine egne Fornøjelser. Rundt om i Skovene havde jeg opdaget en Del Fuglereder, som jeg meget flittigt besøgte for at afvente Ungernes Ankomst. Foruden mine Fornøjelser i Marker og Skove havde jeg ogsaa — 19 Dukker, som var fremkomne ved mine egne og mine Søstres Skaberhænder, saa de var i temmelig raa Materie. Jeg kørte om med dem i Haverne, inddelte dem i Familier, lod dem besøge hinanden, ja endogsaa gøre Udenlandsrejser, men om Natten havde jeg dem

liggende i Skuffen af et stort Klædeskab, et interessant og kostbart Møbel, som havde tilhørt den gamle Prinsesse *Charlotte Amalie*.

Min Svaghed havde gjort det nødvendigt, at jeg bevægede mig saa meget som muligt i fri Luft, og det var forbausende saa hurtigt jeg genvandt mit Helbred, og ethvert Spor af Skævhed forsvandt. Jeg tumlede mig omkring efter egen Lyst og friere end en Fugl i Luften. Mine Forældre havde ikke Raad til at holde Lærerinde og endnu mindre til at sætte mig i Kost ude af Huset. Min Fader tænkte, som saa mange paa hans Tid, at Fruentimmer ikke behøvede at lære mere end det allernødvendigste. Jeg lærte intet. Læse kunde jeg, og det gjorde jeg — altfor meget. Min hele Skolegang indskrænkede sig egentlig kun til det ene Aar i Kjøbenhavn fra mit 7de til mit 8de Aar, og dog vilde jeg saa gerne lære noget, ja alt; men det var min Skæbne, at jeg skulde voxe op som en vild Plante, der selv tvinger sig frem mellem Sten og Tjørne og Tidsler. Saa faldt det mig ind, da jeg en Dag fandt en tysk Grammatik (Badens), at jeg maaske kunde lære Tysk ved egen Anstrængelse, og nu begyndte jeg at studere den af alle Kræfter.

Min skønneste Barndomstid tilbragte jeg i Kallehave Færgegaard, og alle mine Minder om disse dejlige Marker og Skove, den venlige Strand og de vide Udsigter lader mig tænke derpaa som Jordens yndigste Sted, men da jeg efter henved 40 Aars Forløb gensaa dette kære Sted, — ak, hvor forandret! Den nette landlige Gaard var ombygget til en

uhyggelig købstadsagtig Bygning, en Urtekræmmer havde opslaaet sin Butik i en Sidebygning, der laa, hvor fordum Frugthaven var med sine gamle Træer. De høje Linde omkring Gaarden var forlængst tilintetgjorte, Flisegangen, der førte gennem Bygningen og hvor Svalerne byggede Reder under Bjælkeloftet, var forvandlet til en høj Stentrappe, den hele Gaard med sine fire Længer og sit Dueslag var nu en almindelig uhyggelig Bondegaard. Jeg vilde vise min Søn, *Harald*, Markernes store Frugttræer, Skovene, Klinten, men vi ledte forgæves efter Træer og Skove, den høje Klint var pløjet ned til en temmelig lav Skraaning, dens høje Ege- og Bøgetræer, dens Krat og Buske var forsvundet. I Græsmarken stod hist og her endnu nogle Bregner og bragte mig en sørgmodig Hilsen fra de forsvundne Skove; maaske havde disse forkrøblede Bregnebuske stridt en haard Strid mod den ødelæggende Tid blot for med den sidste Rest af deres Liv at kunne endnu engang se det Barn, der engang, da de endnu stod friske og kraftige, havde frydet sig imellem dem og smykket sig med deres Blade i sit lysebrune Haar. Men hun da — Barnet? Stod hun da uforandret siden hine Dage, ak nej! Det smilende Barn, der let som et Kid sprang gennem Skov og Agre, klavrede i Træerne, plaskede i Bølgerne, stod nu i sin Barndoms Paradis som en rund og fyldig Kone af Middelstørrelse med det glatte mørke Haar, hvori Sølvstriber blinkede, strøget fra sin Pande, hvis lette Furer tydede paa, at den dækkede over mange sorgfulde Tanker. Ogsaa hun stod jo nu som et for-

krøblet Billede af Barndommens og Ungdommens Skønhed. —

Lige over for Kallehave ligger som bekendt Koster Færgegaard paa Møen. Denne Færgegaard havde en Tidlang været bestyret af en gammel Jomfru *Kjøbke (Købke),* der havde sin Niece, en ung Præstedatter, Jomfru *Rasmussen* i Huset. Derefter blev Færgegaarden overtaget af en Forpagter *Jensen*, hvis 20aarige unge Kone søgte at erstatte mine Søstre Savnet af deres Veninde Jomfru *Rasmussen*; denne havde fulgt sin Tante til Nyborg, hvor Jfr. *Købke* skulde bestyre Huset for en Enkemand, en Købmand *Worm*, der senere blev gift med den unge Pige, som blev Moder til den unge ulykkelige *Peter Worm*, *Tønders* Morder.[1]) Men den unge Madam *Jensen,* der var en Datter af Birkedommer *Nohr* fra Sjælland, var kun mine Søstre en svag Erstatning for den underholdende unge Pige.

En Juledag var vi inviterede over til Koster hos *Jensens* for at tilbringe Aftenen dér. Min Fader, min ældste Søster og hendes Veninde, Jfr. *Semler* fra Vordingborg, min Søster *Isabella* og hendes Kæreste, Underkirurg *Heitmann*, Skolelærer *Malling* fra Kallehave og jeg udgjorde Selskabet, der steg i Færgebaaden for igennem Vaagen i Isen at sættes over til Møen. Min Moder var bleven hjemme, og min tredie Søster var allerede dengang gift og boede paa Lolland. Vi havde — store som smaa — moret os godt hos *Jensens* og tog derfra om Aftenen

[1]) Marie Sofie Rasmussen (c. 1794—1871) blev 1813 gift med Købmand i Nyborg, Jens Frederik Worm (1776—1837). Deres Søn, P. K. F. E. Worm, født 1814, blev henrettet 1838 for Mordet paa Literaten Jens Peter Tønder.

Kl. 11. Det begyndte at blive taaget, og Isen var ogsaa ved at brydes. Vi lagde fra Broen og nærede ikke mindste Frygt for ikke at komme vel over Vandet, men da blev Taagen pludselig fortættet, saa at man ej kunde se andet end Is og Vand. Færgefolkene styrede uden om Drivisen, men ved de mange Drejninger uden om de store svære Isflager tabte de tilsidst Retningen og vidste tilsidst ikke mere, hvor vi var, Taagen stod som en tæt Mur om Baaden. Kulden var meget følelig, da vort Rejsetøj jo ikke var beregnet pas et saa langt Ophold undervejs. Vi Fruentimmer laa i en Klump i Baaden for at holde Varmen, og Jfr. *Semler* var saa fortvivlet, at hun ønskede, at hun laa død paa Havsens Bund. Men det værste var tilbage. En af Folkene hviskede min Fader noget i Øret, og han meddelte igen paa Tysk til *Heitmann* og *Malling*, at Isen havde skaaret Baaden læk. Jeg forstod saa meget, at hvis vi ej naaede Land inden en Time, saa vilde det være forbi med os. De andre forstod ikke hvad han sagde, og jeg tav og tænkte paa min Moder og skjulte mit Hoved for at græde uset af de andre. Da hørte jeg en Stemme, der talte meget højt, og jeg saa Skolelæreren staa ude i Forstavnen og bede højt til Gud om Redning for os. Min Fader smilte, men hos mig vakte hans Bøn atter Haab om Frelse.

Man vedblev imidlertid at pumpe Baaden og at raabe, men der gik lang Tid, inden vi hørte en Stemme besvare vore Raab. Da var al Nød og Kulde glemt. Stemmen fra Land oplyste os til vor

Forundring om, at vi befandt os ved Langø i Stedet for ved Ulfshale, som Færgefolkene havde næret Frygt for. Stemmen fra Land var en Stafets, der skulde ned til Færgegaarden. Der blev nu efter min Faders Ordre tændt en Lygte paa Skibsbroen, og efter dens svage Skin styrede vi og naaede lykkeligt vort Hjem.

Medens vi boede i Roskilde Kro, omgikkes mine Forældre med en Proprietær *Obel*, i hvis Hus en Regimentskvartermester *Møller*, en Svensker af Fødsel, var indkvarteret; og der hengik ikke lang Tid, før der blev deklareret en Forlovelse mellem ham og min ældste Søster, og det var *Lottes* fjerde Forlovelse. At hun kunde blive indtaget i *Møller*, var ikke saa underligt, uagtet han var betydelig ældre end hun, thi han var en meget dannet og interessant Mand med noble Manerer og et smukt endog imponerende Væsen. Han hed egentlig *Gustaf Gustafsøn*, thi han var en naturlig Søn af Kong *Gustav den Tredie* af Sverige, og han lignede paafaldende Kongen, efter hvad min Fader sagde, som jo havde set og talt med denne Konge. *Møller*, som han kaldte sig, var falden i Unaade hos Kong *Gustav den Fjerde* formedelst en Duel, og han reddede sig ved en Flugt til Danmark, hvor han formedelst sin Fødsel og sine Anbefalinger fra højtstaaende Personer i Sverige strax blev ansat som Regimentskvartermester ved Dragonerne.[1]) Han omtalte især den skønne og elskværdige Dronning *Frederikke*

[1]) Regimentskvartermester Gustav Møller ved Prins Ferdinands Dragoner fik Afsked 1813 og blev karakt. Premierlieutenant 1815. Se Museum 1894. II, Side 177.

som den, der havde virket for hans Held. Han havde været gift her i Danmark og havde en Søn, men var skilt fra Konen af meget vægtige Grunde, som han anførte til mine Forældres Beroligelse. At *Møller* var en slet Karakter, viste sig, da han en Tid efter dømtes til 4 Ugers Stuearrest i Citadellet Frederikshavn for Kassemangel og derefter naturligvis blev afskediget af Krigstjenesten. Man sagde, at hvis han ej havde havt sin Fødsel til at tale for sig, havde han ikke sluppen med saa kort en Fængselsstraf. Det var imidlertid et haardt Slag for mine Forældre og især for min Søster, dog tror jeg mere for hendes Stolthed end for hendes Kærlighed, som allerede var kølnet en Del. Min Fader og hun besøgte *Møller* i Arresten og fandt ham just ikke meget nedslaaet, og han forsikrede, at han nok skulde bryde sig en Bane for at sikre sin og *Lottes* Fremtid. Efter Fængselstiden tog han i Huset hos sin Ven, Kammerjunker *Scheel-Plessen* paa Lindholm.[1])

Hvad der senere blev af *Møller* véd jeg ikke, men saavidt jeg mindes, gik han nok i udenlandsk Krigstjeneste. Hans Søn *Hugo Møller* blev Lieutenant ved Prins Christians Regiment, men var nok ogsaa et meget daarligt Subjekt.[2])

Imidlertid var min anden Søster *Georgine* bleven gift med en ung Mand, som hed *Olufsen*, en Søn af Købmand i *Olufsen* i Køge. Hans Forældre var skilte og hans to Søskende var Børn, og hans Moder var gift med Major *Friboe* ved Husarerne i

---

1) Forlovelsen blev kort efter hævet.
2) Kaptajn Johan Hugo Georg Møller døde 1832, 38 Aar gammel.

Næstved. Min Svoger var ældste Søn og blev anbragt ved Handelen. En Datter og en Søn blev hos Moderen, Datteren blev senere gift med Etatsraad *Friis* til Gjedsergaard paa Falster; Sønnen, som Moderen lod kalde *Scheel* efter sin Fader, blev Husarofficer, men opførte sig slet og fik sin Afsked.[1]) Da Købmand Olufsens Broder døde, efterlod han sig 15000 R^{dlr}, hvoraf min Svoger fik 10000 R^{dlr} og hans Søster 5000; men om den yngste Søn sagde han ved Testamentets Affattelse: „da han ikke vil bære vort Navn, skal han heller ikke bære vore Penge", og han arvede intet. Min Svoger købte sig en Gaard i Saxkøbing, hvor han etablerede en Købmandshandel, og han og min Søster rejste derover, da vi flyttede til Kallehave.

Min Søster *Isabellas* Forlovede, Underlæge eller, som det kaldtes, Kompagni-Kirurg, *Heitmann*, med hvem hun var bleven forlovet kort før vi rejste fra Vordingborg, laa i Kjøbenhavn for at læse til Embedsexamen, men fik Ordre til at afgaa med Regimentet til Holsten. De blev derfor viet før Afrejsen, for at hun, hvis han faldt i Krigen, kunde erholde de Penge, han havde sammensparet sig for at læse til Examen i Kjøbenhavn. Havestuen var festlig udsmykket til Vielsen, og jeg kan endnu i Tankerne se den høje blege Brud skride ned ad Flisegangen ved min Faders Haand for at knyttes for Livet til den Mand, hun elskede og som hun gennem hele Livet vedblev at elske med den mest opofrende Kærlighed. Stakkels *Isabella!*

---

[1]) Jørgen Scheel Olufsen kaldet Jørgen Scheel (1793—1860) skal en Tid have været Lieutenant i Rytteriet.

Der er endnu adskillige Minder fra det elskede Kallehave, som jeg ikke kan andet end nedskrive, før jeg forlader dette min Barndoms Paradis.

Det var en Efteraarsdag 1813, da der rasede en voldsom orkanagtig Storm, saa at enkelte Træer rykkedes op med Rode, Tagene fløj af Husene og Bølgerne fraadende stormede op over Skibsbroen. Færgen og Baadene var trukne paa Land, ingen Sejler vovede sig ud i den frygtelige Storm. Pludselig viste sig en Sejler i Sundet kommende vestfra, den var uden Sejl, havde afbrudte Master og et Par Mand var ombord, den ene klamrede sig til en Stump af Masten, den anden til Rorets Stang. Det var en Umulighed at hjælpe dem, ingen Baad kunde gaa ud i det rasende Vejr, vi saa Skibet flyve forbi os som en Pil og forsvinde for vore Øjne igennem det fraadende Ulfssund. „De vil ikke have længe at leve i,“ sagde en gammel Færgekarl, og dybt rystede vendte vi tilbage til Færgegaarden; men der var tyst og stille den Aften i Dagligstuen som i Borgestuen. Mange Mennesker omkom paa Havet i den Storm, Aviserne var fulde af Beretninger om Skibbrud.

I en Leg fik jeg en Dag et Stød paa mit Skinneben, der igen fængslede mig til et langt Sygeleje. Da Benet blev værre og værre, kørte min Moder en Dag med mig til Vordingborg; og her erklærede Lægen, at jeg maatte ligge tilsengs en 4 à 6 Uger under hans Tilsyn. Jeg maatte da nu forblive hos vor fordums Naboerske, den gamle Madam *Semler*, og Doktor *Heide* kom hver Dag og forbandt mit

Ben. Forresten befandt jeg mig fuldkommen vel. Den lille *Emilie Schrøder* var her i Huset hos sin Bedstemoder, men da hun gik i Skole, var jeg aldeles overladt til mig selv. Madam *Semler* var en meget from, alvorlig og taus gammel Kone. Jeg var ved at forgaa af Kedsomhed. Rokkens Snurren og Perpendiklens Gang i det bornholmske Stueuhr var alt, hvad jeg hørte. Morskabsbøger fandtes ikke i det jævne, gammeldags Borgerhus. Hvor længtes jeg ikke efter mit Hjem, hvor jeg frit kunde strejfe om som jeg vilde, jeg tænkte paa mine Duer, paa Polly, en gammel gnaven Mops, paa Lise, et lille Føl, som fulgte mig overalt, imellem ogsaa ind i Stuen, paa alt dette levende Legetøj, der omgav mig; jeg tænkte paa, naar vi vandrede over Stien gennem Markerne: Far og Mor foran, vi andre bagefter, og endelig Polly, Lise, Fars Kat, og den lille kælne Kalv, indtil Dyrene blev kede af Spasereturen og vendte om. — Mangen Gang puttede jeg saa Hovedet under Dynen og græd mig i Søvn.

En Dag, da jeg paany plagede om, at man vilde skaffe mig en Bog, bragte *Emilie* mig endelig en, hvis Ydre just ikke lovede meget, da den var forreven og smudsig, men hvor glad blev jeg ikke, da jeg paa Titelbladet læste „Bibelhistorie“. Jeg kendte hverken Lærebog eller Bibelhistorie. I det ene Aar i Skole i Kjøbenhavn havde jeg ikke læst Religion, og havde jeg lært noget af Katekismussen i min korte Skoletid i Vordingborg, saa var det forlængst glemt.

Mine Forældre havde nydt en religiøs Opdra-

gelse, men Revolutionen i Slutningen af forrige Aarhundrede skændede Altrene, og Gudsbespottelse bredte sig som en dræbende Pest i Europa. De Mennesker, min Fader som ungt Menneske havde levet iblandt, egnede sig ej heller ved deres Samtaler og Opførsel til at befæste hans Tro. Da han blev gift, fik min Moder ham vel til at iagttage de udvortes Religionsskikke, men Troen var borte, og efter at han havde læst Horrebows „Jesus og Fornuften" kunde hun ikke mere bevæge ham til Altergang, ja, for ikke at høre ham drive Spot med hendes Tro blev hun ogsaa fra Kirken, og af samme Grund kunde hun heller ikke tale med os Børn om Skriften. Jeg havde hørt min Fader sige: „Moses, Christus og Napoleon er de tre største Mænd, der har levet," men hvem Moses og Christus var, vidste jeg ikke. Derimod hørte jeg stadig Tale om Napoleon, ham kendte jeg godt, ja havde endogsaa skrevet et Digt om ham. „Min hele Tro," hørte jeg en anden Gang min Fader sige: „ligger i den Sætning: Handl imod Din Næste, som Du ønsker at blive behandlet selv!" Forresten hørte jeg ham desværre mangen Gang søge at gøre Skriften latterlig, og enhver Ytring af Gudsfrygt, troede han, var et Kendetegn paa en indskrænket Forstand.

Hvor var jeg ikke henrykt over denne Bog. Først slugte jeg hele dens Indhold i stor Hast, men derpaa begyndte jeg forfra og læste med mere Eftertanke. Skabelsens Historie interesserede mig mindst, men Patriarkernes og især Josephs Historie læste jeg med megen Interesse og dyb Følelse. Nu gik

Tiden godt for mig, thi nu havde jeg faaet noget at tænke paa. Den kære Gud glædede sig jo ved Brændoffere, ogsaa jeg besluttede at bringe ham et Takoffer, naar jeg atter blev frisk og kom hjem. Jeg vilde bygge et Alter i Skoven ved den lille Klint, hvor der var ensomt og stille, og jeg vilde da faa Kokkepigen til at slagte den ene af mine to Høns, og den skulde lægges paa et Baal paa det lille Alter og i dyb Hemmelighed bringes Gud som et Takoffer for min Helbredelse. Jeg var jo et Barn og dertil et Barn med en meget levende Fantasi, og min Tro havde endnu kun ansat sin første Spire. Dog, min Drøm om den storartede Offerfest blev snart forstyrret, da jeg læste det nye Testamente. Da kunde jeg ligge hele Timer og stirre gennem Vinduet og ønske, ja haabe, at Skyerne vilde vige tilside, saa at jeg kunde se et Glimt af den himmelske Frelsers Herlighed, og ikke mindre ønskede jeg at have nogen, med hvem jeg turde tale om det, der opfyldte mit Sind, men jeg maatte gemme alt hos mig selv. Dog, saameget er vist, at jeg kom til Vordingborg som et hedensk Barn, men jeg vendte hjem som en ung Kristinde af de første Menigheder, der i Løndom bevarede deres Tro; mit Hjærte var den Katakombe, hvor jeg ensom og stille dyrkede min Gud, ængstelig for at nogen skulde se min Andagt og spotte og forhaane den. Et gjorde mig dog ondt. Jeg maatte efter Læsningen af det nye Testamente opgive at ofre min Høne til Gud — Christus forbød jo den Slags Ofringer. Men naar jeg senere saa min lille hvide Høne og tænkte paa,

at dens Død havde været besluttet, var jeg dog ret tilfreds med, at den endnu levede og løb lystig om blandt sine Slægtninge.

Mine Forældre forstod sig ikke paa Landvæsen, og det var i Kallehave det væsentligste, som de skulde leve af. Altfor gode og gæstfri, selv ærlige og redelige og derfor tillidsfulde mod alle andre, blev de ofte bedragne og indsaa snart, at de ikke kunde bestaa her. Ogsaa ved at gaa i Kaution for andre mistede min Fader mange Penge, ligesom han ogsaa maatte føre Proces mod Køberen af hans Gaard i Vordingborg. Nu indsaa han for sent, hvor ubesindigt han havde handlet ved at opgive sit Embede, og han besluttede paany at søge Ansættelse i Toldfaget og at afstaa Forpagtningen af Færgegaarden. Da Proviantforvalter *Wanding* overtog den paa ret gode Vilkaar, købte min Fader nu et Hus i Strandgade i Vordingborg, hvor vi skulde bo indtil det lykkedes ham at faa et Embede.

En stor Sorg skulde dog ramme mine Forældres Hjærter, inden de forlod Kallehave. En Dag, da jeg traadte ind i Stuen, fandt jeg dem og begge mine Søstre grædende over Avisen: Norge, deres elskede Norge, havde Danmark bortgivet ved Fredstraktaten af 14. Januar 1814! Det var jo mine Forældres og Søstres Fødeland, og gennem mine Forældres Fortællinger elskede jeg ogsaa det kære trofaste Norge som mit Fædreland. Det var en Sorgens Dag i vort Hus!

Før jeg ganske forlader Kallehave, er der dog

endnu et bittert Minde, der fremstiller sig for mig. Det er Auktionsdagen, — den Dag, da saa meget af det, vi havde elsket og glædet os ved i det kære Hjem, skulde gaa over i Fremmedes Hænder! De to sorte Vognheste lod min Fader tilslaa en Præst fra Bogø under Prisen, fordi han vidste, at de vilde faa det godt, men han havde Taarer i Øjnene, da han saa efter dem, dengang de trak dem bort. Men jeg græd højt, da man førte Lise, mit Lam, min Kalv og mine 36 Duer bort — jeg troede ikke, at der var et ulykkeligere Væsen end jeg; men ogsaa de andre var dybt nedbøjede ved at maatte forlade Kallehave, saa meget mere som vi gik en usikker Fremtid i Møde.

Efter Auktionen rejste min Fader til Kjøbenhavn for at søge Embede, og vi andre flyttede ind i det nette lille Hus i Vordingborg, som vi havde forladt som en velstaaende Familie, men nu vendte tilbage til med de sidste Rester af det, vi havde ejet, og af disse skulde vi nu leve — usikkert hvor længe. Det trak ogsaa længere ud, end mine Forældre havde tænkt. De sidste Penge gik med til min Faders Ophold i Hovedstaden, og min Moder maatte skille sig ved det værdifuldeste af vort Bo for at skaffe Føden til os. Da min Moder intet mere havde at gøre i Penge, maatte hun gøre Gæld for at skaffe det nødvendige, thi vi var bleven en stor Familie. Min Svoger, *Olufsen*, var gaaet Fallit i Saxkøbing, og min Søster med et Par Børn var taget hjem til os. Min Søster *Isabella* var der ogsaa og fødte sit første Barn her i Vordingborg. Min Broder havde

mine Forældre set sig nødt til at tage ud af Latinskolen, hvor han var en af de flinkeste Disciple og Dux i sin Klasse.

At der ikke kunde være Tale om at anbringe mig i en Skole falder af sig selv. Det eneste jeg lærte var — Dans, og en halv Time om Ugen kom jeg op til en Købmand *Meins* (Meiers?) for at spille Klaver med deres Huslærer, en ung Jøde, der hed *Levy;* men da vi ikke selv havde et Instrument, førte det ikke til noget; derimod sang jeg hos ham med de andre Børn, og han tilbød mine Forældre at skaffe mig anbragt ved det kgl. Theater som Elev ved Sangen og Dansen; han vilde indestaa for, at jeg blev antaget, saa god Mening havde han om mine Anlæg — men de vilde ikke gaa ind paa Forslaget.

Forholdene blev imidlertid værre og værre. Mine Forældre maatte sælge Huset og flytte op i en lille Lejlighed hos Købmand *Ditzel.* Mine Søstre flyttede til deres Mænd, vi var nu fire Mennesker daglig, og endnu havde min Fader intet Embede. Endelig, da vor Nød næsten var stegen til det højeste, fik min Fader et lille Embede som Toldassistent i Nyborg. Vi var alle glade og lavede os til Afrejsen, da han han havde tiltraadt sit Embede. Men nu kom der en uventet Forhindring, mine Forældres Kreditorer vilde ikke tillade os at tage fra Byen, før min Fader havde betalt sin Gæld til dem; i alt Fald vilde de holde vore Ejendele tilbage. Dette var et Tordenslag for min stakkels Moder; men alle hendes Forestillinger og Bønner hjalp intet, man

blev ved sin Paastand; dog, der skulde meget til at nedslaa den ædle Kvindes Mod. Vi ejede endnu en temmelig stor Baad, som vi ikke fik solgt, da vi tog fra Kallehave, og to Sømænd, som var os meget hengivne, hjalp nu min Moder med at udføre hendes Plan. I den dybeste Hemmelighed fik hun lidt efter lidt praktiseret vort Indbo ombord i Baaden, men selv turde vi ikke begive os til Færgegaarden, hvor Baaden var lagt for Anker, før om Natten, naar Byens Folk laa i dyb Søvn. Den *Semlerske* Familie var vor eneste Fortrolige. I deres Dagligstue, der vendte ud til Færgegaardsvejen, sad vi da og ventede uden Lys i hviskende Samtale paa, at Klokken skulde slaa 1, der var Tiden for vort Opbrud. Vi begyndte allerede stille at rejse os fra vore Pladser for at lave os til at gaa — da vi pludselig hører flere Stemmer udenfor Vinduet og ser tre mørke Skikkelser bevæge sig udenfor og en fjerde komme dem i Møde. Vor Angst og Forfærdelse var uden Grænser, vi Børn begyndte at græde, min Moder behøvede al sin Kraft for at holde sig oprejst og berolige os andre. Da toner paa engang i et smukt trestemmigt Kor: Vægtersangen, — og en af Madam *Semlers* Drenge opdager, at det er Byfogdens nye Fuldmægtig *Black* med to andre unge Mennesker, der har faaet Vægteren til at lade dem synge Vægterverset, idet de formodentlig kom fra et lille Gilde. Hurtig begav vi os nu alle paa Vejen til Søen, da de var forsvundne, og vi hørte Sangen tone fra den yderste Ende af Byen, idet vi ogsaa haabede, at den fremmede Koncert vilde aflede

Folks Opmærksomhed fra os Flygtende. Hvor forskellige var Forholdene ikke første Gang, da vi forlod Vordingborg fulgt af de Fattiges Velsignelser, og nu, da vi flygtede, selv fattige og forarmede.

Men min Moders Øjne straalede af Forhaabning og Glæde, og uagtet hun var aldeles blottet for Penge og kun havde en tarvelig udstyret Madkurv, saa var hun dog saa glad, som om hun havde ejet Millioner; om en Dags Tid eller to kunde vi jo vente at komme til Nyborg, hvis Vinden blev gunstig. Det var en Søndag Morgen, vi havde forladt Vordingborg, men Vinden var os ikke god, henad Midnat begyndte det at blæse op til en stærk Storm. Der var ingen Kahyt i vort lille Fartøj, vi kunde ikke undgaa Styrtesøerne, der slog over Baaden, saa at vi snart var gennemblødte, og da Stormen tog til, raadede Søfolkene til, at vi lagde ind under Falster jo før jo heller. Tæt ved Stranden, hvor vi kastede Anker og hvor Søfolkene bar os i Land, laa et lille Skovfogedhus, hvor vi søgte Tilflugt. Skovfogeden var en stor svær Mand med et af Kopperne frygtelig vanziret Ansigt, men gennem de dybe Ar lyste et godmodigt Smil, og af de blaa Øjne, der var omgivne af brede røde Ringe, straalede en ærlig og trofast Sjæl. Konen var venlig og gæstfri og var, ligesom deres lille Datter, klædt i den smukke falsterske Bondedragt. De fik os alle i Seng, medens de tørrede vore Klæder, og bragte os styrkende Kødsuppe paa Sengen. Først næste Dags Middag tillod Vejret os at fortsætte Rejsen, og nu, da vi stod færdige til at tage afsted, spurgte min Moder

Skovfogden — i bange Forventning om, at Regningen for 6 Menneskers Ophold i $1^1/_2$ Døgn ikke vilde være saa ringe, at hun var i Stand til at betale den, — om hvad hun var ham skyldig. „Tal aldrig derom, gode Madam,“ svarede han, „Deres Mand har engang hjulpen mig ud af en stor Forlegenhed, og nu har det netop glædet os, at vi har havt Lejlighed til at vise Dem en Smule Gengæld.“ Hvor stor var ikke min Moders Glæde! Min Faders Godhed mod Skovfogden bestod i, at da denne engang vilde smugle et Anker Brændevin ind, opdagede min Fader det, men havde ladet ham slippe med en venlig Formaning.

Vi ankom da i god Behold til Nyborg. Det var allerede dengang en smuk lille By og dens Beliggenhed særdeles fordelagtig.[1]) — Uagtet jeg selv havde haabet og min Moder fast troet, at jeg nu skulde komme i en god Skole, saa at jeg engang i Tiden kunde tage ud som Guvernante, saa blev dog vore Forventninger atter skuffede. Min Faders Embede kunde ikke strække sig videre end til vort Ophold og til nu og da at afbetale paa den betydelige Gæld, han var kommen i. Af alle de Sorger, der nedbøjede min gode Moder, troer jeg dog, at det saarede hende mest, at hendes eneste Søn maatte anbringes i Handelsstanden, som han ikke følte Lyst til, og som dengang var et Nødanker, Forældre altid greb til, naar de ej havde Evne til at lade deres Børn gaa Embeds- eller Militær-Vejen og var for stolte til at lade dem

[1]) En vidtløftig Beskrivelse af Byen og Holckenhavn er udeladt.

blive Haandværkere. Han blev sendt til Kalundborg til en Købmand dér.

Hvor længtes jeg ikke efter mit dejlige Kallehave! Ikke engang en lille Have havde vi her, og vor Bolig var meget indskrænket. I Vordingborg havde det givet mig en vis Selvfølelse, at jeg havde fortjent mig saa mange Penge, at jeg kunde købe mig en ny Kjole ved at sy Nakkestykker til Bønderpiger. Disse Nakkestykker var runde Papirsbrikker, overtrukne med blegrødt Silketøj og rundt om besat med en tyk Baandpibe, men indenfor denne broderet med Perler og Guldpailletter og Kantiller, som man selv syntes. De brugtes dengang af Brude og Brudepiger. Haaret blev alt opstrøget og lagt i en Fletning i Nakken, hvorpaa Nakkestykket blev hæftet. Uden om Haarfletningen sattes Blomster eller Baand og ned af Ryggen flagrede lange lyserøde Baand. Det var en overordentlig smuk og karakteristisk Haarpynt for Bondestanden. Skade, at den nu aldeles er gaaet af Brug! Det var mig et meget interessant Arbejde at forfærdige disse Nakkestykker, og ligesom de blev beundrede hjemme, fandt de ogsaa en Tidlang god Afsætning ude. Men her i Nyborg havde jeg intet saadant at more mig med. Jeg havde ogsaa lært at strikke Mønstre, nu lærte Værtens Datter mig at sy Navn; jeg kunde bestille hvad jeg vilde, men jeg gjorde megen liden Nytte. Derimod læste jeg alt, hvad jeg kunde faa fat paa, ja saagar den gamle bindstærke Roman „Clarisse Harlowe“ af Richardson. Den gamle skikkelige Jomfru *Købke,* som vi kendte fra Kallehave, gjorde vi nu fornyet Bekendt-

skab med. Hendes Niece var blevet gift med Købmand *Worm*, og hun selv beboede et lille Værelse i Byen. Denne gamle Pige holdt uhyre meget af Romanlæsning, og fra hende fik jeg ogsaa adskillige af Lafontaines Romaner, som hun holdt for de største Mesterværker, som Literaturen havde frembragt i Verden. Min Yndlingsroman var og blev i lang Tid dog „Leopoldine“ af Schulz.

Jeg var vel 13 Aar, da jeg blev inviteret til en Maskerade med en Familie af vort Bekendtskab, og jeg var aldeles henrykt. Vi fik arrangeret en Slags fransk Bondepige-Dragt ved meget simple Midler, og jeg var meget veltilfreds med den, og der var næppe nogen saa køn som den. Jeg morede mig udmærket, og Festens fantastiske Anstrøg tiltalte mig i høj Grad. Som jeg stod i Kvadrillen, var der nogen bagved, som berørte mine Haarfletninger, og jeg saa en gammel Bondekone i fynsk Dragt, der nikker til mig og med stumme Miner viser sin Beundring over mit Haars usædvanlige Længde. Men under min Forundring over, hvem denne ubekendte Maske kunde være, var hun forsvunden. I min Glæde og Henrykkelse ved at danse var den Ubekendte dog snart forglemt. Det var ogsaa første Gang, at jeg befandt mig paa Bal mellem voxne Herrer og Damer; den skærmende Maske hjalp mig til at dølge min Rødme, min Frygt og Undselighed paa denne min første Udflugt i Selskabslivet. Næste Morgen maatte jeg naturligvis fortælle min Familie, hvorledes Maskeraden var løbet af, og jeg fortalte da ogsaa om den gamle Bonde-

kone — men pludselig raabte jeg til min Moder: „Det var Dig, Moer! Det var Dine Øjne og Dit Blik, som saa paa mig!“ Det havde virkelig været hende, der havde faaet Lyst til at se, hvorledes hendes lille Pige bevægede sig mellem de mange Mennesker; min Fader havde skaffet hende en Billet, og en Bondekone, der imellem bragte os Kød fra Landet, havde laant hende sin Gildedragt.

Jeg blev allerede behandlet af mange som voxen, da jeg kun var 13 à 14 Aar. Jeg formoder, at det har ligget i mit Væsen, thi da jeg i den største Del af min Barndom havde levet ene med mig selv, og da den Kummer, hvori jeg ofte saa min Moder nedsunken, havde fremkaldt mange alvorlige Tanker og tidligt aabnet mit Blik for Livets Alvor, var der kastet mørke Slagskygger over min Barndom. Jeg var ogsaa temmelig høj af min Alder. Gamle Folk holdt meget af at tale med mig, og unge Herrer begyndte at sige mig Ting, som, hvormeget de end forvirrede mig, dog lod mig gøre den ikke ubehagelige Opdagelse, at jeg snart maatte være en voxen Pige. Det er et af de skønneste Stadier i en Kvindes Liv, naar hun gør de første Skridt over Grænsen imellem Barne-Vaaren og Ungdommens lysegrønne Maj; rundt om hende ser hun Glæden, Haabet, Venskab, Kærlighed og Lykke ansætte Knopper, som alle vil udfolde Blomsterpragt under Sommersolens lyse Straaler. Hun tænker ikke paa, at ogsaa Sommeren har sine Storme og Slud, at den tætte Taage ofte dølger Solens Blik som den tunge Taare Øjets.

I Sommeren 1817 skulde min Moder og jeg gøre en lille Tur til Lolland for at besøge min Søster *Georgine* og hendes Mand. Med en stor Sejlbaad kom vi for en Bagatel til Taars Færgegaard, herfra kørte vi til Nakskov og maatte saa tage Extrapost til Maribo, men herved var ogsaa hele vor Kassebeholdning udtømt. Vi kom til Byen om Natten, og da vi ikke kunde tage Logi paa Gæstgivergaarden og endnu mindre tage Extrapost til Saxkøbing, spurgte min Moder mig sagte, om jeg troede, at jeg turde og kunde gaa dertil. Jeg forsikrede glad, at det vilde være mig en let Sag. Kl. 1 om Natten begav vi os Haand i Haand paa Vejen. Mindet om denne Sommermorgen staar for min Fantasi som et yndigt Billede. Men jeg var i Nyborg blevet afvant med at gaa lange Ture, og Rejsen havde trættet mig, saa at jeg, efter at have tilbagelagt noget over Halvvejen, allerede følte mig træt, hvilket jeg dog søgte at skjule for min Moder, der gjorde alt for at forkorte mig Vejen ved livlige Fortællinger. Og dog fik jeg siden at vide, at hun ogsaa selv havde følt Træthed og Udmattelse. Endelig saa vi Kirketaarnet i Saxkøbing hilse os, og vi opmuntrede hinanden ved at tale om Gensynets Glæde og den yndige Kirke.

Min Moder var omtrent 14 Dage i Saxkøbing, og da min Søster og Svoger bad mig om at blive hos dem og gaa til Konfirmation dér i Byen, saa modtog jeg Tilbudet med Glæde. Jeg havde aldrig holdt af Nyborg, og da jeg vidste, at min Fader betragtede Konfirmationen som en tom Ceremoni,

saa var jeg glad ved at være et fremmed Sted, thi det saarede mig altid, naar han om Søndagen, naar vi kom fra Kirke, rystede paa Hovedet og udbrød: „Narre!“

Min Søster var en forunderlig Karakter, hun var folkesky, og da hun kun 22 Aar var kommen til Saxkøbing, havde hun aldrig været til at formaa til at besøge nogen af Byens Familier og omgikkes ingen; derimod vilde hun gerne, at jeg skulde more mig. Saaledes gik det til, at jeg og min Svoger tog Del i et Bal, som en Danselærer *Reni* gav for sine Elever, og hvori flere Voxne deltog. Jeg var engageret til hver Dans, ja, endogsaa til forskellige af Byens og Egnens bedste Danser, en ung Jurist, der hed *Holm* og var en Præstesøn fra Lolland. Det var jo en stor Triumf for mig fremmede, ukonfirmerede unge Pige i den simple Kjole, thi jeg elskede Dans lidenskabeligt. Jeg har ofte danset senere i brillante Sale mellem pragtfulde Damer og Herrer og selv i elegant Baldragt, men det lille Bal paa Raadhuset i Saxkøbing var dog det, hvor jeg nød den mest ublandede Glæde, nogen Dans har ydet mig, thi jeg har aldrig bragt saa beskedne Forventninger med mig som til dette.

Min Svogers Handel lod nu til atter at gaa rigtig godt, og de lod til at være tilfredse med deres Stilling. Jeg blev altsaa hos dem, og da jeg kort efter havde fyldt mit 14de Aar, blev jeg indskrevet til Konfirmationen. Jeg havde jo intet lært, kunde intet. Vel havde jeg læst flittigt i den senere Tid i en gammel Bibel, som *Olufsen* ejede, men hvad vilde

det forslaa? Med tunge Skridt og ængsteligt Hjærte vandrede jeg til Præstegaarden, da Dagen kom. Dog Præsten, *Daniel Smith,* der var en udmærket Religionslærer, ytrede senere til Skolelæreren, at han kunde mærke, at jeg var ret godt bevandret i min Bibel; derimod fandt han det nødvendigt, at jeg fik nogen Undervisning i Skrivning og Regning, og Skolelærer *Moritz* blev antaget for at undervise mig en Time om Ugen.

Det var Skik dengang, at de unge Herrer i Byen inviterede de unge Piger til Bal, uden at disse ledsagedes af Ældre, og uden at nogen fandt det upassende. Saaledes indbød den unge Jurist *Holm* mig til Bal, som skulde afholdes i Byens Klub. Med min Søsters og Svogers Tilladelse tog jeg imod Indbydelsen paa den Betingelse, at Præsten ikke havde noget derimod. Pastor *Smith* svarede mig, at da det jo var en uskyldig Fornøjelse, saa haabede han, at det hverken skulde virke skadeligt paa Sjæl eller Legeme. Jeg morede mig udmærket paa Ballet og gjorde her Bekendtskab med en ung Pige, *Thomasine Flindt,* hvis Moder var Enke efter en Ritmester, der nylig havde taget Bolig i Byen. Hun blev mig altid kær, men vi kunde dog ikke sympathisere, som jeg ønskede, hun var mig for prosaisk. Kort efter arrangerede Byens Ungdom en Kanetur til Guldborg Færgegaard, og jeg blev til denne inviteret af en ung Kontorist *Friis,* en Præstesøn fra Jylland, som efter sin Examen var ansat paa Byfogdens Kontor. Vi kørte 14 Kaner i Række og med Musik i dejligt Frostvejr til Færgegaarden,

dansede der og kørte hjem i Maaneskin; alt gjorde denne Søndag til en dobbelt Festdag for mig. Tirsdagen efter var alle indbudne til Toldkassererens, Kammerraad *Skovgaards,* og om Torsdagen hos Apoteker *Thunes,* og disse Baller aabnede jeg, det ene med Regimentskirurgen, *Rasmussen,* det andet med den nuværende Byfoged i Maribo, *Møller.* Pastor *Smith*[1]) og hans Kone var med, og han bød mig op at danse Vals, men saa konstigt med at slynge Armene over Hovedet paa sig efter Moden i hans Studenterdage, at Valsen var mig svær nok. „Det er udmærket,“ sagde hans Frue, „nu danser Præsten og Konfirmanden!“ Senere paa Vinteren fulgte flere Baller, og man kan begribe, hvor lykkelig jeg var ved alle disse hidtil ukendte Glæder. Og skulde den Tanke falde Læseren ind: men hvor fik den fattige unge Pige da Balstads til saa mange Aftener? da maa jeg oplyse om, at man i de Tider ikke gjorde Fordringer til Toilettet som nu for Tiden. Min simple hvide Kjole kom vadsket og strøget til hvert Bal og i samme Façon, en anden Kulør Livbaand, en Blomst, en Sløjfe, det var hele Forandringen. Og var jeg end en af de tarveligste, saa dansede jeg dog hver Dans og morede mig herligt.

Jeg havde en Tid mærket, at min Søster og Svoger var blevne alvorligere end sædvanligt, deres Ansigter antog ofte et saa bekymret Udtryk, at det i høj Grad ængstede mig, men jeg vovede ej at spørge, af Frygt for at faa det bekræftet, som jeg

1) Den højt ansete, for sit friske og glade Sind bekendte Provst Daniel Peter Smith (1782—1371). Han blev 1815 Præst i Saxkøbing, 1834 i Stege. Hans fortrinlige Memoirer er trykt spredte i forskellige Tidsskrifter.

længe havde befrygtet. Da kom en Dag Byfogdens Fuldmægtig med en Politibetjent og skrev og forseglede alt i Huset. *Olufsen* var atter gaaet Fallit. Det var den første kolde Taage, der faldt hen over mine Ungdomsblomster, som næppe endnu var udfoldede. At se mine Kære sorgfulde og nedbøjede, at se det glade Hjem, som deres Hus havde været mig, nu pludselig forvandlet til en Sorgens Bolig! Intet Under, at de andre Konfirmander, naar de saa mig komme, sagde: „Dér kommer hun, som tæller Stenene," ja, nu var mit muntre Blik vendt mod Jorden i dyb Bekymring. Ogsaa min Stolthed eller maaske kvindelige Forfængelighed blev saaret dybt ved denne Lejlighed. Da Retsbetjentene kom for at skrive *Olufsens* Bo, havde jeg mine faa Klæder liggende i et Chatol, og da Fuldmægtigen havde faaet Nøglerne, blev da ogsaa min Skuffe aabnet. Med blussende Kinder listede jeg mig ud af Stuen, da han, som saa ofte i Vinter havde ført mig i Dansen, nu skulde se, hvor fattig den lille Baldronning var.

I min Søsters Brudekjole, der blev baade lagt op og lagt ind, maatte jeg staa Konfirmation, da ingen havde sørget for mit Udstyr, og selv den ringeste af Konfirmanderne havde dog til denne Dag faaet en ny Klædning, — dog dette var en Biting; men jeg følte mig paa denne Dag saa ene og forladt mellem de andre, der alle havde Slægt og Venner om sig, der fulgte dem til og fra Kirke; ikke engang min Søster var hos mig, kun *Olufsen* fulgte mig. Det var dog, paa denne hellige Dag, som om en dunkel Forudfølelse sagde mig, at det var et bevæget Ungdomsliv, der kaldte mig ud i Verden.

Det var vistnok meget ubetænktsomt af min Søster, at hun Onsdagen efter min Konfirmation og før jeg endnu havde kommuniceret, kom med en glad Mine og leverede mig et Brev, som hun sagde, at hendes Mand i nogen Tid havde havt liggende. Det var fra den unge *Holm,* og han bad om min Haand og udtrykte sine Følelser for mig paa en saa smuk, oprigtig og hjærtelig Maade, at det kun maatte smerte mig dybt, at jeg ej kunde gengælde hans Følelser. Min Søster blev meget misfornøjet med mig, da jeg vemodig erklærede dette. Det unge Menneske var af en agtværdig Karakter, hans Udsigter betrygget af Formue og han var af en anset Familie, men jeg kunde kun føle Agtelse og Godhed for ham. Min Søster kaldte det Romangriller, og min Svoger rystede paa Hovedet med en meget misfornøjet Mine. — — En Del Aar efter denne Tid købte han sig en Landejendom og giftede sig, men døde kun 36 Aar gammel. Hvilken Sorg var der ikke beredet mig, hvis jeg havde været hans Hustru.[1])

En Tid efter rejste jeg tilbage til Nyborg til mine Forældre. Hjemmet var ikke blevet glædeligere, siden jeg forlod det, og min Faders Indkomster kunde næppe strække til det nødvendigste. Mine Forældre var flyttede og havde faaet en nettere og bedre Bopæl paa første Sal i et Hus ved Volden. I Stue-Etagen boede en gammel Frøken *Hommel,* hvis ene Broder i sin Tid havde været bekendt under Navnet: den gale Major *Hommel.* Han skal have været

[1]) Et Besøg i Præstegaarden i Kippinge forbigaaes.

en meget begavet, men letsindig og senere forfalden Militær. Om hans tidligere udmærkede Omgangskres vidnede hans efterladte Album, hvori mange bekendte Mænd havde skrevet, bl. a. Thorvaldsen i Rom. Han endte sine Dage ved at skyde sig en Kugle for Panden, og hans Søster *Doris* havde maattet opdrage hans to Børn ved sine Kundskaber og Haandarbejder. Hun var en udmærket begavet og interessant Dame, og jeg fandt usigelig Glæde ved hendes dannede og lærerige Omgang. Hun havde i sine unge Dage været Guvernante hos en adelig Familie i Holsten, hvor hun havde lært flere udmærkede Mænd — deriblandt begge Digterne *Stolberg* og den unge *Jerusalem* (Goethes Werther) — at kende. Selv havde hun været forlovet med en Baron *Geltschau,* men hvis Familie havde intrigeret saa længe, indtil de havde faaet Forbindelsen hævet mellem ham og den unge fattige Frøken. Ved hende gjorde jeg først Bekendtskab med den tyske Literaturs Heroer, medens Oehlenschlæger og Ingemann henrev mig, naar jeg fornam deres Stemmer fra det danske Parnas. Nu havde jeg endelig fundet et Menneske, som jeg kunde tale med om alt det Skønne, jeg var opfyldt af. Det var ikke alene Literaturen, der udgjorde vort Tilknytningspunkt, ogsaa Blomster elskede hun som jeg, kendte en Del til Botanik, og vi gjorde lange Ture gennem de dejlige Skove, der omgav Nyborg. Hun kunde være min Bedstemoder, og dog foretrak jeg Omgangen med hende for alle andres. Min Aand udvikledes, og jeg begyndte i dyb Hemmelighed at udtale mine

Tanker, Følelser og Reflexioner i Poesi, thi i levende Ord vovede jeg det ikke, selv ikke for Frøken *Hommel*. Hun førte altid Ordet, men i hendes Ord fandt jeg ogsaa en Genklang af, hvad der rørte sig i mit eget Indre, og netop derfor var hun saa meget for mig.

Ogsaa i hele hendes Personlighed var der noget ualmindeligt og interessant. Hun var paafaldende høj og af en imponerende Figur, og hendes Ansigt viste tydelige Spor af svunden Ungdomsskønhed. Om Sommeren gik hun i en hvid, om Vinteren i en sort Dragt, bar altid Randers Handsker med afklippede Fingerspidser — en Reminiscens fra det aristokratiske Liv —, og hendes Paaklædning stod altid i Harmoni til hendes Alder. Hendes Niece, *Augusta*, var dengang Guvernante hos Grev *Holcks* paa Fjellebro, og Neveuen, *Carl*, var Lieutenant ved det fynske Infanteri-Regiment, der laa i Fredericia.

Baade min Søster og jeg søgte ved Broderier at fortjene os lidt til Hjælp til vor Paaklædning, og vi var ogsaa heldige med at faa disse Smaating afsat, og mangen Morgen Kl. 4 à 5 sad jeg allerede ved Vinduet med mit Arbejde, men ogsaa med en Blyant i min Syæske, hvormed jeg af og til bemalte mine Mønstre paa Vrangen med Vers, der faldt mig ind. Om Aftenen gik vi gerne en Tur om Volden eller ud ad Porten, og senere paa Aftenen spillede min Fader som sædvanlig Guitar, og vi gik frem og tilbage i den lille Dagligstue og sang. Frøken *Hommel* var næsten en daglig Gæst hos os. Hun lærte mig at udtale det tyske Sprog korrekt og

gjorde mig, som sagt, først bekendt med Goethe og Schiller.[1])

Mit stille, ensformige Liv i Nyborg hvilede ofte trykkende paa min unge Sjæl. Ønsket om at se og lære drev stedse mine Tanker ud i Verden over de snævre Volde, der omgav mit lille Hjem, og der begyndte at røre sig Bevægelser i mit Hjærte, som jeg ej selv begreb. Hvad kendte jeg, hvad kunde jeg, hvad havde jeg set af alt det, den dejlige Verden indeholdt? Jeg længtes efter at kaste et Blik ud i en større Menneskeverden — og dog, man troer altid at finde noget bedre i det, man ikke kender, og hvor ofte skuffes ikke denne Illusion som saa mange andre, man fører med sig ud i Livet!

[1820]. — Min Søster *Isabella* havde foreslaaet mig at besøge dem, og jeg tog med Glæde mod Indbydelsen. At se Kjøbenhavn igen og det Liv, der rørte sig i den store Stad, og opfriske Minderne fra den korte Tid, jeg havde været der, foruden at se hende og hendes Børn igen, var jo meget fristende og vilde i hvert Tilfælde bringe Afvexling i det stille Købstadliv. *Heitmanns* boede i Nr. 186 i Overgaden over Vandet paa Christianshavn og havde en lille, lys og munter Bolig, der gjorde et meget venligt Indtryk paa mig, da jeg traadte ind, — men i samme Øjeblik blev jeg grebet af Rædsel: Børnene kom trækkende med et virkeligt Barneskelet, udpyntet som Dukke, der tjente dem som Legetøj! Paa Bordet saa jeg en Hjerneskal til at

[1]) Det utrykte Digt af Schiller, som Frøken Hommel ejede, og som Pauline Clausen afskrev paa dette Sted i sine Memoirer, er udeladt her og meddelt i „Tilskueren“ Marts—April 1919.

kradse Piber ud i og en anden med Tobak. Ja, i Sovekammeret, hvor jeg skulde ligge med Børnene, stod et Par Bogreoler, der, foruden en Del Menneske-Knogler, ogsaa var pyntet med to Dødninge-Hoveder med deres uhyggelige Grin. Da jeg ikke kunde forlange dette bragt ud af Værelset for min Skyld, saa maatte jeg sove blandt disse Gravboere, men hvor meget jeg sov, véd jeg ikke, thi jeg kastede Lagenet over Hovedet for at undgaa deres hule Blik, og Angstens Sved stod paa min Pande. For ikke at blive udlet vænnede jeg mig lidt efter lidt til det og tænkte tilsidst ikke derpaa, men Barneskelettet! Jeg kunde ikke fatte, hvorledes min fromme, elskværdige Søster kunde tillade det Barbari, at hendes to smaa dejlige Pigebørn fik Lov at lege med dette Skelet, som engang havde været ligesaa skønt og friskt et Barn som disse og maaske en stakkels Moders højeste Glæde. Min Svoger, Kirurgen, lo ad min Afsky for det rædsomme Legetøj, som de uskyldige Smaa var meget tilfredse med, og min Søster undskyldte sig med, at de ingen anden Dukke havde; jeg fik da pyntet en saasnart som muligt, der strax gjorde megen Lykke, men — Skelettet var dem dog kærere, da det var større.

Det havde stor Interesse for mig at gaa alene omkring i den store fremmede By. Jeg spurgte mig altid frem hos Damer eller simple Koner eller i en Butik, og selv dette at tale med fremmede Folk havde noget eventyrligt, interessant for mig. Og nu alle de herlige Bygninger, alle de Pragtskikkelser, der gled forbi mig, det var, som var jeg traadt ind

i en Feverden. Vi blev inviterede med en Familie, som *Heitmanns* omgikkes, til at gaa i Theatret for at se „Axel og Valborg", hvori en Artilleriofficer, Lieutenant *Nielsen,*[1]) skulde debutere som Axel. Jeg blev aldeles henrykt over denne Forestilling, den første jeg saa i et Theater. Han gjorde stormende Lykke og ikke mindre Theatrets Heros, Dr. *Ryge,* som Vilhelm. Madame *Zinck* var dengang Publikums Yndling i Lyst- og Skuespil, men i Tragedien hørte hun ikke hjemme; det var først Madame *Wexschall,* der gav denne Rolle saaledes, at den altid vil blive i min Erindring som det mest fuldendte, jeg har set af Skuespilkunst. Jeg var aldeles henrykt, ja, som bedøvet af den Nydelse, jeg havde havt i Theatret hin Aften. Jeg havde læst Oehlenschlægers Digte, lært dem udenad og reciteret dem for min Familie, jeg havde ogsaa sunget hans Sange, men nu havde jeg da selv set en af hans forgudede Tragedier, og nu var, ved Siden af den Beundring, jeg følte for den store Digter, en anden Følelse traadt frem i min Sjæl: Beundringen for den skønne Kunst, der gav hans Digterværker Liv og Blod paa Scenen. Hvor maatte det dog ikke være herligt at leve og virke i en saadan poetisk Verden!

Jeg besøgte *Sedlaczeks;* men Gensynet af *Thomasine Flindt* var mig dog det kæreste. Jeg tilbragte et Par Dage hos *Flindts*, som boede i Fre-

---

[1]) Premierlieutenant i Artilleriet, den senere Professor, Nicolai Peter Nielsen (1795—1860) debuterede i „Axel og Valborg" den 12. Septbr. 1820. Han blev gift 1834 med Anna Helene Dorothea Wexschall, f. Brenøe (1803—56), der debuterede den 10. Februar 1821 som „Dyveke".

deriksberg By, og vore Morgenture i den dejlige Slotshave forskaffede mig megen Nydelse. En Dag mødte vi et Par ældre Damer og en lille Pige paa 12 à 13 Aar, der hoppede fornøjet foran dem ned ad Slotsbakken over Engen, en fint bygget, meget blond lille Pige. Vi standsede og nejede. „Det var Prinsesse Vilhelmine," sagde *Thomasine*. Det var altsaa den første Prinsesse, jeg havde set, hun lignede ingen af dem, der vrimlede i mine Eventyr og Kæmpeviser, — men hun var jo ogsaa et Barn.

Da jeg har nævnet Familien *Flindt*, vil jeg meddele noget om den forunderlige Skæbne, Fru *Flindt* havde havt. Hun var Datter af en Kammerherre *Moldrup*, som ejede Vestervig Kloster i Jylland. Da *Nielsine Moldrup* blev voxen, forlovede hun sig i Kjøbenhavn hemmeligt med en Husarofficer, en Søn af Politimester *Flindt*. For at forhindre denne Forbindelse blev hun sendt til en Tante, der var Stiftsdame i Vallø Kloster, især da Lieutenanten var bekendt som et temmelig forvildet ungt Menneske. Men han red om Aftenen ud til Vallø og var i Byen igen om Morgenen før Parolen. Familien satte sig da ikke længere imod, at de giftede sig. Saavidt jeg mindes, var hendes Forældre den Gang døde, men hendes Søster, Fru *Scholten*, Moder til den senere Generalguvernør i Vestindien, var saa grusom, at hun paa Bryllupsdagen hviskede til hende: „Jeg gratulerer Dig, Nielsine, i Dag om et Aar ligger Du vel i Peblingesøen". Hendes økonomiske Kaar var sikkerlig altid meget trykkende, thi han var en meget letsindig og lystig Person,

fuld af komiske Indfald, men hun var i flere Retninger meget talentfuld og bidrog ikke saa lidt til hendes Børns Underhold. Hun lærte Fru *Dannemand* at gøre Blomster og har vist ofte senere nydt Understøttelse af denne, hvis gode Hjærte aldrig nægtede nogen trængende Hjælp. Efterat *Flindt* var traadt ud af Tjenesten, boede de en Tid i Stege, og her var det, at Fru *Flindt* i en haard Sygdom laa skindød paa tredie Dag med en underlig Blyfarve over de noble Træk. Hun fortalte mig selv, at hun, medens Lægen og alle holdt hende for død, havde hørt alt, hvad der blev talt omkring hende, baade om Børnenes Sørgetøj, Begravelsen osv., uden at hun kunde gøre en Bevægelse eller sige et Ord. Endelig den tredie Dag fik hun Magt over Stemmen og sagde højt: „Giv mig en Kop The!“ To Koner, som befandt sig i Ligstuen, foer skrigende ud, da de hørte den Døde tale.[1])

Senere købte Ritmester *Flindt* en lille Landejendom i Kippinge paa Falster, og her tog han Livet af sig selv, da hun ventede sin Nedkomst med det femte Barn. Hun flyttede nu til Saxkøbing, hvor jeg gjorde Bekendtskab med hendes ældste Datter, *Thomasine*.[2]) Min stakkels Veninde var en kærlig Datter og blev en hyggelig Husmoder og Hustru, men hun fik en hende, i enhver Henseende, uværdig Mand. Han blev Toldkasserer

---

[1]) Nielsine Flindt f. Moldrup, gift med Ritmester Henrik Vilhelm Flindt (1772—1817) døde først 1839.

[2]) Thomasine Cathrine Flindt (død 1847) blev gift med Kammerskriver Jesper Christian Heiberg (1790—1860).

i Sorø og døde som Toldassistent i Kjøbenhavn, efter at han først var bleven skilt fra sin Kone, og kort efter Skilsmissen døde hun. —

Naar jeg i senere Dage kom fra Kjøbenhavn ud til Christianshavn, syntes mig altid, at der laa noget ensomt, trykkende og vemodigt taust over den Del af Hovedstaden; i hine Tider derimod forekom Livet derude mig saa friskt og livligt, fordi jeg kom fra den lille By, hvor jeg fra Vinduet kun havde Udsigt til Volden. Fra Vinduerne hos min Søster saa jeg ud over Kanalen, hvor Livet stadig rørte sig og Baade og Joller færdedes, Laboratoriet laa tilvenstre og i Baggrunden Frederikskirken, [nu Christianskirken], der præsenterede sig meget smukt fra vore Vinduer.

Ved et Besøg, som jeg paa den Tid aflagde hos *Sedlaczeks*, min saakaldte Onkel og Tante, anmodede de mig om at tage i Huset til dem og blive Vinteren over. Jeg takkede dem for deres venlige Tilbud — jeg vilde spørge mine Forældre — jeg maatte jo rette mig efter deres Villie. Jeg har formodentlig i mit Brev røbet min Mismod ved Tanken om at være hos de Gamle, thi min Fader skrev strax, at de alle var blevne foruroligede over nogle Ytringer i mit Brev, der røbede min Ulyst til at tage mod Tilbudet: „Det er vel nærmest, fordi Du ej er ekviperet som Du ønsker, men bliv kun altid Dyden tro, da vil Du lige fuldt nyde Hæder og Lykke, fordi Du er fattig. Vi bliver ikke glade før Du tager den Beslutning, som Fornuften

byder Dig". Efter et saadant Brev havde jeg ikke længer noget Valg. Det var jo ogsaa min Pligt at lette mine Forældre for Byrden af et Menneske mere i deres trange Kaar. Nok, jeg tog altsaa i Huset hos de gamle Folk. I *Sedlaczek* fandt jeg den samme blide, elskelige Karakter, som jeg havde kendt i min Barndom. Han plejede i Spøg at sige, naar Talen var om Folks Maade at leve paa: „Drikker man Vand, saa faar man kun Vand, drikker man Vin, saa faar man Vin", men det var dog en Filosofi, som ikke anbragtes i deres eget Husvæsen, thi de levede meget ordentligt og økonomisk. Tante var en Kontrast til hendes Mand, de var begge retskafne og gode, men hun var i samme Grad lidenskabelig, som han var rolig, ikke ganske fri for Hævngerrighed; og det Anstrøg af Mistroiskhed, som hun ikke var fri for, hidrørte sikkert fra en bitter Skuffelse i hendes tidligste Ungdom. Madam Sedlaczeks Fader havde været Skærmmester[1]) hos Kong Christian VII og hed *Rørtang*. Han havde to Døtre, *Marie* og *Catharine*, begge udmærket smukke. *Catharine* gav den 22-aarige *Sedlaczek* sin Haand, hun havde Godhed og Agtelse for ham, elske nogen kunde hun ikke, da hendes Ungdoms første Kærlighed var bleven saa grusomt skuffet. Hendes Søster, *Marie Rørtang*, der havde været beundret, hvor hun viste sig, endte med at gifte sig med en gammel Lakaj, *Olsen*, der var fulgt Dronning *Marie Sophie Frederikke* fra hendes Hjem og forblev i hendes Tjeneste

[1]) Muligvis „Schirrmeister" ɔ: Selekammer-Mester, ogsaa Postfører.

til sin Død. Han var forresten en agtværdig og inderlig god, gammel Mand, der havde fortjent en bedre Skæbne end at blive lænket til en skøn Furie, som plagede ham og alle dem, der stod i Forbindelse med hende, hele Livet igennem. Den afdøde Kommerceraad *Olsen*, Musikhandleren, var deres Søn.[1])

For at forskaffe sin Kone og de Unge, der kom i Huset, Fornøjelse var den gamle *Sedlaczek* blevet musicerende Medlem af flere musikalske og de to dramatiske Selskaber: Det dramatiske literære eller *Borups Selskab* og *Thalia*. Det kostede altsaa ikke den gode Onkel noget Kontingent, men da han var for tyk og astmatisk til at gaa, saa maatte vi altid køre hen og hjem ved disse Aftenunderholdninger, og disse Karet-Penge udgjorde en ikke saa ganske lille Sum om Aaret. Da jeg første Gang skulde i „Borups Selskab", glædede jeg mig især til at se *Oehlenschlæger*, og da jeg aldrig havde set noget Portræt af ham, morede det mig selv at finde ham blandt Tilskuerne, og jeg fandt ham ogsaa, ledet af Anelsen. Den ædle Holdning, den herlige Pande, de usædvanlig mørke Øjne med det dybe Blik, det prægtige tykke, sorte Haar, kort sagt, hele denne Mands Hoved imponerede ved sin storartede Skønhed og sit karakteristiske Udtryk; en stærk blaa Skæggrund gav det ved et flygtigt Blik noget israelitisk, som dog faldt bort ved nærmere Betragtning; forresten var der noget sirligt over hele hans Person og Fremtræ-

[1]) Kommerceraad, Hof-Musikhandler Peter Vilhelm Olsen, død 1859.

den, som man ikke var forberedt paa at finde hos Forfatteren til *Hakon Jarl.*

Saavidt jeg husker, var det Lystspillet „Den lige Vej den bedste“, som jeg saa den Aften i „Borups Selskab“. To af de Spillende overraskede mig ved deres udmærkede Skønhed og store Talent, det var Kammerraad *Thortsen* og hans Frue. Han var Kontorchef, og hun havde tidligere, som Jomfru *Bassøe*, været Skuespillerinde ved Hoftheatret. Ogsaa han sværmede for Kunsten og tilfredsstillede denne Tilbøjelighed paa det dramatisk-literære Selskabs Theater [Borups Selskab][1]) i Store Kongensgade.[2]) En ung, ret net Mand, Søn af den afdøde Instruktør *Rosing*, var ogsaa en af de første Aftener i Selskabet, og det besad flere spillende Herrer med ikke almindeligt Talent, som f. Ex. nuværende Justitsraad *Wiehe*, Skuespillernes Fader. Hans Kone, en Datter af *Rosing*,[3]) besad ogsaa Talent, men havde et forunderlig dybt og hæst Organ; men Selskabet manglede en ung Pige til de unge Elskerinde-Roller, thi dem det besad havde, — uagtet den ene gik for at være en af Byens Skønheder — ikke Spor af Talent. Da vi kørte hjem, spurgte Tante om jeg ikke kunde have Lyst til at spille med i Selskabet. „Jo“, svarede jeg,

---

[1]) Kontorchef i Kommercekollegiet, Kammerraad Thomas Peter Thortsen (1788—1853), gift 1811 med Skuespillerinden Anna Charlotte Christine Bassøe (1791—1849), var i høj Grad theaterinteresseret, oversatte Skuespil og udgav „Thalia“. Paa Grund af mislige Embedsforhold forlod han pludselig Landet samme Aar Jfr. Clausen lærte ham at kende. I Tyskland studerede han Medicin, tog en Doktorgrad og praktiserede som Læge.

[2]) Se Indledningen.

[3]) Justitsraad, Havneskriver i Kbhvn. Carl Wilhelm Wiehe (1788—1867), gift med Antoinette Louise Rosing (1791—1874).

„megen Lyst, men jeg turde aldrig vove det, da jeg ikke véd, om jeg har Talent“.

Imidlertid havde man lagt Mærke til mig i Selskabet, og man spurgte en Aften Onkel, om jeg ej kunde have Lyst til at overtage en Rolle, hvis han intet havde derimod. Faa Dage efter kom Kammerraad *Thortsen* og anmodede mig paa Selskabets Vegne om at overtage Isauras Rolle i „Arlechinos Bryllup“, et Lystspil [i 5 Akter] af Digteren L. Kruse.[1]) Jeg blev rød som en Pæonia ved hans Anmodning, frygtelig undselig og raadvild, thi baade Onkel og Tante sluttede sig til hans Overtalelser, og Lysten til at spille kæmpede hos mig med Frygten for at fremtræde og spille med de fremmede Mennesker, mod hvem jeg følte mig saa ringe og ubetydelig. Imidlertid lovede jeg at gennemlæse Rollen, men da jeg da saa, at det var en ung italiensk Dame af den store Verden, jeg havde at fremstille, saa blev jeg meget angst og skrev strax til ham, at jeg paa ingen Maade troede mig i Stand til at spille Rollen, men med Fornøjelse vilde overtage en lille Bondepige eller lignende Rolle i et andet Stykke. Men *Thortsen* kom igen, og der hjalp ingen Indvendinger. Da han var gaaet, var jeg grædefærdig over mit Løfte at spille Rollen, thi dels havde jeg ikke Lyst til den, dels fordrede den en Garderobe, som jeg ikke kunde præstere. Men i den Henseende beroligede Tante mig med, at hun nok skulde skaffe det nødvendige, det var ingen Skam at laane til at spille Komedie med, og

[1]) Stykket var faldet igennem paa det kgl. Theater i Sæsonen 1808—9.

i alt Fald kunde man da leje et og andet. Vi gjorde da nu et lille Program til Dragterne: med et højhalset Liv og en Snorebesætning ned foran kunde min hvide Kjole nok tjene til Morgendragt; men til Brudedragten eller Selskabsdragten — jeg husker ikke mere, hvad det var — maatte der lejes en hvid Atlaskes Kjole, som vi da selv vilde besætte med Tantes store Staalstjerner i en Garnering forneden. Men Rollen! Jeg kunde ikke sove om Natten for Angst og Undselighed over det Løfte, jeg havde givet; der var en højst forunderlig Kamp i mit Indre. Hvor skulde jeg faa den Anstand fra og den lette Konversationstone, som den fordrede? Nej, jeg vilde tage til Prøven for at vise dem, at jeg ikke *kunde* spille den, og saa blive fritaget for den. Jeg kom virkelig til Prøven og sagde nu Direktørerne, at jeg kom for at vise dem, at det ikke var Uvillie, men jeg kunde virkelig ikke spille Rollen, saaledes som den burde spilles; men jeg blev meget bedrøvet, da de ved deres Bønner næsten tvang mig til at beholde den.

Jeg maa vel ogsaa have set meget ulykkelig ud, thi en ung ubekendt Herre traadte venlig hen til mig og sagde, at hvis det kunde give mig Mod, vilde han anmode Madame *Rosing* om at gaa Rollen igennem med mig.[1]) Det var en Mand af Middelhøjde, som jeg aldrig havde set før. Hans runde godmodige Ansigt med den levende Pande og de venlige blaa Øjne, den veldannede, men forunderlig

[1]) Den berømte Johanne Cathrine Rosing, f. Olsen (1756—1853), „Rakbeks Sværmeri", optraadte den Gang ret sjældent, sidste Gang 1823, da hun var 67 Aar.

bevægelige Næse og det blonde Haar, der sluttede sig glat til Hovedet, den karakteristiske Mund med de smalle Læber og den noget udstaaende Hage havde et let komisk Anstrøg, der, naar han smilede, forhøjedes ved alle de smaa og store Kommaer, som blev synlige omkring Øjne og Mund. Da jeg ventelig saa lidt overrasket paa ham, tilføjede han: „Jeg er Skuespiller *Rosenkilde*, — De kender mig vist ikke“.[1])

Med megen Taknemlighed modtog jeg hans Tilbud, og en Dag fulgtes vi ad op til Madame *Rosing*, der „med Fornøjelse vilde vejlede mig i Rollen“. Da vi traadte ind, saa jeg en ung, høj og blond Pige med et meget indtagende Ansigt paa en uheldig Stumpnæse nær. Det var de dejligste lyseblaa Øjne, der smilte mig i Møde fra hendes friske opvakte Ansigt. Hun fjernede sig strax, og jeg hørte nu af *Rosenkilde*, at det var den unge Jomfru *Brenøe*, der nylig var optraadt i „Jægerbruden“ og havde vundet saa meget Bifald.[2]) I Madame *Rosing* fandt jeg en gammel Kone med et Par forunderlige smaa, blaagraa Museøjne, men med et Udtryk af Vid og Aand. Hun gik da Rollen engang igennem med mig og forsikrede, at jeg meget godt kunde spille den, uagtet den vel fordrede en Rutine, som en ung Pige, der første Gang spillede Komedie, ikke kunde være i Besiddelse af. Jeg var meget taknemlig for hendes Undervisning, der havde styrket mit Mod betydeligt.

[1]) Christen Niemann Rosenkilde (1786—1861), „gamle Rosenkilde“, havde debuteret 4 Aar før, 1816, og var endnu ikke slaaet igennem.

[2]) Se Noten Side 55.

Da Dækket paa Spilleaftenen var gaaet op, og jeg befandt mig i Baggrunden af Scenen med min Fader i Stykket, en Sekretær *Amberg*,[1]) maatte han — fortalte han senere —, idet han tog mig ved Haanden, ved en lille Kraftanstrængelse føre mig frem til Prosceniet, og han mærkede, at min Haand sitrede i hans af Frygt for at træde frem. Da jeg havde sagt et Par Replikker og saaledes var sat ind i Rollen, tabte min Ængstelighed sig mere og mere, og alle de, jeg talte med, forsikrede mig, at Publikum havde været særdeles tilfreds med min Fremstilling af Rollen.

En Tid efter fremtraadte jeg som Rosa i „Corsicanerne“,[2]) en Rolle, som jeg ret havde glædet mig til at spille, uagtet jeg ogsaa den Aften var en Del frygtsom, da Dækket gik op; dog det tabte sig snart, og jeg følte selv, at Spillet lykkedes mig særdeles godt, og jeg modtog de mest begejstrede Taksigelser baade af mine Medspillende og af Tilskuerne, som stormede op paa Theatret, da Forestillingen var endt.

Denne Aften var en af min Ungdoms skønneste, — og dog kastedes der en lille Skygge ind i det klare Lys, hvori den straalede. Da jeg ved Tæppets Fald blev omringet af Herrer og Damer, hørte jeg en Stemme sige: „De spiller virkelig charmant!“ Jeg saa op, og *Oehlenschlæger* stod for mig. „De har stort Talent“, vedblev han, og da jeg tav for-

---

[1]) Krigskancellisekretær Lauritz Christian Amberg døde allerede 1823, 31 Aar gammel.

[2]) Et Skuespil i 4 Akter af Kotzebue, der 1800—1814 var gaaet 23 Gange paa det kgl. Theater.

virret, tilføjede han: „De har vist spillet ofte?“ „Aldrig!“ svarede jeg uden ret at vide, hvad jeg sagde. „Aldrig?“ gentog han forundret. I den yderste Forvirring raabte jeg da: „Jo, det er sandt, én Gang før,“ og vendte mig til Siden for at skjule min Undselighed over min kejtede Adfærd, og saa gik han fra mig. Som Folket fordum saa op til deres Konger med en Ærbødighed, der grænsede til Forgudelse, havde jeg altid set op til de store Aander, der indtog Højsæderne i Poesiens og Kunstens Rige; da jeg derfor saa pludselig stod for en af hine Mægtige, og denne bragte mig sin venlige Hyldning, da kunde jeg ikke hurtig nok gribe Situationen, der gjorde mig forvirret og forlegen. Nu havde jeg da nok tilintetgjort hans gode Tanker om mig, og han holdt mig maaske for en ligesaa enfoldig ung Pige, som den lille Rosa, jeg havde fremstillet, antog vel, at jeg kun havde givet mig selv i hendes Rolle, og den Tanke var mig meget pinlig.

Jeg har endnu de lyserøde Baand eller dog en Rest af dem, som jeg hin Aften bar paa min Bondepigedragt; naar jeg ordner mit Linnedskab og paany binder dem om mit Damaskes Dækketøj, da staar Aftenen for min Erindring med al dens Glæde — og Bitterhed.

Der blev diskuteret hjemme om mine to første Roller. Tante fandt, at jeg var udmærket i den sidste, men Onkel foretrak den fornemme Dame, ja, han gik saa vidt, at da en af Direktørerne, Kammerraad *Thortsen*, kom for at anmode mig om at

spille i „Manden af Ord",[1]) ytrede han Ønsket om at se mig spille „Ariadne paa Naxos", hvortil *Thortsen* med en Verdensmands Finhed svarede: „Ja, men saa frygter jeg for at Theseus blev der!" — Julies Rolle i „Manden af Ord" spillede jeg med stor Interesse. Da jeg efter Forestillingen blev ført igennem Forsalen for at køre hjem, kom en ung ganske fremmed Dame flyvende mig om Halsen, kyssede mig hjærteligt og raabte: „Tilgiv mig, jeg er saa begejstret over Deres mageløse Spil, at jeg maa give mine Følelser Luft, nu da jeg ser Dem!" og Taarerne stod hende virkelig i Øjnene. Det var nuværende Dr. *Thornams* Moder, dengang endnu en ung Kone.[2])

I „Brødrene paa Prøve"[3]) spillede jeg enten denne eller næste Vinter — husker ikke hvilken — Paulines Rolle, og gamle Professor *Rahbek* spillede Onklen i Stykket. Det var første Gang jeg saa denne æstetiske Veteran, men jeg havde læst et og andet af hans Arbejder. Hans Ydre var paa ingen Maade tiltalende. Han havde vel en smuk Pande, men som Alderen havde gjort alt for lang, og det tynde, røde Haar, der omgav den, tjente just ikke til Prydelse for Hovedet. Hans dybtliggende, blaagraa, missende Øjne havde intet godt eller smukt Udtryk; derimod havde han en veldannet Næse, men det store Svælg, der dannede hans smallæbede Mund, var tilligemed Øjnene omgivet af en utallig Mængde Rynker og

---

[1]) „Manden af Ord", Skuespil i 4 Akter af Iffland. Opført paa det kgl. Theater 8 Gange siden 1806.

[2]) Else Marie Thornam, født Eysen, (1794—1874) gift med Bogholder Peter Frederik Thornam.

[3]) Skuespil i 4 Akter af Pelletier-Volméranges.

Streger, saa at det i høj Grad forøgede det uskønne i hans Fysiognomi. Dertil kom hans komiske, pibende Stemme og hans latterlige Vane, at han under Samtale gned sig i den venstre Haand med den højre Tommelfinger, som han af og til vædede i Munden. Tante kaldte ham derfor „Begmanden“, og det saa virkelig ud, som naar en Skomager gnider med Tommelfingeren paa et Stykke Beg, som han har i Haanden. Onklens Portræt skulde hænge paa Scenen, og da man paa Prøven bragte et Portræt, spurgte *Rahbek*, om jeg kendte nogen, det lignede. Da jeg svarede benægtende, sagde han lidt misfornøjet: „Da har man dog sagt mig, at det engang lignede mig meget godt“. Der havde jeg atter baaret mig galt ad, men jeg kunde virkelig ikke finde Spor af, at han engang havde lignet det ret vakre Portræt.[1]) Men uagtet hans Grimhed kunde *Rahbek* være meget elskværdig, naar han var i det gode Lune, — dog man har for mange Skildringer af ham, til at jeg skulde udtale mig mere om ham. Hans Kærlighed til den dramatiske Kunst er bekendt. Han var en af Stifterne af „det dramatiske literære“ eller „Borups Selskab“, som det senere kaldtes, og af og til overtog han endnu en Rolle i en Forestilling; det var vel ingen Nydelse at se og høre den talentløse, gamle Mand,[2]) naar han red sin dramatiske Kæphest, men det var altid en Hæder for Selskabet, at han endnu i sin høje Alder be-

---

[1]) I Borups Selskabs Theaters „Konversationsstue“ var Æresmedlemmet Rahbeks Portræt ophængt ved Siden af Selskabets Medlemsfortegnelse. Se Jul. Clausen: Borups Selskab (Museum 1892 S. 360).

[2]) Rahbek var født 1760, altsaa kun lige fyldt 60 Aar.

varede sin Interesse for det. I en Scene, som jeg havde med ham i ovennævnte Stykke, hvor jeg som den ene af Brødrenes Koner forsvarer min Mand mod de svære Beskyldninger, som Onklen, ukendt af Pauline, gør imod ham, der er bagtalt af sin slette Broder, maa vel min Udførelse af Rollen have været udført med megen Varme og Naturlighed, thi i Stedet for at svare mig stod *Rahbek* og græd, saa Taarerne trillede ham ned ad Kinderne, og var ikke i Stand til at fremføre et Ord, saa at der blev en lang Pause; ogsaa jeg havde talt med bevæget Stemme og taarefyldte Øjne, og Tilskuerne var ligeledes dybt bevægede. Hvad Under da, at jeg ogsaa mindes denne Aften som en af de skønneste Erindringer fra mit Kunstnerliv? Blandt de mange, der kom op paa Theatret for at takke mig, var ogsaa en lille Olding med langt hvidt Haar, der endogsaa kyssede min Haand, før jeg kunde afværge det, og som forsikrede mig, at jeg havde spillet med en Sandhed, Følelse og Naturlighed, der havde revet alle med sig. Senere hørte jeg, at det var Konfessionarius *Liebenberg.*[1])

Det var i Grunden et underligt Liv, jeg førte under mit Ophold hos *Sedlaczeks.* Hver Onsdag var vi i Komedie, den ene i „Borups Selskab", den anden i „Thalia", og hver Søndag paa Koncert enten i „Venskabelige Selskab" eller i et yngre Selskab „Euterpe", som Onkel kaldte „Verderbe", fordi dets Præstationer ikke altid tilfredsstillede

---

[1]) Slotspræst og kgl. Konfessionarius Michael Frederik Liebenberg (1767—1828).

ham. Det var nydelsesrige Timer, hvori jeg lærte at kende udødelige Værker af Mozart, Haydn og andre. Men Onkel gad ikke tale om Musik med Umusikalske, og Tante havde hørt den Musik saa ofte, at hun hellere vilde tale om Damernes Toiletter, Herrernes stive Holdning, klodsede Manerer osv. osv. Naar vi da saa var hjemme, og jeg glødede af Længsel efter dog at tale nogle Ord om det, jeg havde set eller hørt, saa maatte jeg ofte til langt ud paa Natten høre Tantes Klager over hendes utaknemlige Niecer, der ogsaa havde nydt disse Glæder, og som havde lønnet dem saa slet. Jeg var sjæleglad, naar jeg endelig lagde Hovedet paa Puden og alle de herlige Toners Ekko lullede mig i Søvn. Jeg maatte sy flittigt, naar vi var hjemme, men Læsning af Romaner og Poesi yndede de Gamle ikke, heller ikke holdt de af, at jeg besøgte min Søster, thi de kedede dem ved at være alene. De havde brudt med deres Familie og havde liden Omgang; kun med Major *Hoffmann* ved Prins Christians Regiment, kom de en sjælden Gang sammen. Han var en Mand med Dannelse og Smag, men hans Væsen var forunderlig mut og uslebent, hans lille, blide og forstandige Kone var en temmelig kedelig Dame; derimod var hans Broder Kaptajn *Hoffmann* en behagelig Mand, hvis Ophold i Frankrig havde virket fordelagtigt paa hans Væsen; Fruens Broder, en Student *Dame*, var et meget forstandigt, men stivt og tilbageholdende Menneske.[1])

[1]) Af de nævnte Brødre Hoffmann var ingen dengang Major. Christian Georg Gotfred Hoffmann (1786—1844), 1822 Kaptajn ved Prins Christian Frederiks Regiment, blev 1833 Major og fik Afsked 1842. Han var gift med Sophie Frede-

Naar jeg sad i denne underlige Ensomhed, sneg der sig ofte en vis Misundelse gennem min Sjæl mod dem, der havde jævnaldrende og ligestemte Venner ved deres Side, med hvem de kunde udtale sig og betro sig; hvor ønskede jeg blot at have havt min livlige og aandrige gamle Frøken *Hommel* hos mig, — dog, med Taknemlighed har jeg altid følt, hvor meget jeg skyldte den gode Tantes Velvillie i hine Dage. Vel havde hun en Slags Sands for Kunst og Talent, men hendes Alvor og imponerende Ydre indgød mere Ærbødighed end Kærlighed og Fortrolighed.

Brevene fra mit Hjem blev mere og mere nedslaaende. Min Faders Indtægter kunde ej strække til deres daglige Udkomme, og dertil kom, at han blev utaaleligt chikaneret af Toldinspektøren, Kaptajn *Wilde*,[2]) der af al Magt ønskede at faa min Fader bort for at faa sin ældste Søn anbragt i hans Embede, og han besluttede derfor at søge Forflyttelse jo før jo heller, da det blev ham mere og mere utaaleligt at staa i Forhold til *Wilde*. Mine Forældre bad mig derfor at gaa med en Ansøgning til Kammerherre *Oldenburg*, daværende Chef for Toldkammeret, og efter bedste Evne søge at bevæge ham til at give min Fader det ledigværende Toldkontrollør-Embede i Bandholm. Omtrent samtidig fik jeg Brev fra min Moder med endnu langt

---

rikke Dame, død 1871. — Frederik Vilhelm Henrik Hoffmann (1781—1855), Kaptajn 1821 ved jyske Jægerkorps, fik Afsked som Major 1826, Oberstlieutenants-Patent 1838.

[2]) Karakt. Kommandørkaptajn, Toldinspektør i Nyborg, Tevis Wilde (1773—1858).

smerteligere og bitrere Efterretninger og Anmodninger. Fader havde nemlig faaet en Sag med en Lieutenant *Mecklenburg*, som i en dominerende Tone havde tiltalt ham, fordi Landporten ikke hurtig nok blev aabnet, da han kom med Ronden. Min Fader blev forbitret over det unge Menneskes Uforskammethed og svarede ham i Udtryk, som Lieutenanten, da han i Øjeblikket var tjenstgørende og i Følge med Menige, ej kunde lade være upaatalte. Sagen gik til Højesteret, og Advokat *Schack* blev udnævnt til min Faders Defensor. Nu bad min Moder i sin Ængstelse mig om ogsaa at gaa til *Schack* og bede ham ret ivrigt tage sig af min Faders Sag.

De gode Forældre tænkte ikke, hvad jeg maatte lide ved disse Anmodninger. Jeg talte altid mindre end godt for mig, thi jeg talte næsten slet ikke, naar jeg var mellem Fremmede. Jeg tør ikke paastaa, at det alene var Undseelse, der bandt min Tunge, maaske var det ogsaa Forfængelighed og Stolthed. Jeg var jo saa ubekendt med Verden og blottet for andre Kundskaber end de Smuler, jeg selv møjsommelig havde erhvervet mig, og derfor følte jeg mig altid usikker og frygtede for at blotte mig. Spillede jeg derimod Komedie, ja, da talte jeg ud med Følelse og Begejstring, thi jeg stod da ikke til Ansvar for, hvad jeg sagde, men kun for, hvorledes jeg sagde det. Hvad jeg derfor nu led ved disse Anmodninger fra Hjemmet, lader sig ej beskrive. Jeg følte med dyb, barnlig Kærlighed, at jeg skyldte mine gode Forældre at gøre alt for dem,

men nu at staa som en ydmyg Supplikantinde i Forgemakker, — dette Hverv var mig i høj Grad pinligt. Jeg græd Dag og Nat, naar jeg tænkte derpaa, men min Kærlighed til mine Forældre og Følelsen af min Pligt bragte mig endelig afsted. Jeg overrakte den gamle Kammerherre min Faders Ansøgning uden bogstavelig talt at være i Stand til at fremføre et eneste Ord, og mit taarefyldte Blik maa kun daarligt have talt hans Sag, thi han fik ikke Embedet. Det andet Hverv, at gaa til Advokaten, var mig endnu pinligere. Jeg fandt i Advokat *Schack* en høj vakker Mand, der tog venligt imod mig og lovede at arbejde af al Magt, for at min Fader kunde slippe saa let som muligt, men der var meget høj Straf for at fornærme en Militær under Tjenesten. Hvad jeg led i denne Tid, kan jeg ikke sige. Koncerter, Komedier, alt var mig ligegyldigt, og da Dommen faldt og min Fader blev dømt til strængt Fængsel, da var jeg ved at forgaa af Smerte over den bitre Krænkelse, der ramte min Familie og mig. Min Fader og øvrige Familie fandt sig langt bedre i Skæbnen, end jeg havde ventet; men de Sindslidelser, jeg udstod i den Tid, har altid ligget som en kold og klam Taage over disse mine Ungdomsaar.

Om Sommeren vilde jeg gerne rejse hjem, men *Sedlaczeks* overtalte mig til at blive hos dem, og det lod ogsaa paa min Familie, som om de fandt det rigtigst, da Hjemmet langtfra var glædeligt; dog det vidste jeg jo, men jeg vidste tillige, at ingen af dem længe lod Sorgen beherske deres Sind,

selv ikke min elskede Moder. Jeg førte saaledes midt i Hovedstaden næsten et Eremitliv. Udenfor Porten kom vi aldrig, thi deres Indkomster forbød dem at køre, saa at min længste Udflugt kun naaede gennem Kongens Have, og selv dette yderst sjældent. Jeg havde aldrig et Øjeblik til min egen Raadighed. Det var den første Sommer i mit Liv, at jeg var udelukket fra Naturens Skønheder, og det fyldte min Sjæl med uendelig Længsel. Fra vore Vinduer kunde jeg vel se en Stribe af det blaa Sund i det Fjerne, og under vore Vinduer havde vi Kongens Have liggende for os, men hvad var det imod at vandre om i Guds frie Natur?

Sidst paa Foraaret[1]) fik jeg et Brev fra min Fader, hvori han bad mig om at gaa til Kongen med en Ansøgning fra ham om det ledigblevne Embede som Toldkontrollør eller Overtoldbetjent i Nyborg. „Baade Fader og jeg“, tilføjede min Moder, „kunde gaa i Døden for ethvert af vore Børn, Du vil sikkert ogsaa med Glæde virke for Din Fader alt, hvad der staar i din Magt.“ — Gaa i Døden! Ak ja, det vilde langtfra være mig saa gyseligt som „at løbe med Ansøgninger til Kongen“, som Folk kaldte det. Det var med en sand Rædsel, at jeg en Dag med tunge, tunge Skridt vandrede ud til Amalienborg. Hvor det var forunderligt i de Tider at træde ind i den danske Konges Forgemak, hvor Herrer og Damer, Høje og Lave, elegante og usselklædte Mennesker dannede en broget Vrimmel. Og i denne stillede jeg unge Pige, i en simpel

[1]) Vistnok 1821.

Dragt og med Hatteskyggen trukken saa langt ned over Ansigtet som muligt, mig bævende i Rækken af den ventende Kres, der ordnede sig imellem Audiensgemakket og Adjutanten, der ved et Vink betegnede den i Kresen, som kunde træde ind. Hvor mange Ønsker, Suk og Blikke nærmede sig ikke hin Dør, gennem hvilken man traadte ind for den gode Konge, der saa gerne vilde gøre alle lykkelige. Da pludselig udtalte Adjutanten, i det han traadte ud, det sædvanlige: „Audiensen er endt!" En Del af de nærværende bad Adjutanten om at levere Kongen deres Ansøgninger, og han kom selv meget venlig hen til mig og spurgte mig, om han ogsaa skulde levere Kongen min. Jeg takkede med sagte, men glad Stemme og kom nogenlunde tilfreds hjem, da jeg troede, at Sagen saaledes havde taget en meget heldig Vending. Men Kaptajn *Hoffmann* raadede mig til at skrive til General *Bülow*, Kongens Yndling, som var en god Mand og som selv var Fader og derfor maaske vilde interessere sig for et Barns Bestræbelser for sine Forældres Lykke; senere maatte jeg saa fremstille mig personlig for ham, og da vilde det blive lettere for mig at tale, da jeg jo da alt havde skrevet.[1]) Dette Raad greb jeg med Glæde. Jeg skrev, og flere Gange stod jeg nu i denne Stormands Forgemak forgæves ventende i den uhyre Mængde, der opfyldte det, for at faa Kongens Ven i Tale. Jeg formaaede ikke at trænge mig frem for at nærme mig Døren, det

[1]) General Frantz Christopher Bülow (1769—1844) havde som Chef for Generaladjutantstaben og som Kongens Ven og Raadgiver paa alle Omraader i en lang Aarrække en udstrakt Myndighed og Indflydelse.

havde noget saa ydmygende og pøbelagtigt for mig, at det var mig umuligt. Nu var jeg en Dag, uden selv at vide hvorledes, kommen frem i et Hjørne lige over for Døren, som Generalen altid selv aabnede og gav den et Vink, som han vilde tale med. En høj, før Herre stillede sig dog foran mig, da dette skete, og Generalen vinkede hen imod det Hjørne, hvor jeg stod. Herren gjorde et Skridt frem. „Nej, jeg mener Dem", sagde Generalen og gjorde et let Buk for mig. Hvor mit Hjerte bankede, jeg blev helt forvirret, og med min sædvanlige Forlegenhed fremstammede jeg sagte, at jeg havde skrevet til ham om min Fader. Han maatte bøje Øret ned imod mig for at høre, hvad jeg sagde, og idet han bukkede, svarede han koldt, at han skulde erindre ham. Ak, det var alle de Forhaabninger, som jeg havde knyttet til det Brev — et saa koldt Svar paa saa varm en Bøn var jo som et Afslag. Jeg vendte mig med et smerteligt Udtryk for at gaa bort, da raabte han pludselig: „Bi lidt! Deres Fader hedder *Clausen*, siger De, det er Dem, der har skrevet til mig, jeg forstod Dem ikke før, men saa *har* jo Deres Fader faaet Embedet for 3 Dage siden!" Min dybe Forknyttelse afløstes af den pludseligste Glæde, jeg glemte alt omkring mig, greb hans Haand for at kysse den og raabte med straalende Øjne: „Gud velsigne Dem for det!" Han trak hurtigt Haanden tilbage, klappede mig paa Kinden og talte venligt til mig, idet han fulgte mig til Døren. Han var selv rørt, men Verdensmanden forglemte sig ikke, thi i Døren sagde han højt, saa alle Supplikanterne

hørte det: „Det fornøjer mig ret, at Deres Fader har faaet et Levebrød". Jeg fløj som en Pil gennem Forgemakket og ned ad de brede Slotstrapper. — 40 Aar er henrundne siden hin Dag, men jeg kan endnu fælde Taarer ved Tanken om den Lyksalighed, hvormed Gud fyldte mit Hjerte i hin Stund.

Det ny Embede forbedrede betydeligt mine Forældres Kaar, og i Førstningen aandede deres Breve inderlig Tilfredshed. Jeg længtes nu meget efter at vende tilbage til mit Hjem, men da *Sedlaczeks* havde lovet at tage et Par unge Damer fra Norge i Kost et Par Maaneder, bad de mig blive hos dem, til disse fremmede Gæster var rejst.[1]) —

To af mit Ungdomslivs lykkeligste Maaneder var nu tilende, nu skulde jeg da selv rejse til mit Hjem og mine Forældre, som jeg ikke havde set i to Aar. De var flyttede, mens jeg var borte, og min kære gamle Frøken *Hommel* var rejst fra Byen for at være i Nærheden af sin Broderdatter, der var bleven Guvernante hos Grev Holck paa Fjellebro. Min Søster *Lotte*, som var 16 Aar ældre end jeg, sympathiserede jeg dog saa temmelig med, og da min Familie interesserede sig for Læsning, havde den mere Dannelse end de fleste af deres Omgangskres, men vort Liv henrandt meget stille og ensformigt.

Som jeg en Aften paa den Tid gik til mit Hjem,

[1]) Forf. fortæller meget vidtløftigt om Samlivet med disse to unge norske Damer i Aaret 1822. De tilfredstillede for en Tid hendes Trang til dannet Omgang med jævnaldrende, og da den ene af dem tog Undervisning i Maling, vakte det hendes begejstrede Kærlighed til denne Kunst; men iøvrigt frembyder hendes Beretning om denne Episode ingen særlig Interesse.

mødte jeg et ungt Menneske udenfor Latinskolen, der gik søgende op og ned ad Gaden. Han spurgte mig forlegen og stammende om Latinskolen. „De staar udenfor den“, sagde jeg og fortsatte min Gang. Næste Morgen fortalte Pigen, at Rektorens Stifsøn pludselig var kommen til Byen i Aftes og var flygtet fra sin Fader i Aarhus. Det unge Menneske, jeg havde mødt, var altsaa denne Flygtning. Han var en Sønnesøn af den berygtede Brigader *Halling*, hvis Søns fraskilte Hustru var bleven gift med Rektor Bjørn i Nyborg og havde sine 4 ældste Børn hos sig; men hendes yngste Søn, *Christian* var blevet hos Faderen for at gaa i Latinskolen i Aarhus, og var nu paa Grund af Faderens Mishandling flygtet fra ham og havde søgt til Moderen. Her fandt han sig heller ikke tilfreds med Stiffaderen, der dog næppe havde den største Skyld i Misforholdet imellem dem. Han var hvad man kalder et smukt Menneske og havde saa blide og godmodige Træk, at de næsten var kvindagtige, og man anede ikke, at der laa en hæftig Karakter skjult bag dem. Om nu dette unge Menneske havde fattet den fantastiske Ide, at jeg, som hin Aften havde mødt ham og vist ham Vej, maaske heldigt kunde lede ham ad hans Fremtidsbane, véd jeg ikke; men i en Række af Aar vedblev han at søge mig og vise mig Opmærksomhed, og kort før jeg blev forlovet med min Mand, anholdt han om min Haand. Der laa i den unge Mands Væsen og Adfærd noget forunderligt kejtet og indskrænket, der maatte støde og mishage ved nærmere Bekendtskab. I de senere

Aar anvendte han en Del af sin Tid og sine juridiske Kundskaber paa at gaa i Rette med Kjøbenhavns Birkedommere for Misligheder, som han mente at finde i deres Embedsførelse.

Mit Liv i Nyborg var vel meget indskrænket og stille, men jeg kunde dog sysle med det, der var mig kærest, Bøger, Blomster, Musik og Poesi, og derfor fandt jeg mig ret tilfreds.[1]) Men Tid efter anden gik det mere og mere op for mig, at Theatret dog var den Plads, der mig af Skæbnen var anvist. Min Sjæl, min Fantasi higede efter at bevæge sig i en videre Kres end det lille indskrænkede Hjem bag Nyborgs Volde, og der boede en dyb Trang i mit Indre efter at personificere mine Følelser og min Begejstring i Udøvelsen af den dramatiske Kunst. Var jeg ikke allerede at betragte som en Novice i Kunstens herlige Tempel? Og havde ikke mere end én vægtig Stemme forsikret mig, at jeg havde et ualmindeligt Talent? Det forekom mig, som om selve Skæbnen vinkede mig til Kunstens Bane. Mine Forældre var meget tilfredse med min Beslutning, men rigtignok mest af den prosaiske Grund, at de derved vilde se min Existens i Fremtiden sikret.

Jeg tog da nu Mod til mig og skrev til Madam *Rosing* et beskedent, men maaske lidt sværmerisk, Brev om min Kærlighed til hendes Kunst, og anmodede hende om den Venlighed at virke for min Ansættelse ved det kgl. Theater. Jeg modtog som

---

[1]) Forf.s Omtale af nogle — mest musikalske Familier, som hun har lidt Omgang med i Nyborg, udelades.

Svar et Brev fra hende, der var skrevet af hendes Søn, dengang Assessor *Rosing*,[1]) og affattet i en saa kold og frastødende Tone, at det i høj Grad saarede min Selvfølelse. Jeg skrev øjeblikkelig tilbage, at da det nu for Tiden var saa vanskeligt at faa Ansættelse ved Theatret, at man ikke vidste, hvorfra man skulde tage Pengene til et nyt Engagement, saa vilde jeg opgive mit Forsæt at søge Ansættelse, thi Ansøgning vilde jeg ikke indgive; men jeg bragte hende min Tak for, hvad hun havde gjort for mig i denne Sag. Dette beløb sig rigtignok kun til, at hun havde forebragt Chefen mit Ønske, og at denne havde forlangt, at jeg skulde indsende en Ansøgning desangaaende, — saaledes lød hendes Svar i Brevet. Da dette nu var en hidtil ukendt Form, der her skulde sættes i Værk for at faa Ansættelse ved Theatret — thi Formen var ellers dengang, som senere, at man maatte henvende sig personlig til Direktionen og senere gøre en Prøve for denne — saa saa jeg deri kun en Hindring, som jeg antog, jeg véd ikke om med Rette, kun var lagt mig i Vejen af Madam *Rosing* selv, hvem jeg enten maatte mishage eller som muligvis mente, at jeg kunde skade de Elever, som hun alt interesserede sig for. Senere erfarede jeg, at disse Elever havde forvoldt hende megen Ærgrelse og mange Bryderier, og dette var maaske den egentlige Grund til den Kulde, hun viste mig.

Senere en Aften i Borups Selskab kom Madam

---

[1]) Vistnok den senere Kontorchef i Finansministeriet, Etatsraad Johan Henrik Bolten Rosing, død 1861.

Rosings Datter, Fru *Wiehe*, hen til mig og sagde: „Er De vred paa min Moder?“ Jeg studsede og stammede lidt forlegen: „Ak, min Vrede er en saa ubetydelig Ting, at den vist aldrig vil lægges Mærke til af nogen“. „Jo,“ sagde den venlige Fru *Wiehe* (de nuværende Skuespilleres Moder), „De kan tro, at min Moder er en god Kone, vil De ikke gaa hen og tale med hende, hun er her i Aften?“ Jeg undskyldte mig med, at Vognen ventede og jeg maatte afsted. Det var ikke Stridighed, at jeg ej vilde gaa til hende, men Mindet om de bitre Følelser, hun havde vakt i mit Hjærte, gjorde det umuligt for mig at nærme mig til hende med venligt Sind, og jeg havde endnu ikke saa megen Verden, at jeg kunde *synes* uden at være hvad jeg vilde, naar jeg skulde fremstille mig selv. Madam *Rosing* havde svigtet min barnlige Tillid og saaret min Stolthed og forjaget mine Forhaabningers Drøm, som jeg ikke uden Smerte og Skuffelse saa svinde.

Nu havde jeg altsaa opgivet Tanken om Kunstnerlivet. Naar ingen saa det, trillede tunge Taarer over mine Kinder, og jeg kæmpede for at overvinde min Sorg.

Langfredag Aften sad min Moder med en gammel Veninde og mig Kl. 11 inde i Dagligstuen, da vi hørte det banke paa den yderste Dør. Jeg løb ud for at lukke op uden at tage Lys med mig, og ved det svage Lys fra Døren, som jeg lod staa aaben, saa jeg nu Omridset af en menneskelig Skikkelse svæve forbi mig henad Gangen. Da ingen svarede paa mit Spørgsmaal om hvem der ban-

kede, blev jeg lidt bange og løb ind for at hente Lys. Gadedøren var lukket, og der var ingen at se. Vi havde alle hørt det banke og jeg havde set en Skikkelse, saa det var ikke saa underligt, at jeg blev underlig tilmode. Et Par Dage efter fik vi et Brev om, at gamle Onkel *Sedlaczek* var død Langfredag Aften Kl. 11. Han holdt meget af mig, og hans Kone skrev, at han havde talt om mig paa det sidste. Skulde det være muligt, at Aanden paa sin Himmelfart endnu et Sekund formaar at dvæle paa Jorden! Hvo kan vide det?

Da Madam *Sedlaczek* vedholdende anmodede mig om at besøge sig, rejste jeg endelig atter i Oktober Maaned 1824 til Kjøbenhavn og blev af hende, saa vel som af enhver jeg besøgte, modtaget med Glæde og Hjærtelighed. I Borups Selskab kom man mig i Møde med mageløs Forekommenhed, ja, Direktionen, som antog Madam *Sedlaczek* for min virkelige Tante og vidste, at hun som Enke med en lille Pension haardt kunde behøve det, tildelte hende uopfordret et af de største Bidrag af Forestillings-Indtægterne, som aarlig blev uddelt.[1])

En Kaptajn *Smith* og hans unge smukke Kone boede i samme Gaard som vi (Nr. 63 i Store Kongensgade) og var begyndt at omgaaes os. Da hun havde set mig spille i Borups Selskab, raadede hun mig af alle Kræfter til at gaa til Theatret, ligeledes

---

[1]) I I. L. Beekens „Gravblomster, En udvalgt Samling af nye og gamle Gravminder over gode, fortjente Dannemænd og Danneqvinder og elskede Hedenfarne“. I—IV. Kbh. 1825—27, har Pauline Clausen skrevet et Digt — 6 højst ubetydelige og begrædelige Vers — over J. Sedlaczek. I. Bind Side 75.

Kaptajn *Hoffmann* og mange andre, og lidt efter lidt begyndte jeg ogsaa selv atter at tænke derpaa; men Madam *Rosings* uvenlige Brev havde dæmpet min Begejstring. Jeg vaklede derfor i lang Tid mellem min Lyst og min Frygt for at det skulde mislykkes, thi saa vilde jeg føle mig aldeles sønderknust. Jeg havde en stærk Æresfølelse, og den uendelige, jeg kan i Sandhed sige mageløse Hyldest, der var bleven vist mit Talent i Borups Selskab, kunde ikke berolige mig i det Punkt, om mit Talent virkelig var saa stort, at det kunde sikre mig en Plads blandt de bedre Kunstnere ved det kgl. Theater; thi jeg kunde ikke udholde den Tanke kun at skulle finde Plads paa Middelmaadighedens ynkelige Standpunkt. Jeg bestod derfor mangen en Kamp med mig selv, hvortil vel ogsaa bidrog, at jeg ogsaa hjemmefra idelig modtog Opfordringer dertil. Disse gik vel især ud paa den Lykke, det vilde være for mig at se min Existens sikret paa denne Maade, og jeg kan heller ikke nægte, at hvor prosaiske disse Grunde end var, kom de ogsaa tilsidst i Betragtning hos mig selv.

I Januar Maaned [1825] gik jeg da en Dag med Tante op til Etatsraad *Collin* for at forebringe mit Ønske.[1]) Det var en haard Kamp for min Undselighed, inden jeg fik fremstammet mit Andragende, og da Tante nu begyndte at slaa om sig med mine Optrædelser og alt det Bifald, jeg nød i Borups Selskab, samt endogsaa anførte *Oehlenschlægers*

---

[1]) Finansdeputeret Etatsraad Jonas Collin (1776—1861) var Medlem af Theaterdirektionen 1821—29 og 1843—49.

Ord, som jeg havde meddelt hende i Fortrolighed, om at jeg havde „et stort Talent“, saa var jeg ved at gaa i Jorden af Skam, og jeg sagde ikke et Ord mere, men Blodet var ved at sprænge mine Kinder. Etatsraad *Collin* var en lille Mand med et meget karakteristisk Ansigt, der tydede paa fast Villie, Verdenskløgt og Forstand, men hans røde Haar vakte just ikke Tillid, og dog lærte jeg senere, at han netop var en Mand, hvis Ord man kunde stole paa; derfor besad han ogsaa blandt Direktionens Medlemmer Theaterfolkets højeste Tillid og Agtelse. Han ligesaa lidt smigrede som han skuffede nogen med falske Løfter. Theatrets daværende Chef, Kammerherre *Holstein*,[2]) var en meget venlig og hjærtensgod, men svag Mand. Han havde hørt meget fordelagtigt om mit Talent, sagde han, da jeg meldte mig hos ham, men mente, at jeg dog kom til at gøre en lille Prøve for Direktionen. Til Instruktør vilde han anbefale mig *Frydendahl*, der mere egnede sig til at instruere Damer end *Lindgreen*.

Samme Dag gik jeg til *Frydendahl*. Han var ikke tilstede, men en Tjener i elegant Liberi bød mig ind i Dagligstuen, hvor jeg traf Madam *Frydendahl*. Hun var en lille tyk Kone, hvis Ansigt røbede Spor af stor Ungdomsskønhed, og endnu i Alderdommen var hendes Øjne udmærket smukke. „De vil maaske være Skuespillerinde?“ spurgte hun, „aa ja, det er jo en ret behagelig Bane saa længe man er ung, men som gammel skulde man aldrig

---

[2]) Kammerherre, Oberst Frederik Conrad von Holstein (1771—1853) var Theaterchef fra 1811—40.

være der, for Publikum er ikke taknemligt, det glemmer hvad man var for dem, medens man var ung". En ung smuk, men lidt for fyldig Dame paa 26 à 28 Aar traadte ind, sagde nogle Ord til Moderen og forlod atter Stuen, idet hun hilste mig venligt. Det var den engang saa forgudede *Gusta Frydendahl*, senere Fru *Prösilius.*[1])

Endelig kom Instruktøren. Det var en aldrende, men udmærket smuk Mand af høj Figur med tykt lokket Haar, en fin romersk Profil og aristokratisk Holdning. Man kaldte ham „den gamle Greve" i Theatersproget. Han bød mig sirligt at følge sig igennem en Række yderst elegante Værelser ind i hans Studereværelse, og her bad han mig sidde ned, medens han hørte mit Anliggende. Den alvorlige og fornemme Maade, paa hvilken han i Førstningen optraadte for mig, gik lidt efter lidt over i lutter Liv og Lune, og han gav endogsaa Theateranekdoter tilbedste. Om en ung Pige, som senere gjorde et brillant Giftermaal, fortalte han, at da han skulde instruere hende og ikke kunde gøre hende begribeligt, hvorledes en ung Kvinde maatte blive tilmode, naar hun erfarer, at hendes Fader har begaaet et Mord, raabte han utaalmodigt: „Tænk Dem dog, naar man nu kom og fortalte Dem, at

[1]) Kgl. Skuespiller Peter Jørgen Frydendahl (1766—1836) stod i disse Aar paa Højdepunktet af sin Kunst. Han blev 1816 Instruktør, men udrettede ikke meget som saadan. Madam Catharine Frydendahl f. Møller (1760—1831) var i sin Ungdom bekendt for sit Talent, sin Sang og sine Intriger. Ved sin Elsker General Eichstedts Hjælp vidste hun at fordrive Caroline Walter fra Theatret. 1789 blev hun gift med Hofviolon Berthelsen og 1797 med Frydendahl. Hun optraadte sidste Gang 1821. Deres Datter Augusta Caroline Henriette (1799—1864), der tidt omtales i Datidens Memoirer for sin Skønhed og Ynde, blev 1826 gift med Marinelieutenant, senere Kommandør og Lodsinspektør i Helsingør, Christopher Lauritz Prösilius (1803—1892).

Deres egen Fader havde myrdet et Menneske, hvorledes De saa vilde blive tilmode!“ Da havde hun svaret yderst fornærmet: „Hvor kan De tro, at Fa’er vilde begaa saadan noget!“ — „Ja, De kan tro“, sagde Frydendahl, „at der hører Taalmodighed til for at være Lærer for saadanne Elever“. „Har De rigtig Mod?“ spurgte han mig blandt andet under Samtalen, „det maa man have, man kan aldrig gaa med for megen Tillid til sig selv til Forestillingen, og aldrig fra den med for lidt. Véd De, hvorledes det gik mig med en theologisk Student, som vilde være Skuespiller og havde bedt mig prøve sig? Da Øjeblikket kom, gik det unge Menneske frem og tilbage paa Gulvet, hostede, rømmede sig, purrede sig i Haaret og raabte endelig i den ynkeligste Tone: „Aa, maa jeg være fri, jeg kan ikke!“ Frydendahl lo ved Erindringen om denne Scene og tilføjede: „Jeg skal sige Dem, disse Theologer har ikke Ide om, hvad det er at bevæge sig paa Scenen, de er jo kun vant til at staa og tale i disse Bøtter, hvori man kun ser dem som Brystbilleder“.

Ved Afskeden sagde han til mig: „Det er mig kært at have bemærket, at De baade selv har Dannelse og at De har levet i en dannet Kres. De kan ikke tro, hvad det er pinligt at have at bestille med disse raa Mennesker, der stundom kommer løbende fra Gaden og troer sig kaldede til at være Skuespillere uden at besidde den mindste Dannelse“.

Frydendahl var saare meget for Theatret, men saare lidet for sine Elever. Det er ikke til at

beskrive saaledes som han pinte mig ved de evige Afbud. Naar saa det endelig blev Alvor, saa gik Tiden med Undskyldninger, Fortællinger om alle de Forretninger, der hvilede paa ham, og — Theateranekdoter! Den pinlige Uvished man er i, før den første Debut er vel overstaaet, gjorde mig jo dobbelt forknyt ved de uophørlige Udsættelser, saa meget mere som jeg følte, at jeg var i Stand til at prøve disse Roller, som jeg havde spillet i Borups Selskab, uden hans Vejledning. Endelig tabte jeg Taalmodigheden og bad Chefen om, at Dagen til Direktionsprøven maatte blive bestemt. Han svarede mig til min store Overraskelse, at Direktionen havde undret sig meget over, at jeg ikke for længe siden havde aflagt Prøven, og her saa jeg da, at min Lærer ikke var sanddru, thi ofte havde han kastet al Skylden paa Direktionen, „som ej havde Tid til at overvære Prøven“. Jeg mødte *Frydendahl*, da jeg gik fra Chefen, og fortalte ham, at Prøven nu var bestemt til næste Dag; han studsede og svarede lidt fornærmet: „Det glæder mig ved Gud, at Direktionen er saa vel stemt for Dem, gode Jomfru *Clausen*“. Jeg følte mig dog nedstemt ved hans Utilfredshed, thi hvad havde jeg dog gjort denne Mand, at han ikke var vel stemt for mig?

Om Morgenen den 24. Februar, da jeg om Formiddagen skulde prøve for Direktionen, skrev jeg i min Dagbog:

Du Skæbnens vise Styrer i det Høje,
Smil kærlig til Din svage Skabning ned,
Der skuer op til Dig med sorgfuldt Øje
Og beder: Fader, led Du mine Fjed!

Der er maaske aldrig gaaet nogen ung Pige til Theatret under de forunderlige Forhold og Følelser som jeg. Næsten fremmed i Byen og efter kun to Gange at have set en Forestilling i det kgl. Theater, optraadte jeg selv paa Scenen. Jeg kendte ikke en eneste ved Theatret, til hvem jeg kunde nærme mig med Tillid og Fortrolighed, jeg var frygtsom og tilbageholdende i høj Grad, hvilket maaske kan se ud som en Modsigelse til en offentlig Optræden paa Scenen, og dog var det saa, at disse Følelser hos mig var forenede, thi mine sværmerisk-romantiske Følelser for Kunst og Poesi overvandt min Frygt og Tilbageholdenhed, og heri blev jeg fremfor alt styrket og trøstet af mine dybe religiøse Følelser og af mine Venners og Forældres Opmuntringer.

Da jeg traadte ind i Forsamlingsværelset paa Hoftheatret, hvor jeg skulde aflægge Prøven, var Chefen alt kommen. Han var særdeles venlig og opmuntrende imod mig, og medens vi ventede paa de andre Herrer, fortalte han mig om Slottet i sin fordums Glans og om Livjægernes Attake 1807, hvor han havde været med. Etatsraad *Olsen*[1]) præsenterede sig selv for mig paa den venligste Maade, Etatsraad *Collin* var mindre imødekommende, men dog venlig, og Professor *Rahbek* hilsede mig med de Ord: „Aah, min Niece *Pauline*, velkommen her!“ Da jeg studsede ved at høre ham nævne mig ved mit Fornavn og ikke huskede vort Sammenspil i Borups Selskab, tilføjede han: „Pauline

---

[1]) Notarius publ. Godske Hans Olsen (1760—1829) var Medlem af Theaterdirektionen 1811—29.

Gervall, ja, vi to har spillet sammen, og De spillede Deres Rolle saa hjærteligt, at De nær havde bragt mig ud af min!" At lade nogen prøve en Rolle uden Medspiller er et stort Misgreb, især naar man som her har fire gamle Herrer tæt foran sig, som følger hvert Blik, hver Mine, hver Bevægelse med kritiske Blik. Jeg kan næsten ikke begribe, hvor det var mig muligt at tilfredsstille dem med mine smaa Kunstprøver, og dog lykkedes det mig. Kammerherre *Holstein* sagde mig ved Afskeden, at jeg nu kunde vælge tre Roller at debutere i, og derefter vilde min Ansættelse blive bestemt, men raadede mig med Hensyn til Valget af Rollerne at raadføre mig med Jomfru *Jørgensen.*[1])

Denne var en af Theatrets mest agtede Kunstnerinder, der med sin Familie kom i Borups Selskab og altsaa kendte mig derfra. Hun modtog mig med de Ord: „Det glæder mig ret, at De vil gaa til Theatret! Vi have længe trængt til Dem". Efter denne ædle og meget begavede Kunstnerindes Raad valgte jeg da til min første Fremtræden: Betty i „Henrik den Femtes Ungdom".[2]) Men herved mødte jeg nu den Vanskelighed, at *Rahbek* satte sig imod, at Rollen blev taget fra hans Yndling og Elev Madam *Andersen.*[3]) Denne Kone besad en ualmindelig

---

[1]) Kgl. Skuespillerinde Jomfru Henriette Nicoline Thomasine Jørgensen (1791—1847) var en af de største Kunstnerinder Theatret har ejet, og stod netop da paa sin Kunsts Højde, beundret, æret og agtet. Hun var ogsaa i sin Tid udgaaet fra Borups Selskab.

[2]) Henrik den Femtes Ungdom, Lystspil i 3 Akter af A. Duval, oversat af N. T. Bruun. Et af Theatrets Kassestykker, opført fra 1808—34: 35 Gange.

[3]) Kgl. Skuespillerinde Birgitte Elisabeth Andersen f. Olsen (1791—1875) bedømmes strængt af sin Rivalinde. Hun var ikke 40 Aar, men 34 Aar og en blændende Skønhed, der bedaarede Rahbek, som søgte at uddanne hende. Over-

Skønhed af Ansigt, men dets Udtryk var koldt og stift som hendes hele Maade at spille paa, og hun var nu alt over 40 Aar, men havde pludselig faaet Lyst til at spille naive Roller, som tidligere ej havde været hendes Fag, og havde nu Bettys Rolle under Indstudering. Jeg kom hende saaledes ganske uskyldig i Vejen, men da jeg hørte, at *Rahbek* havde gjort Indvendinger, gav jeg strax Afkald paa Rollen, som Madam *Andersen* dog ikke vilde tage tilbage. Men da jeg saaledes var kommen i Vejen, blev hun mig en bitter, hemmelig, men virksom Fjende. Da jeg vel ikke oftere vil komme til at nævne denne Skuespillerinde, der stod paa Krigsfod med hele Theaterpersonalet ved hendes uelskværdige Karakter, saa vil jeg dog meddele et Par Anmærkninger, som faldt i Anledning af Madam *Andersens* store Repertoire. „Ja“, sagde Jomfru *Nissen* (senere Fru *Schlüter*), „hun spiller jo alt, saa nær som gamle Mænd og Svøbelsesbørn“, og Madam *Spindler* tilføjede: „Ja, man kan da ogsaa komme frem i Verden, naar man har to Rødhætter til at beskytte sig“, hvormed hun alluderede til *Rahbeks* og *Collins* røde Haar og til Operaen „Den lille Rødhætte“, hvor den røde Hætte netop fremkalder den unge Piges Lykke.[1]) Forresten manglede Madam *Andersen* heller ikke selv satiriske Indfald.

Den 25. Marts 1825 optraadte jeg da første Gang

---

skou beundrer hende ikke, men fremhæver hendes deklamatoriske Kunst og hendes Mangel paa Varme og Følelse. Hun havde et meget stort Repertoire og blev 1815 gift fra Rahbeks Bakkehus med Kapelmusikus C. H. B. Andersen.

[1]) Johanne Marie Christine Spindler f. Nick (1781—1861) en af Theatrets mest udmærkede Skuespillerinder, hvis kunstneriske Virksomhed ogsaa hæmmedes af Direktionens Yndling Madam Andersen. Hun tog sin Afsked 1829.

paa det kgl. Theater, som Betty i „Henrik den Femtes Ungdom“. I de to Akter, som gik forud for min Indtræden, sad jeg alene i mit Værelse, opfyldt af Tanker, der var meget forskellige fra den Aand, der skulde besjæle mig i min Rolle, thi jeg følte mig frygtelig forknyt og nedslagen, ene og forladt. Ikke et eneste Menneske sagde mig et venligt opmuntrende Ord, de troede maaske, at jeg ej trængte til det, fordi jeg jo havde spillet Komedie før. Jfr. *Jørgensen* kom ned for at sminke mig, og da hun saa paa mig, sagde hun mildt: „De er dog vel ikke bange? Det har De saamænd ikke nødig at være!“ Og derpaa forlod hun mig igen. Min Angst steg med hvert Minut. Hvor ofte havde jeg ikke sagt mig selv, at det var Sandhed, naar jeg saa tidt hørte andre forsikre mig, at Naturen selv havde anvist mig min Plads paa Scenen! Nu erkendte jeg, at vi alle havde taget fejl, at jeg netop ikke var skabt for Theatret; ellers kunde jeg umulig føle denne Angst for nu at træde frem for Publikum. Det værste, der kunde ske, var jo, at jeg maaske ikke vilde tilfredsstille i denne Rolle, og denne Tanke opfyldte min Sjæl med Rædsel eller rettere min Stolthed. Jeg havde givet mit Liv for, at ethvert af mine Skridt imod Theatret havde været ugjort. Da bad jeg i min Sorg og min Angst inderligt til Gud om, at han vilde staa mig bi og fri mig for Ydmygelse. Og noget trøstet gik jeg nu ned paa Theatret, da Musikken lød fra Orkestret og Øjeblikket til at jeg skulde træde frem, nærmede sig. Madam *Spindler* kom mig i Møde. „Min Gud!“

raabte hun, „De har jo Taarer i Øjnene, hvordan skal det gaa!“

Da traadte Etatsraad *Collin* hen og tog venlig min Haand, idet han med et straffende Blik sagde til Madam *Spindler:* „Sligt gør man bedre i ej at bemærke“, og han blev ved at tale opmuntrende til mig. Et Øjeblik efter gik Dækket op, og jeg befandt mig paa Scenen.

Bordscenen i Stykket gav mig Tid til at fatte mig, og mit Spil i denne Akt lønnedes med stormende Bifald, og man skrev blandt andet fordelagtigt om mig i en Recension: „Den unge Kunstnerinde bevægede sig med Frihed og uden Ængstelse paa Scenen“. Ingen anede, hvilken Kamp, der var gaaet forud for dette Mod, og jeg takkede Gud for hans Naade imod mig.

Den 11de April optraadte jeg som Lotte i „Fugleskydningen“[1]) og vandt meget Bifald. Jeg har et Brev for mig, som jeg skrev Dagen efter til min Søster *Lotte,* hvori jeg fortæller hende, at jeg har været hos *Rahbeks,* hvor kærligt og faderligt han har behandlet mig og lovet, at han vilde være en Fader for mig, saa længe jeg var ved Theatret; vi var saa rørte begge to, at vi fældede Taarer — „Taarer, som jeg ikke vilde bytte for Juveler“. Han bad mig besøge mine Venner paa Baggegaarden [ɔ: Bakkehuset] saa ofte jeg havde Lyst, jeg skulde altid være velkommen. Da der var Fremmede og jeg saa forgrædt ud, vilde han ej præsen-

---

[1]) „Fugleskydningen“, Lystspil i 5 Akter af Clauren, oversat af L. N Rosenkilde, var gaaet 1. Gang 1822 og blev et af Theatrets Kassestykker.

tere mig for sin Kone. Da jeg senere engang kom derud, gjorde han dette, og jeg fandt i Fru *Rahbek* en lille mager Kone med et askegraat Ansigt, skarpe Træk, men prægtige levende Øjne; om det graa Haar, som hun bar uden Bedækning, var slynget et sort Fløjls Baand over Panden. Hun fortalte meget livligt, hvor forandret Frederiksberg Have var bleven fra hendes Ungdom; den Gang bestod Gangene af stive Taxushækker osv. Ogsaa viste hun mig en Del Æsker, som hun forfærdigede, kort sagt, hun var vist meget venlig og forekommende imod mig; men det gik mig som sædvanligt: jeg frygtede for at sige noget dumt og var derfor taus og stille, thi uagtet hendes Venlighed havde hun noget strængt og skarpt for den, der som jeg saa hende første Gang. Hun fandt mig nok yderst kedsommelig, saa jeg kan ikke fortænke hende i, at hun ej bad mig komme igen, og jeg saa hende aldrig mere. Naar jeg senere har læst denne Kones Breve, hvor har jeg da ikke ønsket, at jeg havde kendt hende i de senere Aar, da jeg ikke længere var bange for at tale med højtbegavede Mennesker; jeg vilde da vel i alt Fald ikke have kedet den udmærkede *Camma Rahbek*, som den lille undselige Skuespillerinde gjorde det i 1825.[1])

En ung, smuk og talentfuld Kunstnerinde fra Hamborg, Mamsel *Pohlmann*, gjorde paa den Tid Furore paa Theatret.[2]) Jed véd intet uden „Pepitamanien“,

[1]) Kamma Rahbek døde et Par Aar efter, den 21. Januar 1829.

[2]) Emilie Pohlmann fra Hamborg gjorde i sine Gæsteforestillinger her i Sæsonen 1825—26 stor Lykke ved sin Sang og sit Spil, især i den første her opførte egentlige Vaudeville, „Die Wiener in Berlin“, og Heiberg hentede flere Melodier fra hendes Repertoire, da han indførte denne Genre paa Theatret.

der kan lignes ved den Begejstring, der greb Publikum hver Gang hun optraadte. Hun var en højst elskværdig Repræsentant for den tyske Skole i Skuespilkunsten, hendes Bevægelser, hendes Diktion og Mimik, alt var skønt efter denne Skoles Regler; men hvem der søgte Natur og Sandhed, blev ikke tilfredsstillet ved hendes Fremstilling. Som Anna i „Jægerbruden“ fandt jeg hende dog henrivende og yttrede dette en Dag til Etatsraad *Weinwich*,[1]) da jeg talte med ham i Moltkes Billedgalleri, hvor han holdt Forelæsninger over Malerkunsten. „Nej, nej“, udbrød han da, „det er en smuk Pige, men der er jo ikke Spor af Natur i hendes maniererede Fremstillinger, og hvor der ikke er Sandhed, kan der heller ikke være Skønhed, disse afmaalte Skridt, disse konstlede Bevægelser, denne Talen til Publikum, som man finder saa yndig, er mig i høj Grad modbydelig. Nej, i Deres Fremstillinger har jeg fundet Sandhed og Natur, og derfor har De tiltalt mig, De maa endelig ikke synes godt om den tyske Forskruethed“.

Tredie Gang optraadte jeg paa Scenen i Ifflands Skuespil „Pebersvendene“ som Grethe.[2]) Direktionen var af en „stor Del“ af det skuespilsøgende Publikum opfordret til at lade mig fremtræde endnu engang før Sæsonens Slutning, da jeg havde spillet Lotte i „Fugleskydningen“, men da de Rollehavende ej kunde blive færdige i Sæsonen, saa gjorde jeg

[1]) Etatsraad Niels Henrik Weinwich (1755—1829), Danmarks første kunsthistoriske Forfatter.

[2]) „Pebersvendene“ eller „Høhøsten“, Komedie i 4 Akter af Iffland, oversat af Falsen, gik 25 Gange fra 1797 til 1829. Mamsel Pohlmann optraadte samme Aften paa Theatret i „Barberen i Sevilla“.

min tredie Debut i et Sommerselskab,[1]) der bestod af de mest udmærkede af Scenens Kunstnere, da Direktionen intet havde derimod. Denne Aften var jeg atter meget ængstelig, thi jeg frygtede, at man, da Mamsel *Pohlmann* ogsaa denne Aften skulde optræde, vilde overse den lille danske Gaaseurt for den prangende og glimrende tyske Dahlia, men det gik mig langt over Forventning, man afbrød endogsaa mit Spil med levende Bifalds-Ytringer. Paa dette Sted i min Dagbog ligger endnu et Par af de levende Blomster af den Krans, som jeg bar i sidste Akt.

Nu havde jeg da opnaaet mit Ønske at blive Skuespillerinde, men blev jeg lykkeligere derved? Ingenlunde. Jeg var kommen til Theatret med altfor ideale Begreber om Kunst og Kunstnerliv. Min Karakter egnede sig ikke til at leve i et Samfund, der var knyttet sammen med meget løse Baand, hvor sand Tillid og Fortrolighed var saare sjælden, og hvor en vis Mistro gav Omgangstonen en vis Ængstelighed for at ytre sig uforbeholdent. De gode Hoveders vittige og satiriske Indfald og Bemærkninger vakte altid Frygt for at give Stof i den Retning til Konversationen og virkede mindre behageligt paa Omgangstonen i Foyeren og mellem Kulisserne. Jeg var jo som sagt meget stille og tilbageholdende og talte lidet, men jeg morede mig dog ypperligt som Tilhører ved de lystige, stundom ogsaa lærerige Samtaler mellem Personalet ved

---

[1]) Der menes de Sommerforestillinger, som gaves paa Theatret udenfor Sæsonen af et Selskab af Skuespillerne.

Prøver og Sammenkomster i Foyeren; ogsaa kunde jeg le hjærteligt, naar den vittige Madam *Spindler* eller andre ældre Kunstnerinder i Karethen, medens vi kørte fra eller til Theatret, fortalte morsomme Historier eller ytrede sig med vittig Satire over en eller anden ved Theatret. Men naar jeg saa blev ene og tænkte over, hvad jeg havde hørt, følte jeg ikke alene Bebrejdelse over at have moret mig saaledes paa andres Bekostning, men jeg mærkede Blodet stige mig til Hovedet ved Tanken om, at jeg maaske selv saaledes kunde være Genstand for Latter og Spot. Dette kastede allerede en mørk Skygge over de røde Roser, hvormed min Fantasi havde smykket Kunstens Bane, — lidt efter lidt blev jeg ogsaa de Torne vaer, der havde skjult sig for mig mellem de friske grønne Blade.

Det var en glædelig Stund, da jeg om Sommeren gensaa mine Forældre og Søskende. Mine Debut'er var gaaet saa brillant, som jeg vel kunde ønske det. Man sagde, at siden Mad. *Wexschalls* Debut havde ingen gaaet over Scenen, hvormed Publikum havde været saa tilfreds. Ja, Dr. *Ryge* ytrede en Dag højt ved Prøven paa sin sædvanlige djærve Maade: „Her render de om med deres lange Lokker og vil være naive — nej, skal nogen erstatte os Madam *Zinck*, saa bliver det Dem, Jomfru *Clausen!*“ Min Kunstnerbane var altsaa begyndt under de lykkeligste Auspicier, hvad Under da, at vi alle var glade og tilfredse. Ved Ankomsten til Hjemmet gik det mig som bestandigt i Livet, naar jeg har været stærkt bevæget, jeg laa taus i mine Forældres Arme — og græd.

— — Idealet stod endnu klart for min Fantasi, og jeg følte mig endnu stadig henrykt og stolt ved den Tanke at vorde en sand og udmærket Kunstnerinde. Da faldt Goethes „Wilhelm Meister" i mine Hænder. Hvor forbauset blev jeg ikke ved at se af denne Bog, paa hvilket lavt Trin min Kunst stod eller i det mindste havde staaet, da han i Tyskland havde skrevet dette Værk. I det første Øjeblik rødmede jeg over at tilhøre denne Stand, der var saa lidet agtet, men maaske kun i Tyskland, ikke her! Havde jeg ikke hørt, med hvormegen Agtelse man omtalte vore udmærkede Kunstnere? Men nu erindrede jeg ogsaa at have hørt Tale om kvindelige Individer ved det danske Theater, som fortjente deres Køns dybeste Foragt. Jeg huskede, at Etatsraad *Salicath*[1]) havde sagt til mig, da han hørte, at jeg var ansat ved Theatret: „Naa, der kommer De da som et Lam iblandt Ulve, men jeg haaber, at De ikke bliver der længe!" Jeg havde dengang grundet over denne Ytring; nu frygtede jeg, at der laa en værre Mening i disse Ord, end jeg anede. Kort sagt, Læsningen af „Wilhelm Meister" forstemte mig i høj Grad. Da Tante og jeg rejste tilbage fra Fyen, kom vi til at rejse sammen med en Enkefru *Buntzen* og hendes Søn, en ung juridisk Student. Da vi unge talte om Lecture, spurgte han mig, om jeg havde læst „Wilhelm Meister". Jeg rødmede, havde gerne sagt nej, men sagde ja og tilføjede, at man maatte faa et lavt

---

[1]) Rimeligvis Højesteretsadvokaten, senere Etatsraad, Peter Gottmann Salicath (1794—1864). Han var Medlem af „Borups Selskab".

Begreb om Skuespillerkunsten ved at læse den Bog. Denne Student *Buntzen* var en ganske besynderlig Skikkelse: høj, tynd og blond, med lyseblaa Øjne og røde Kinder og en noget foroverbøjet Skikkelse, havde noget i sit Væsen, der gjorde ham behagelig, han følte levende Sands for Natur og Kunst, for videnskabelig og æsthetisk Læsning. Jeg maa vel have talt i en noget forlegen og saaret Tone, thi han forsvarede nu saa varmt min Stand og viste det urette i at bedømme en hel Stand efter de enkeltes Umoralitet og udhævede Forskellen imellem Skuespillerne ved Tysklands rejsende Selskaber fra Goethes Ungdom og vor Scenes herlige Kunstnere, og han vandt derved i høj Grad min Velvillie. Det var mig derfor ikke ubehageligt, at han ved at tilbyde os Bøger fik Adgang til Tantes Hus, han kom oftere med Indbydelser til mig fra sin Moder om at besøge hende, men disse havde jeg mine Grunde til ej at modtage.[1])

Det forundrede mig meget, at Dr. *Ryge* en Dag paa Theatret sagde til mig: „Tro blot ikke paa hvad *Rahbek* siger eller lover Dem, det er en Ræv!“ Det smertede mig at høre den store Kunstner saaledes omtale en Mand, der havde vist mig saa megen Godhed, ja endogsaa lovet at være mig en Fader, saa længe jeg var ved Theatret, og jeg svarede derfor, at det kunde jeg ikke tro. Den hidsige Mand slog sig for Brystet og raabte saa hæftigt,

---

[1]) Den senere Kammeradvokat Jean Baptiste Louis Camille Edouard Buntzen var dengang ung Student fra 1826. Hans Fader, den rige Grosserer Andreas Buntzen, gik samme Aar fallit, og hans Moder, som følger ham paa Rejsen, var en Datter af den berømte Sanger du Puy.

at jeg blev ganske forskrækket: „Da skulde jeg dog tro, at jeg er bekendt som en Mand, hvis Ord man kan stole paa! Der sidder han paa Bakkehuset og stjæler Kongens Penge som Theaterdirektør, kommer her aldrig og bryder sig ikke om det hele uden Madam *Andersen;* hun styrer hans Meninger i hvad Retning hun vil, og De kan være vis paa, at hun ikke er Dem god, — dertil har De gjort alt for megen Lykke, — men lad os nu se, hvorledes *Rahbek* vil tage sig af Dem paa Deres Kunstnerbane!“ Disse Ord af en Mand, som vel var bekendt for sin Hæftighed og sin Mangel paa Delikatesse, men som forresten var beundret af alle for sit Talent, forstemte mig i høj Grad, og min Tillid til *Rahbek* fik et Stød. Ak, jeg var jo endnu saa ubekendt med Verden, men allerede da jeg om Sommeren kom tilbage fra Fyen og saa, at der ingen ny Rolle var tildelt mig, allerede da begyndte jeg at frygte for, at *Ryge* havde Ret, og at jeg ej turde stole paa *Rahbeks* Løfter, og det blev mig derfor umuligt at genoptage mit Besøg paa Bakkegaarden, — jeg kom der aldrig mere.

Jeg fik fremdeles intet at bestille og optraadte næsten kun i mine tre Debutroller, og det saa længe og saa ofte, at jeg frygtede for at Publikum, der ikke saa mig i andre end i de tre gamle Stykker, enten vilde blive ked af mig eller tro, at jeg ikke kunde spille andre. Den eneste Rolle jeg fik, var en i „Den letsindige Løgner“,[1]) som Madam

[1]) Et Lystspil i 3 Akter efter Goldoni, oversat af Th. Thortsen, opført 1. Gang 1800. Jfr. Clausen spillede dog Rollen en halv Snes Gange.

Andersen havde spillet uden Held og som det, da Folk forlængst var ked af det gamle Stykke, nu heller ikke lykkedes mig at vinde nogen særlig Interesse for, da den ikke egnede sig for mig. Det var ogsaa ret pudsigt, at da Jomfru *Jørgensen* en Dag sagde til Madam *Andersen:* „Det er sandt! De har oftere talt om, at De ikke kunde lide at spille i „Kabale og Kiærlighed“ (af Schiller); dersom De vil lade Jomfru *Clausen* faa Deres Rolle, da troer jeg, at hun gerne vil spille den“. „Nej bevares!“ svarede hun, „det er en af mine kæreste Roller!“ Nu var den da pludselig bleven en af hendes „kæreste“ Roller. Hvor følte jeg mig dog ikke ene og forladt midt i denne brogede og for mig stadig fremmede Theaterverden! Min Taushed og min Tilbageholdenhed gjorde, at der kun var meget faa af Personalet, der viste nogen Interesse for mig. Hvor vilde jeg ikke have været lykkelig, hvis jeg havde havt en sand Veninde blandt de unge Piger ved Theatret, men den eneste, jeg kunde tænke mig som saadan, *Elise Beyer*, var allerede forlovet, og hendes kække Væsen stødte mig ogsaa, skøndt hun forresten var en meget dannet Pige.[1])

Naar jeg nu tænker paa det forunderlige Liv, jeg dengang førte, saa maa jeg selv undres over, at jeg kunde føre et saadant aandeligt Eremitliv

---

[1]) Elisa Johanne Beyer (1807—1873) debuterede 1825, faa Dage efter Jomfru Clausen; Sygdom hæmmede hendes Udvikling, og hun tog sin Afsked 9 Aar efter. Hun blev allerede 1829 gift med den senere Postmester i Assens, Konsul, Redaktør og Folketingsmand Ove Thomas Thomsen og udfoldede en stor literær Virksomhed, udgav Nytaarsgaver osv. Hendes Datter, Skuespillerinde Flora Thomsen, blev gift med Chefen for det kgl. Theater, Kammerherre, Oberst M. E. Fallesen.

midt i Hovedstaden og i et Samfund, der sjældent tillader en saadan aandelig Isolering. Paa denne min stille, ensomme Livsvandring viste der sig pludselig en Skikkelse, der i lang Tid fyldte mit Hjærte eller rettere min Fantasi. Det var en ung, høj og blond Mand, der besad en ganske udmærket Skønhed. Jeg vidste ikke hvem han var. Han gik daglig flere Gange forbi vor Bolig, og en Dag sagde Major *Hoffmann* til os: „Det er forunderligt, flere Gange naar jeg er kommen her forbi om Aftenen, har jeg set en høj Herre staa paa den anden Side af Fortouget og stirre op paa Deres Vinduer, formodentlig for at opfange et Skyggebillede paa Rullegardinet af Jfr. *Clausen*, thi", tilføjede han smilende til Tante, „af Dem er det vel ikke?" Jeg blev blussende rød, og Tante spurgte, om han kendte ham. „Nej" lød Svaret „og hver Gang jeg kommer ham nær, svøber han sig ind i sin Karbonarikappe og gaar sin Vej". Da jeg nu havde set den Ubekendte bære en saadan Kappe, som dengang var meget brugt af elegante Herrer, tvivlede jeg ikke om at det var ham, og at han ikke dalede i min Gunst ved sit stille Sværmeri, er saa naturligt. I Theatret saa jeg ham ofte, skjult bag en Pille, stirrende op til Logen, hvor jeg sad, og dette fremkaldte en Undselighed hos mig, der næsten grænsede til Angst for ham, — og dog syntes jeg aldrig at have set noget skønnere eller ædlere end denne unge Mand. Forunderlig nok baade ønskede og frygtede jeg at faa at vide, hvo han var. Det hemmelighedsfulde, der omgav ham,

gav ham ogsaa noget overjordisk for mig, noget saa fortryllende, ædelt og skønt, at jeg ikke ret kunde tænke mig ham under jordiske Forhold, ja, jeg vidste næppe, om jeg kunde ønske at høre hans Stemme, — dog ogsaa den maatte jo være skøn, maatte have en ren harmonisk Klang som ingen anden Dødeligs.

Man gav i den Tid jævnlig paa Theatret „Preciosa“ med Webers henrivende Musik, og den fortryllende Romance: „Ensom er jeg, dog ej ene“ anslog Grundtonen i min Sjæl. Det var ikke dengang som nu, hvor der næsten i hvert Hus findes et Klaver, man hørte i det hele taget ikke saa megen Musik som nu og var maaske derfor mindre kræsen; derfor glædede det mig, da jeg flere Aftener hørte en Cylinderlyre, der dengang var ny her og uden Sammenligning bedre end de gyselige Lirekasser man nu hører, spille Romancen af „Preciosa“ udenfor vore Vinduer. Den unge Kaptajnsfrue, som boede i Huset, var oppe hos os, da Melodien den tredie Aften lød op til os fra Gaden. „Det er sikkert en Serenade, der bringes Dem“, sagde Fru *Schmidt* og smilte skælmsk. Jeg behøver ikke at fortælle — i det mindste ikke nogen ung Pige —, at jeg haabede, at hun havde Ret og at det var den Ubekendte, der ofrede mig disse Toner, men jeg var tillige saa angst for, at han skulde ane mine Følelser, at jeg, naar jeg saa ham eller mødte ham, sikkert i Blik og Miner kun røbede Kulde og Ligegyldighed. Hertil kom, at jeg af hans Plads i Hof-Parkettet og hans Bekendt-

skab med Hoffets første Herrer, naar han der traf sammen med dem, maatte formode, at han var en ung Adelsmand, der indtog en eller anden Charge ved Hoffet, og altsaa stod langt over mig i Stand — og en ond Dæmon, eller maaske var det netop min gode Engel — hviskede mig i Øret: tro ham ikke! Da jeg aldrig havde Mod til at spørge nogen derom, saa gik der lang Tid før jeg erfarede hvem han var. Jeg kaldte ham i mit stille Sind *van Dyck*, thi han lignede meget et Portræt af denne Kunstner, som jeg havde set i Friederich Kindts „Van Dyck's Landleben". En Dag, da jeg traadte ind i et Hus for at gøre en Visit, fandt jeg til min Overraskelse, næsten til min Skræk, *van Dyck* staaende for mig i en glimrende Husaruniform og synlig ligesaa overrasket ved Mødet som jeg. Han havde været i Begreb med at gaa og gik; men fra den Dag hilste han mig baade paa Gaden og naar han gik forbi mit Hjem. Men endnu vidste jeg ikke, hvo han var.

Da stod en Dag Tantes Neveu, Musikhandler *Olsen* ved Siden af mig i Vinduet, da *van Dyck* gik forbi og hilste. „Hvorfra kender De Kammerjunkeren?" spurgte han, og nu udbrød han i en Lovtale over ham og fortalte, at han havde været i Borups Selskab forrige Gang jeg spillede og været enig med alle om, at jeg spillede Lieslis Rolle i „Alperosen" udmærket smukt og burde udføre den paa det kgl. Theater. Nu vidste jeg da endelig hvem den ubekendte *van Dyck* var, men det var ingen glædelig Opdagelse, — der

gaves Forhold imellem os, der stillede sig mørke og truende for mit Blik — hvor var jeg dog ikke lykkelig i min Uvidenhed! Nu forstod jeg, hvorfor hans Moders Blik altid med Mishag dvælede paa mig i Theatret. Jeg havde ikke anet, at han var denne Dames Søn, nu fattede jeg, at hun frygtede for Sønnens Rolighed, thi hun kunde umulig andet end lægge Mærke til hvorledes han f. Ex. ved de store Festforestillinger i Theatret, uden at bryde sig om, at nogen lagde Mærke dertil, under hele Forestillingen kun havde Øje for den unge Pige, som i Moderens Øjne var alt for lavt stillet til at være værdig til den Hædersplads, som hendes Søns Hustru maatte indtage. Det stakkels Moderhjærte blev dog haardt straffet for dette Hovmod.[1])

Endskøndt Direktionen intet gjorde for at vedligeholde min Lyst og opmuntre mit Talent for Kunsten, uagtet der var sket Opfordringer desangaaende gennem enkelte af Bladene i den Tid, saa kølnedes dog ikke endnu min Kærlighed til Kunsten.[2]) Jeg søgte tværtimod at gøre mig bekendt med alt, hvad der var skrevet om den, og stude-

---

[1]) Forf. nævner ganske vist ikke Genstanden for sit romantiske Sværmeri ved Navn, men med noget Kendskab til Datidens Personalia vil det vel ikke betragtes som indiskret, efter omtrent 100 Aars Forløb, at røbe, at denne „van Dyck" er identisk med Kammerjunker, Premierlieutenant Ernst Frederik v. Holstein (1801—1883), den senere Hofchef hos Kronprinsen og tilsidst Overpostdirektør i Lybek. Han blev 1829 forlovet og 1831 gift med den udmærkede Sangerinde ved det kgl. Theater Ida Wulf (1808—1879).

[2]) I „Adresseavisen" af 16. Maj 1825 læses følgende: „Den ærede Theaterdirection vilde giøre sig en stor Deel af det skuespilsøgende Publicum overmaade forbunden ved endnu engang at forskaffe det den herlige Nydelse at see den elskværdige Kunstnerinde Jomfru Clausen betræde Scenen, før Saisonen sluttes".

rede baade Naturen og de udmærkede Mønstre, jeg saa paa Scenen, og den Tid var jo en af de mest glimrende i det danske Theaters Historie: *Ryge*, *Lindgreen*, *Nielsen*, *Rosenkilde*, Madam *Heger*, Jfr. *Jørgensen*, Madam *Wexschall* og m. fl., hvis Kunst vilde have gjort dem udødelige, hvis de havde arbejdet i Farver eller Marmor istedetfor i den utaknemligste af alle Kunster, der kun skaber for Øjeblikket.

Jeg læste paa den Tid Theodor Körners „Toni", jeg fandt det var et lille nydeligt Arbejde, og Tonis Rolle forekom mig meget tiltrækkende. Jeg begyndte paa at oversætte Stykket, men da jeg ikke kendte noget til Regler for Versifikation, tog jeg Mod til mig og gik hjem til Skuespiller *Rosenkilde*, hvis Datter jeg havde gjort Bekendtskab med, og bad ham om at se om mine Vers kunde passere. Jeg vidste den Gang intet om Trochæer og Jamber, det var alene den medfødte Takt for Versenes Velklang, der førte min Pen. Et Par Steder havde jeg dog stødt an, og *Rosenkilde* gav mig derfor den Lektion paa hans egen originale Maade, at naar jeg blot gentog for mig selv, at Versene skulde gaa saaledes — og nu skanderede han for mig paa følgende Maade:

Bombom, bombom, bombom bombom bombom,
Bombom, bombom, bombom bombom bombom bombombom,

saa vilde der nok komme gode Jamber ud af det. Han raadede mig til at indgive Stykket anonymt til Theatret og lovede at se det igennem forinden.

De to Dage og Nætter, hvori jeg oversatte „Toni",

var nogle af de lykkeligste i mit Theaterliv. Det lille poetiske Arbejde blev mig ikke alene en sand Glæde, det blev mig ogsaa en Trøst og Lægedom imod den dybe og bitre Smerte, som paa den Tid ramte mig. Jeg havde endnu aldrig talt med den saakaldte *van Dyck,* men han var mig ligefuldt inderlig kær, endskøndt han sikkert aldrig har havt den fjerneste Anelse derom. Da hørte jeg pludselig et Træk af dette mit Ideal, der rev den Nimbus fra hans Hoved, hvormed min Fantasi havde omhyllet ham, og jeg blev vækket af min skønneste Ungdomsdrøm, og mine Følelser forvandlede sig lidt efter lidt til en grundfæstet Ligegyldighed. Da jeg en Tid efter kom i Selskab med ham og jeg for første Gang talte med ham, da skete det fra min Side uden nogen Forlegenhed, thi selv hans Stemme forekom mig ubehagelig, uagtet den sagde mig smukke Ting — kun min Skønhedssands maatte endnu indrømme ham høj Rang blandt mandlige Skønheder. Men jeg havde havt en haard Kamp med mit Hjærte, inden jeg naaede dette Stadium af Ligegyldighed og Ro, og at jeg naaede det saa snart, derfor maa jeg takke Körners unge „Toni“, der med alle sine Fejl baade fra Forfatterens og Oversætterindens Side dog er en yndig lille Skikkelse, der altid vil behage dem, der lærer hende at kende. Forresten har jeg ofte bemærket, at hver Gang Sorgen har bemægtiget sig min Sjæl, har min gode Engel berørt de poetiske Strænge, der findes i min Sjæl, og deres Klang har altid dysset min Kummer til Ro, medens den paany vakte min

Kraft og indgød mig Trøst. Ikke til Hæder, men til Trøst skænkede den gode Gud mit Hjærte Poesiens hellige Lyre.[1])

Min Oversættelse af „Toni“ blev antagen til Opførelse, og saavel Stykket som min Udførelse af Titelrollen vandt meget Bifald. I Bladet „Dagen“ stod nedenstaaende Vers nogle Dage efter Opførelsen af Stykket:[2])

Til den danske Toni!

From som Din egen Sjæl vi saae Din Tonis Billed;
Hvert Ord fra Hjertet kom og til vort Hjerte gik!
Hvad Under, at som Du den ædle Mø fremstilled',
Hun skjøn og huld og kjær stod for vort Blik!
Hvo hørte ej med Lyst Din Uskylds blide Stemme?
Tog skjønsom ej Din Krans, saa liflig os af Lugt?
Hvo saae ei grant, hvad end Din Sjæl mon gjemme,
Og som engang vil bringe herlig Frugt?
O! vedbliv da, som stedse forhen, huld beskeden,
At vandre frem paa Kunstens Torne-Vei!
I Danmarks Bryst Dig vis er Kjerligheden!
Og denne Takke-Blomst Din sidste vorder ej!

3. 8. 7.

I lang Tid efter at „Toni“ var gaaet over Scenen hed jeg mellem Studenterne kun Toni, ja en Aften da jeg var indbudt til et Familiebal hos en Kaptajn *Reiersens*, hvor der befandt sig en Del Studenter, hørte jeg til min Forbauselse, Glæde og Skræk hele Selskabet paa engang istemme en Toast for „den danske Toni“. Skræk forvoldte denne Overraskelse mig, fordi jeg i Øjeblikket ej vidste, hvorledes jeg skulde

[1]) „Toni“, Drama i 3 Akter af Th. Körner, oversat af Pouline Clausen, blev opført den 16. Februar 1827 og gik 6 Gange. I Følge en opbevaret Kvittering modtog Jfr. Clausen 67 Rdlr. 48 Sk. for Oversættelsen.

[2]) „Dagen“ 20. Febr. 1827 Nr. 44.

forholde mig, da de strømmede ind til mig i Værelset, hvor jeg spiste med de andre Damer, og i min Forvirring gjorde jeg det uheldigste, jeg kunde gribe til: jeg tog efter Opfordring af Værtinden mit Glas og klinkede taus og forlegen med dem. Jeg kunde siden ikke falde i Søvn af Ærgrelse over den kejtede Maade, hvorpaa jeg havde besvaret Selskabets Artighed, — og jeg har senere altid følt en vis Aversion mod al Klinken ved Bordet, som da nu ogsaa heldigvis sjældent bruges mere.

Hvad mit daglige Liv angik, saa blev det mere og mere trist i Hjemmet. Madam *Sedlaczek* kunde ikke finde sig i Ensomhed og blev derfor gnaven og utilfreds og tilsidst endog bitter imod mig, fordi jeg fandt det nødvendigt at uddanne mig ved Læsning og Studium; thi har nogensinde en Sjæl tørstet efter Kundskabens og Videnskabens Kilde, da var det mig. Sygdom havde afbrudt min Skolegang, da den netop var begyndt, mine Forældres trange Kaar gjorde det umuligt for dem at lade mig begynde den paany. Min Moder og mine ældre Søstre havde vel Aand af Naturen, men manglede Kundskaber. Min Fader holdt kun af Rejsebeskrivelser, fordi han i disse af og til opfriskede sit bevægede Ungdomsliv; hans Interesse for Historie havde vel sin Rod i de Samtaler, han havde ført med sin Herre, General *Mansbach*, og hans Begejstring for Frederik den Anden gav han Luft ved med sin dejlige Stemme at synge Invalidernes Sang ved Heltens Grav: „Hier stehen wir osv.“. Min Moders Type for en komplet Dame var og blev Admiral-

inde *Grodtschilling*, og som denne bar hun ogsaa i mange Aar et Silketørklæde som en Slags Turban med en fiffig Sløjfe foran i Stedet for Kappe. Hun havde et let og blussende Temperament og besad en from Karakter, hendes tunge Sorger og bitre Krænkelser bar hun i Stilhed og med kristelig Taalmod.

Efter at jeg var kommen til Kjøbenhavn og til Theatret, stod dettes Bibliothek mig aabent, og det var mig en ubeskrivelig Glæde at benytte det, men den forbitredes ved Tantes Misfornøjelse over, at jeg derved unddrog hende mit Selskab, ligesom hun ogsaa beklagede sig over, at jeg var bleven mere stille, taus og alvorlig, og det var vel ogsaa sandt. Man opgiver vel ikke sine skønneste Drømme uden Vemod og Smerte, og da jeg blev vækket af min romantiske Kærlighedsdrøm, blev jeg rystet i mit Inderste og kæmpede tillige for, at ingen skulde have den mindste Anelse om min Sorg. Da opstod den Tanke hos mig: Du maa søge Glemsel i en ny Kærlighed — den eneste som herefter skal fylde dit Hjærte: Digtekunsten! Der siges, at man kan bortskrive en Feber, — jeg bortskrev saa at sige virkelig min stille Kummer saaledes, at jeg rolig kunde gense Genstanden for min sværmeriske Kærlighed og uden mindste Uvillie møde den unge Pige, der havde fortrængt mig af et Hjærte, som jeg i mit Sværmeri havde troet at besidde. Heller ikke mod ham kunde jeg nære nogen bitter Tanke, thi uagtet han paa mange Maader havde lagt sine Følelser for mig for Dagen, saa er jeg dog sikker

paa, at han ej har næret den fjerneste Anelse om, hvad han havde været for mig. Og hermed vil jeg slutte min lille Kærligheds-Roman. —

Paa den Tid blev jeg anmodet af Hofmarskal *Hauch* igennem Etatsraad *Øckenholt*, hvis Døtre jeg imellem besøgte, om at tage Del i en Forestilling, som Selskabet „Kæden“ gav hvert Aar til Fordel for Blindeinstituttet og hvori flere af Selskabets Medlemmer spillede. Stykket var: „Falsk Undseelse“ af Kotzebue.[1]) Vi samledes hos Generalkonsul *Saabye's*, hvis Frue, som spillede med i Stykket, tidligere som ung Pige havde været en forgudet, dejlig og sædelig ung Danserinde ved Theatret og endnu dengang var udmærket smuk og yndig.[2]) *Saabye's* førte et stort Hus, og deres Selskaber besøgtes baade af Byens og Hoffets første Familier og af Prinserne. Her var det, at jeg første og sidste Gang i mit Liv talte med den saakaldte *van Dyck*, og forunderligt nok: ved vor Samtale faldt det som Skæl fra mine Øjne, og jeg saa og hørte kun et ganske almindeligt Menneske i ham!

Etatsraad *Schønberg*[3]) spillede ogsaa med i hin Forestilling, og han fortalte mig, hvor ofte han stod i Parkettet og ønskede sig op paa Brædderne snart i en, snart i en anden Rolle. Han havde nemlig selv været Skuespiller, og Kærligheden til Kunsten

---

[1]) Komedie i 4 Akter, blev opført paa det kgl. Theater 25 Gange fra 1798 til 1822.

[2]) Grosserer, Generalkrigskommissær Peter Saabye (død 1859) blev 1810 gift med Danserinden Augusta Laurwald (død 1850). Se „Memoirer og Breve“ III, Side 112 f.

[3]) Hans Henrich Schønberg (1785—1845) var fra 1803—7 Skuespiller ved det kgl. Theater. Han blev 1832 Bureau- og Expeditionschef ved Overhofmarskallatet.

havde bevaret sig hos ham. En ung smuk Enke havde tilbudt ham sin Haand, med den fulgte en Udnævnelse til Regimentskvartermester, senere kom han til Hofmarskallatet og døde som Konferensraad. Jeg nød megen Opmærksomhed hin Aften i „Kæden“ af det Selskab, som var samlet hos *Saabyes* efter Forestillingen, og det lod til, at min Udførelse og Oversættelse af „Toni“ ikke havde ringe Del deri. Generalinde *Bülow* vilde selv give mig min Kaabe om, da jeg tog bort, og sagde mig Behageligheder, — ak! jeg tænkte paa hin Stund, da jeg stod for hendes Mand som en forknyt Supplikantinde for min Fader.

Det havde altid været et af mine inderligste Ønsker at kunne tage Information i Sprog, Maling og Musik, men da jeg ofte maatte dele min Gage med min Familie og naturligvis betalte alt som en Fremmed hos Madam *Sedlaczek*, saa blev det mig aldrig muligt at faa disse Ønsker opfyldt. Fru *Hoffmanns* Broder havde rigtignok tilbudt mig at læse Latin med mig, men da han maatte rejse, hørte det op; det morede ham, at jeg, allerede inden jeg kunde deklinere, gjorde Forsøg paa at gøre latinske Vers.

Paa den Tid vandt flere Skuespil overordentlig, Bifald, uden at man havde Anelse om, hvem Forfatteren var. Jeg spillede Elskerinden i „Misforstaaelse paa Misforstaaelse“, og da Madam *Andersen*, som havde Baronesse Amalies Rolle i „Tre Maaneder efter Brylluppet“, blev syg efter den første Opførelse af Stykket, saa kom man og anmodede

mig om at spille Rollen den næste Dag. Jeg gjorde det og var saa heldig at vinde Bifald, — et fuldstemmigt Bravo fulgte min første Bortgang fra Scenen, og da jeg kom ud mellem Kulisserne, blev jeg ikke lidt forundret, da Skuespiller *Overskou* traadte hen til mig, tog min Haand og takkede mig med Varme for mit vellykkede Spil. Han havde aldrig før talt til mig, saa jeg studsede ved denne Opmærksomhed, men efter nogen Eftertanke gik det op for mig: han er Forfatteren! og kort efter var det heller ikke nogen Hemmelighed, at denne Mand, der jo ikke var nogen heldig Skuespiller og hvis første literære Forsøg man havde behandlet saa skaanselsløst, og som man i det hele taget saa ned paa, at han i disse og flere fortræffelige Arbejder beviste en aandelig Rang, der kunde se ned paa tilfældige Fortrin og partisk Protektion.[1])

Min Begejstring for Skuespilkunsten svækkedes mer og mer, da man saa ganske nægtede mig Lejlighed til at udvikle det Talent, som alle de første Kunstnere og Kuustkendere erkendte hos mig, og ofte ønskede jeg, at jeg aldrig havde betraadt Scenen. Hvor var dog ikke mine Kunstnerdrømme blevet skuffede eller rettere mine Ideer om Kunstnerlivet. Jeg havde troet, at Talent og Flid i Forening med Publikums Velvillie var nok til at bringe mig fremad — og saaledes tænker vel alle de Unge, som Begeistring for Kunsten bringer ind paa denne Bane — men nej! Protektion er den første, Talent først

[1]) Thomas Overskou (1798—1843) var indtil 1830 uigennemskuelig anonym i sit Forfatterskab. „Tre Maaneder efter Brylluppet" gik den 24. April 1827, og Jfr. Clausen spillede sin Rolle 3. og 9. Maj 1828 — kun to Gange.

den anden Betingelse for en heldig Fremgang mellem de Klipper og Skær, der skjules under den glatte Overflade. Men hvor mangt et middelmaadigt Subjekt er ikke ved Protektion bragt frem til et Standpunkt, der sikrede det en Stilling, som langt oversteg dets Berettigelse? Til denne Kategori hørte unægtelig den omtalte Madam *Andersen*. Hun spillede altid med Tænksomhed, men var kold som Is og dertil utilladelig affekteret, og dog var hun tidligere Theatrets Primadonna under *Rahbeks* Protektion. Hun var jo hans Elev, og hun var heller ikke blottet for Talent og et Glimt af Geni, men Følelse manglede hun ganske, og derfor kunde hun vel for et Øjeblik vække Tilskuernes Beundring, men aldrig røre deres Hjærter. Hvergang jeg saa hende spille, tænkte jeg paa Brinckmanns Ord:

„Blühn wohl mag das Talent von den Strahlen umspielt des Verstandes,
Glut der Empfindungen nur reifet die Frucht des Genies".

Skuespiller *Nielsen* — den senere Professor — sagde en Dag til mig, da Madam *Andersen* gik over Scenen: „Er det dog ikke en afskyelig intrigant Fod hun har?" Jeg svarede, at jeg aldrig havde hørt nogen før omtale Fodens Fysiognomi eller Form, i Analogi med Karakteren. „Jo", svarede han, „jeg bedømmer altid et Menneskes Karakter efter dets Fødder og Gang, — se nu Madam *Wexschalls* Fod, den er jo uforholdsmæssig lang, men hvor godmodig træder den dog ikke frem?" Det kan gerne være, at Madam *Wexschalls* Fod har indtaget *Nielsen*, men havde den ikke baaret et lyst

og begavet Hoved, saa havde den aandrige Mand sikkert ikke blevet lykkelig med hende, da hun senere blev hans Kone. Theorien om Fødderne er vel for meget underordnet Skomagerens Luner. — —

Jeg havde i 1828 som sædvanlig besøgt mit Hjem om Sommeren i Ferien og til min store Sorg fundet min Moder meget lidende. Det var en skøn Sommermorgen, at hun besluttede at gaa en lille Tur med mig udenfor Volden, som laa tæt ved vor Bolig. Ak, hvor kostede det hende ikke Anstrængelse at komme det lille Stykke Vej, der førte os til Marken, — her satte vi os i Græsset, og hun plukkede smilende de Blomster, der stod omkring hende. Det var sidste Gang, at vi vandrede sammen her paa Jorden. Den Morgen jeg rejste, havde hun ladet sig lede hen til det aabne Vindue for herfra at tilvinke mig det sidste Levvel, medens jeg vandrede grædende bort. Den 25. Januar 1829 døde hun i sit 65de Aar. En Aften kort før havde jeg spillet Zoe i „Væringerne i Miklagaard“ af Oehlenschlæger. Endskøndt det var et ganske nyt Rollefag for mig, havde jeg dog vundet meget Bifald, men jeg var i en meget vemodig Stemning den Aften, og da jeg var kommen i Seng og netop havde lagt Hovedet til Puden, foer jeg op, thi jeg troede at høre min Moders Stemme kalde paa mig flere Gange. Jeg lagde mig atter grædende til Hvile, men nu vidste jeg, at jeg snart vilde være moderløs.

Før hun blev syg havde min Søster *Lotte* været i Besøg hos os i Kjøbenhavn. Hun havde for lang Tid siden her engang gjort Bekendtskab med to

unge Piger, hvis Fader drev en Spækhøkerhandel i Stueetagen, hvor de boede. Broderen var Student, og den ene Søster var forlovet med Urtekræmmer *Werdelin;* ganske uden Dannelse var Familien ikke. Nu traadte min Søster en Dag ind ad Døren og spurgte med en skælmsk Mine, om vi kunde gætte, hvem hun havde været i Selskab med. „Nej!“ — „Med Prins *Ferdinand*“. Hun lo og fortalte, at hun havde mødt *Grethe Clausen* (saaledes hed den ældste af de nævnte unge Piger), og de havde gaaet op til hendes Søster, medens hun undervejs fortalte *Lotte* deres Skæbne, siden de sidst for mange Aar siden havde set hinanden. Hos Søsteren, Fru *Clausen,* (begge Søstrene kaldte sig saaledes) fandt de — Prins *Ferdinand*, og han havde været meget venlig og naadig. Min Søster hørte til den Del af Folket, der endnu med en vis pietistisk [sic] Ærbødighed saa op til „de Kongelige“, og jeg mærkede strax, at hun virkelig følte sig smigret ved at have talt med en Prins. „De har“, vedblev hun, „inviteret mig til at tage med dem i Slotskirken for at se Formælingen;[1]) vi skulde køre derhen i en af de kongelige Ekvipager, men“, sagde hun, da hun saa, hvor yderst ubehagelig berørt jeg følte mig, „naar Du nødig vil have det, saa kan jeg jo ogsaa blive hjemme, endskøndt det vilde jo være en mageløs Fornøjelse for mig, som hundrede fornemme Damer vilde misunde mig, thi der er stor Mangel paa Plads“. Da det ej stod i min Magt at skaffe hende nogen

[1]) Prins Frederik (Fr. VII's) og Prinsesse Vilhelmines Formæling den 1. Novbr. 1828.

Fornøjelse, medens hun var i Byen, saa nænnede jeg virkelig ikke at berøve hende denne, der jo ogsaa var meget storartet. Hun var aldeles henrykt, da hun om Aftenen kom hjem, først over Højtideligheden i Kirken og senere over Illuminationen, som hun havde set, kørende i en af Prinsens Ekvipager med begge „Fruerne" *Clausen* og Grev *Reventlows* Elskerinde, som var en smuk, ung, fattig Pige, som han en Tid efter giftede sig med og tog med til Brasilien, hvor han blev dansk Gesandt.[1]) Begge Fruerne *Clausen* var utrættelige i at vise min Søster Artigheder, og da hun idelig bad mig derom og hun snart skulde rejse, bestemte jeg mig engang endelig til at gøre dem en Visit en Dag før Kl. 11. Men da vi traadte ind i Dagligstuen, hvem saa vi da andre end Prins *Ferdinand*? Jeg fortrød skrækkeligt, at jeg var gaaet derop, men maatte jo nu gøre gode Miner til slet Spil. Prinsen konverserede meget venligt om Dagens Nyheder, medens vi drak Chokolade. Han sagde, at jeg dog ikke skulde spille Zoe, — det var jo en slem Karakter — hvad jeg syntes om hans Neveu, Prins Frederik (Fr. VII.), gjorde lidt Nar af sin gode Brodersøn — sagde, i det han med en komisk Bevægelse ligesom holdt et Instrument i Haanden, at Prinsen ogsaa spillede Guitar og sang. Et Øjeblik efter tog vi Afsked, og jeg har aldrig senere været der. Prins *Ferdinands* Elskede, Fru *Clausen*, var en ret net Dame uden egentlig at være smuk,

---

[1]) Jutta Birgitte Christensen (1807—1868), gift med Greve Frederik Ditlev Reventlow (1791—1851), senere Gesandt i London og Geheimekonferensraad.

men hendes beskedne Væsen, hendes nette Figur i Forening med blide og behagelige Ansigtstræk indtog dog for hende, især naar man kendte hendes Historie. Som Frankrigs la Vallière angrede hun dybt sit Fejltrin og elskede inderligt sin Forfører uden Hensyn til de verdslige Fordele, som en Forbindelse med ham kunde bringe hende. Hun tjente som ganske ung Pige hos en fornem Dame som Kammerjomfru og opholdt sig med denne om Sommeren i Lyngby; her saa Prinsen hende, men søgte forgæves i to Aar at vinde hendes Kærlighed. For at hente Kraft til at modstaa ham havde hun betroet sig til den Dame, hos hvem hun var i Huset, og denne havde stadig opmuntret hende til at staa fast mod den letsindige unge Mands Angreb; men efter 2 Aars Forløb traadte hun en Dag ind til sin Frue og bad om sin Afsked, og under voldsom Taarestrøm tilstod den unge Pige alt, men tilføjede som en svag Undskyldning, at Prinsen baade mundtlig og skriftlig havde givet hende det hellige Løfte aldrig at gifte sig, og, tilføjede hun, at gifte sig med mig var ham jo umuligt. Da Prinsen mange Aar efter [1829] indgik et Fornuftgiftermaal med Frederik den Sjettes Datter, blev Fru *Clausen* aldeles fortvivlet og havde Mod nok til at gaa til Kongen for at forbyde dette Ægteskab, idet hun viste ham Prinsens skriftlige Løfte til hende om at forblive ugift. Den gode Konge skal med sit sædvanlige kærlige Sind have talt hende tilrette, lovet at sikre hendes og hendes Børns Fremtid og endelig ved Godhed og Fornuftgrunde faaet hende stillet tilfreds. Hun og

Prinsens Hustru, Prinsesse *Caroline*, er sikkert de eneste af Prinsens mange Elskerinder, der virkelig har følt en dyb og varm Tilbøjelighed for ham. Det er paa den anden Side smukt af Prinsen, at han, uagtet han ikke elskede sin Kone, dog, rørt over hendes inderlige Kærlighed til ham, altid viste hende Ømhed og Hengivenhed, der gik saa vidt, at han endogsaa selv vaagede hos hende, efter at hun havde havt det Uheld at forbrænde sig i den Grad, af man frygtede for hendes Liv. Men det mærkeligste af alt var dog, at han, da de skulde giftes, tilstod hende sin Forbindelse med Fru *Clausen*, og at han ej kunde forlade denne og hendes Børn. Tilstaaelsen blev fremkaldt derved, at Prinsessen, da hun en Dag saa, at Prinsen var bedrøvet og vilde skjule Aarsagen dertil for hende, endelig fik ham til at tilstaa, at et af hans Børn var meget sygt. Prinsesse *Caroline* havde ofte, før de blev gift, ytret til hans Søstre, Prinsesserne *Charlotte* og *Juliane*, at det var underligt, at en Kone af de højere Stænder kunde tage sig en Mands Utroskab nær; det vilde hun aldrig gøre, hvis hun blev gift, naar hun kun vidste, at hendes Mand alligevel holdt meget af hende. Authentisk er det, at Fru *Clausens* Børn ofte blev hentet til Prinsessen, som holdt meget af dem, gjorde dem mange Foræringer, og modtog selv til hver Fødselsdag smaa Gaver af dem, som de selv havde forarbejdet.

En Aften i 1829 var jeg hos Skuespiller *Rosenkilde* i Selskab med Digteren *H. C. Andersen*. Det var første Gang jeg talte med ham, og jeg fandt

ham saavel af Ydre og Væsen meget original. Det var paa den Tid Mode at se fornemt ned paa den unge Mands Person og poetiske Arbejder, men det laa tildels i, at man selv ikke var naturlig nok til at forstaa hans ligefremme, naturlige og aabne Væsen. Han nærmede sig alle Mennesker med Tillid og Kærlighed, men mødte kun Kulde og Spot. Hin Aften var der flere Fremmede hos *Rosenkildes*, og man spillede en Times Tid Halvtolv. *Andersen*[1]) og jeg, som sad ved Siden af hinanden, var kommen ind i en levende Samtale om Poesi og Kunst og tabte derfor vore Penge af Mangel paa Opmærksomhed. Pludselig sprang han op. „Hvad! Har jeg tabt en Daler, nej, det har jeg ikke Raad til, jeg maa høre op!" Og paa Grund af hans ærlige Udbrud standsede Spillet. Han spurgte mig, hvad jeg syntes om hans nye Stykke: „Kiærlighed paa Nicolai Taarn". Og da han bad mig sige min oprigtige Mening, svarede jeg: „Jeg holder ikke af at se det, som jeg elsker, latterliggjort, thi naar jeg nu ser „Axel og Valborg", kan jeg dog ikke lade være at tænke paa Nicolai Taarn". „Oh", svarede han godmodigt, „det er jo netop det udmærkede, som man skal vælge at travestere, det lider ikke derved. Men hvad synes De ellers om mine Arbejder, er der ingen De holder af?" Jeg nævnede „Det døende Barn". „Ja, det skrev jeg paa en Tid, da jeg følte mig meget ulykkelig, jeg var i Huset hos *Meisling*, men havde det ikke godt dér", — han

---

[1]) H. C. Andersen var et halvt Aar før, Oktober 1828, bleven Student og samme Aar, April 1829, var hans „Kiærlighed paa Nicolai Taarn" blevet opført.

talte videre om sine skønne Digte „Phantasie“ og „Vanvid“, og jeg hørte paa ham med megen Interesse. Jeg har aldrig kunnet fatte, hvor det var muligt at kalde et saa usigelig venligt og godt Ansigt som *Andersens* stygt; jeg har altid fundet, at det var et Billede af hans interessante Eventyr. Den samme Barnlighed, Uskyld, Følelse, Fantasi, som giver disse deres klassiske Præg, findes ogsaa i hans Fysiognomi, og selv det originale Træk ved hans Øjenlaag, der dækker Øjnene mere end sædvanligt, forekommer mig som et Slør, der er hængt for hans Blik, fordi det ikke skulde se alt det uskønne her i Verden i det fulde Dagslys.

Hint Aar [1829] var i flere Henseender sørgeligt for mig, min Moders Død, mit vaklende Helbred og det triste Liv hos Mdm. *Sedlaczek* virkede nedslaaende paa mit Sind. Mine Venner raadede mig af al Magt til at tage i Kost hos en fremmed Familie, og da hendes Vrede imod mig en Dag tog Overhaand og næsten steg til Raseri, saa foreslog jeg hende nu at forlade hende, da hun havde tabt sin Tillid til mig, uden at jeg var mig nogen Brøde imod hende bevidst.

Med mit Kunstnerliv var jeg heller ikke tilfreds og kunde ikke være det. Direktionen vedblev at lade mig være ubeskæftiget, naar man ikke i Nød maatte ty til mig og min sjældne Hukommelse. Den Tilsidesættelse, der vistes mig og mit Talent, forbitrede endog mine Kunstfæller, thi de anede jo Kilden dertil, og søgte derfor at vise mig den Velvillie, der stod i deres Magt. Saaledes sendte

Regissørerne *Stage* og *Nielsen* mig flere Roller, som det maatte være mig kært at spille, saa snart der blev anmeldt Sygdom fra de Rollehavende. Saaledes fik jeg bl. a. Trine i „Feiltagelserne“ og en mig endnu kærere Rolle, Elisabeth i Tragedien „Dyveke“, men de skulde begge indstuderes paa faa Dage. Da Prof. *Nielsen* nok kunde begribe, at jeg maatte føle Ængstelse ved at paatage mig dette, skrev han i Slutningen af det Brev, han sendte mig med Rollerne, Schillers Ord:

> Was man von dem Minutte abgeschlagen,
> Gibt keine Ewigkeit zurück.

Nu var det jo vistnok krænkende for mig, at man næsten kun benyttede mit Talent i Nødsfald, men min Kærlighed til Kunsten sejrede over disse Betænkeligheder, og den Stolthed blandede sig vel ogsaa deri, at jeg vilde vise min Berettigelse til de Hensyn, som Direktionen *burde* tage til mit Talent. Jeg havde derfor megen Glæde af enhver betydelig Rolle, som jeg spillede, uagtet det Held og den Opmuntring, som jeg nød fra Publikums Side, dog ikke bragte mig Maalet nærmere. Jeg fik ingen nye Roller eller nogen anden Opmærksomhed fra Direktionens Side. Materielle Belønninger, som andre modtog, naar de viste Theatret lignende Tjenester, har jeg *aldrig* modtaget, jeg vilde have følt det som en Ydmygelse for min Selvfølelse.

Da Tragedien „Erik den Syvende“[1]) var ansat til Opførelse et af de sidste Aar, jeg var ved Skue-

[1]) C. J. Boyes „Erik den Syvende“, Sørgespil i 5 Akter, blev opført første Gang 28. April 1827.

pladsen, og Madam *Heger*, der spillede Ingeborg, blev syg om Søndagen, som Stykket var ansat til om Tirsdagen, kom Theaterbudet til mig og bad mig fra Etatsraad *Collin*, om jeg vilde spille Rollen. Denne ældre Kunstnerinde, som var saa ualmindelig afholdt, havde optraadt i den med meget Bifald; intet Under at jeg derfor kæmpede en haard Kamp mellem Lyst og Frygt før jeg bestemte mig. Da Buddet mærkede det, sagde han: „Jeg skulde tillige sige, at De ved at tage Rollen vilde gøre Etatsraaden en personlig Tjeneste", — Forfatteren til Stykket var Pastor *C. Boye*, *Collins* Svigersøn — og nu fandt jeg, at det var min Pligt at gøre det, og besynderlig nok! jo mere jeg trængte ind i Rollen, jo mere svandt min Frygt, og jeg glædede mig over det enstemmige levende Bifald jeg vandt. Madam *Heger* anmodede nu Direktionen om at jeg maatte beholde Rollen for Eftertiden, da hun havde erfaret, at min Udførelse havde vundet almindelig Tilfredshed; men Direktionen svarede hende, at Jomfru *Clausen* var for *ung* til denne Rolle, som hun altid kunde erholde med Tiden. Det saarede mig dybt, da hendes Datter, nuværende Fru *Holst*, fortalte mig dette.

Næste Dag ved Prøven paa et andet Stykke kom Skuespiller *Kirchheiner* hen til mig og fortalte mig en Del om, hvormeget jeg havde behaget alle i Rollen iaftes. Blandt andre var der en ung Mand i Besøg hjemme hos ham, som ikke talte om andet end om min Udførelse af Marsk Stigs Hustru. Næste Dag kom hans Kone op til mig og indbød

mig til et lille Aftenselskab. „Jeg vilde træffe en gammel Bekendt, som glædede sig meget til at tale med mig". Nu gik der et Lys op for mig. Det var hendes Broder, hin unge *Friis*, som i min Ungdoms første Aar i Saxkøbing havde interesseret mig ved sin usædvanlige Skønhed. Da jeg nu igen saa den unge Mand, der engang havde levet i mine ungdommelige Drømme, kunde jeg slet ikke forstaa dette, saa lidet tiltalende fandt jeg nu hans hele Væsen og den megen Opmærksomhed, han nu atter viste mig. Han havde været gift og opholdt sig nu i Kjøbenhavn for at købe sig en Landejendom.

Om Sommeren tilbragte jeg en otte Dage paa det skønne Brede og glædede mig over den yndige Natur. Dengang laa der kun nogle enkelte straatækte Hytter spredt omkring mellem Mark og Skov, der omrammede den smukke Hovedbygning, der venlig skuede ud over den dybe Sø, hvor Svanerne melankolske gled om mellem Aakandernes brede Blade. Forvalterens, hos hvem jeg var i Besøg, havde Tilladelse til at benytte Værelserne i det saakaldte Slot, som dengang tilhørte Grev *Schimmelmann*, og i den høje prægtige Havestue opholdt vi unge Piger os jævnligt. Haven med dens store gamle Lindealléer og Lysthuse havde især Interesse for mig, fordi *Peter Foersom* i det ene af dem havde oversat Shakespeare. Greven havde tilbudt ham Sommerophold paa Brede, for at han i Stilhed og Ro kunde genvinde sit Helbred. Paa Væggene og over Dørene i det skumle Lysthus fandtes nogle Malerier (Landskaber), men da den nye Ejer af

Brede foretog sine Forandringer med Stedet, benyttedes de til at dække nogle Huller i et Plankeværk.

Da jeg forlod Madam *Sedlaczek*, kom jeg i Huset hos en gammel Institutbestyrerinde, som havde opgivet sin Skole for at leve af Pensionærer. En halvgammel Dame, en Jomfru *Ross*, der havde nogen Formue, var den anden Pensionær. Det var et Fruentimmer med Dannelse og Kundskaber, men vi sympathiserede dog ikke; der var noget frit i hendes Væsen, som ofte stødte mig, og jeg var glad, da hun forlod Huset. En Formiddag fik jeg Besøg af en Jomfru *Sine Møller*, som jeg et Par Gange havde været i Selskab med hos Major *Hoffmanns*. Jeg vidste, at hun var forlovet med en Kandidat *Petersen* og var i Huset hos sin tilkommende Svigermoder; men da de ikke harmonerede, vilde hun tage i Kost hos Fremmede. Hun kom da i Huset hos os, og vi kom snart til at holde meget af hinanden. —

Her udelades et meget vidtløftigt Kapitel af Memoirerne, der omhandler Forf.s Samliv med *Sine Møller* og hendes tre Søskende. Disses Forældre var døde, Faderen, Overtoldbetjent *Steen Daniel Brockmann Møller*, Aaret før (1829). Fortællingen omhandler indgaaende *Sine Møllers* Forlovelse med cand. theol. *Henrik Petersen* (1802—86), der fra første Færd var et meget ulykkeligt Forhold. Mange Sider drejer sig om den 5-aarige Forlovelse, der ender med at blive hævet. Det er en triviel og stereotyp Hverdagshistorie, der ingen Interesse har udenfor Familielivets fire Vægge, og uden at Forf. egentlig spiller nogen Rolle i Sagen. Derimod

har den en overordentlig stor Betydning for hende, da hun gennem den lærer denne unge Mand at kende, og de finder hinanden for hele Livet.

— — Mit Humør havde vundet meget siden jeg daglig kom sammen med disse livlige og jævnaldrende unge Mennesker; thi det var en aldeles ny Tilværelse for mig, som næsten gennem hele Livet havde levet sammen med Ældre. Jeg følte mig nu mere tilfreds ved det hyggelige Hjem jeg havde, og jeg nød den Ro jeg havde til Læsning og Studier, og trængte jeg til Selskab havde jeg ogsaa det; thi vel var *Møllers* langt fra at være aandrige, oplyste eller begavede, men de var alle muntre og venlige. Desuden var jeg endelig kommet saa vidt med mig selv, at jeg havde opgivet mine fantastiske Drømme om Kunst og Kunstnerliv. Dr. *Ryge* sagde engang til mig: „Ja, nu er De begejstret og sværmer for Kunsten! Jeg kender det nok, men bi lidt, til De har været saa længe ved Theatret som jeg, da er alle de skønne Fantasier bortdunstet, og De vil som jeg kun betragte Kunsten som et Arbejde, en Gerning, som De er glad ved at have tilendebragt, naar Forestillingen er forbi“.

„Men Hr. Doktor“, svarede jeg, „hvor kan De med de Anskuelser dog spille saa mesterligt, som De gør? Det begriber jeg ikke!“

„Aa“, sagde han, „jeg skylder jo min egen Ære at levere mit Arbejde godt og nogenlunde upaaklageligt“. Og jeg rystede paa Hovedet, medens han lo og gentog sit: „Ja, ja, bi kun!“

Nu havde *Ryges* Ord dog virkelig fremkaldt en Overvejelse hos mig, som jeg ikke tidligere havde givet Rum, den, at jeg ved min Ansættelse ved Theatret dog i alt Fald var sikret en Existens, hvorved jeg ikke alene kunde befri mine Forældre for enhver materiel Omsorg for mig, men jeg kunde maaske ogsaa nu og da yde en lille Hjælp til dem af min Familie, som haardt behøvede den. —

— — Den 19. April 1831 flyttede *Sine Møller* og hendes Familie ud paa Frederiks Hospital,[1]) og jeg til Frederiksberggade Nr. 8, 3. Sal, hvor jeg kom i Kost hos en Enkemadam *Mollerup*, hvor jeg fik en Dagligstue paa 3 Fag og sov i Værelset ved Siden af. Da jeg nu atter blev ene, fik jeg igen Besøg af min Musa, og flere af mine Digte skriver sig fra den Tid; ogsaa oversatte jeg meget fra Tysk, hvori jeg fandt en kær Tidsfordriv, naar jeg ikke var beskæftiget ved Theatret. Kort efter fik jeg en Indbydelse fra en Barndomsbekendt, *Augusta Teytaud*, der var gift med en rig Købmand *Scheel* [i Stubbekøbing], en Fætter til min Svoger *Olufsen*, om at besøge dem, men min indskrænkede Stilling tillod mig ikke at gøre slige Udgifter, og jeg maatte renoncere paa denne Glæde som paa saa mange andre lignende. Jeg fandt i min Ensomhed Adspredelse i at skrive Vers og oversatte Moretos spanske Lystspil „Donna Diana“ fra Tysk, et Stykke, hvis Titelrolle i sin Tid havde

[1]) Omtrent samtidig hævede cand. theol. Henrik Petersen og Sine Møller deres Forlovelse.

Hendes Broder, den bekendte Læge Jacob Christian Gundelach Møller (1797—1845), blev 1830 Overkirurg ved Frederiks Hospital og 1842 Professor ved Universitetet.

tjent som Paradehest for mange af Tysklands største Skuespillerinder. Da første Akt var færdig, bad jeg *Rosenkilde* læse den, og han raadede mig til at indsende Stykket til Direktionen for Sommerskuespillene ved det kgl. Theater. Da jeg fremfor alt ønskede at være ubekendt, lod jeg det renskrive af *Thomasine Flindts* Mand, Kammerskriver *Heiberg*. Jeg havde den Fornøjelse at høre, at Professor *Nielsen* havde sagt til *Rosenkilde*, at det ret var kedeligt, at de ej havde faaet Stykket før, thi det var lette og ypperlige Vers, han kunde ikke begribe, hvo der havde oversat det. Min Oversættelse blev antagen og betalt af det kgl. Theater, men aldrig opført, da Jomfru *[Sille] Beyer* netop indsendte en Oversættelse efter Originalsproget, før min endnu var begyndt at indstuderes. Jeg saa eller læste den aldrig, men da Stykket ikke gjorde Lykke, var jeg ret tilfreds. —

Kandidat *Jørgen Henrik Petersens* Fader, Træ-, Tømmer- og Porcellænshandler *August Petersen* hed egentlig *Grimmer*, men havde forandret dette Navn til det langt almindeligere og intet mindre end smukkere „Petersen". Han var norsk af Fødsel, Enkemand og 22 Aar ældre end sin anden Kone, *Barbara Raffn* [Ravn],[1]) da han blev gift med hende, hvis Fader ogsaa var Porcellænshandler. *Petersens* Søn af første Ægteskab, der var Provisor paa et Apothek, havde besynderlig nok

---

[1]) Barbara Petersen, f. Ravn, døde i Bekkelund 1859, 80 Aar gammel.

friet til *Barbara Raffn* og faaet Kurven nogen Tid før Faderen begyndte sit Frieri. Men det var heller ikke med sin gode Villie, at hun modtog den gamle Mands Tilbud; thi uagtet hun havde været tunghør fra sit 8de Aar, saa havde den unge, kønne Pige med den friske Teint, de store lyseblaa Øjne og det prægtige blonde Haar forlovet sig hemmeligt med en theologisk Kandidat. Da Forældrene erfarede dette, satte de sig derimod, da Kandidaten var fattig, og nu dels overtalte, dels tvang de hende til at gifte sig med den velstaaende Mand, der tilbød hende sin Haand og i deres Ægteskab behandlede hende med Godhed og Kærlighed. I Bombardementet 1807 brændte deres Gaard og Vareoplag, saa at de kun fik reddet saa mange Penge, at de kunde bygge sig et lille Sted paa Nørretorv Nr. 226. Deres Søn *Jørgen Henrik* var 5 Aar, da Faderen døde. Denne havde bestemt, at Sønnen i Tiden skulde være Søkadet, men han vilde være Theolog. Det var kun ved meget økonomisk Husholdning, at det blev Moderen muligt at opdrage ham, hvilket skete med stor Strænghed. *Henrik Petersen* fik ligetil han blev Student [1821] kun 4 Sk. om Ugen i Lommepenge; derfor kan man begribe hans Glæde over den første Information han fik, og som indbragte ham 2 Rdl. om Ugen. Kort efter at han var bleven Kandidat [1826] blev han ansat som Lærer i Latin ved Landkadetakademiet, og herved blev hans Indtægter saa rigelige, at han kunde understøtte sin Moder. I Selskab hos Kaptajn *Hedermann* lærte han den Møllerske Familie

CAND. THEOL. HENRIK PETERSEN (1832)

at kende og blev indtaget af *Sine*, der ej alene for ham, men ogsaa efter alle andres Iagttagelser syntes at komme hans Tilbøjelighed i Møde; ja, hans Ven, nuværende Konferensraad *Dahl* forsikrede ham, at *Sine* inklinerede for ham, og at det var tydeligt at mærke; kort efter blev de forlovede, men jo kun til liden Glæde for dem begge.[1])

Jeg vil forbigaa det Afsnit af mit Liv, der forenede to Mennesker med hinanden, som Gud være lovet aldrig fortrød, at de havde gjort deres Skæbner til en, men trolig delte ondt og godt med hinanden og som i Livet som i Døden ønsker at følge hinanden til et evigt Liv i vor Frelsers, Jesu Navn! Kun en og anden lille Begivenhed fra hin Tid vil jeg gentage her i mit Livs Erindringer, hvor de finder et passende Sted.

I Trinitatis Kirke hørte jeg første Gang Kandidat *Henrik Petersen* som Prædikant og glædede mig meget saavel over Prædiken som over hans herlige Stemme og det blide, gode Udtryk, der besjælede hans Træk, medens han talte. Han saa mig ikke, da jeg sad skjult bag en af Kirkens Piller; thi dengang var vi endnu ikke forlovede. Senere, den 17. Oktober, blev jeg glad overrasket ved at modtage en Kanariefugl i et smukt Bur fra ham, ledsaget af et Brev. Den 3. Maj 1832 blev jeg forlovet med *Henrik Petersen*.

---

[1]) Hansine Adamine Brockmann Møller (død 1857) blev gift med prakt. Læge i Kbhvn. Carl Albert Cort Preen Bonnichsen (1810—1852).

Den 1. Maj 1832 spillede jeg sidste Gang paa det kgl. Theater. Det var Mallys Rolle i „Det tilmurede Vindu".[1]) Det var med Hjærtet fuldt af forunderlige Følelser, jeg denne Aften tog en taus Afsked med den Kunst, som engang havde begejstret mig i saa høj Grad. Min stille Afsked var uden Vemod; vel førte jeg mange kære Minder med mig fra dette Sted, hvor jeg havde tilbragt en saa stor Del af min Ungdomstid, men Gløden var udbrændt! Uagtet Theater-Personalet ej dengang blev lønnet saa rigeligt som senere, da man indførte Feu ved Theatret, saa kunde jeg dog leve uafhængigt af min Gage. — Den første Gang[2]) jeg var i Theatret med *Henrik*, efter at jeg havde ophørt at være Skuespillerinde, saa vi „Venskab og Kiærlighed" og „Kunstnerliv". Hvor det var underligt for mig at tænke paa, at jeg nu, og altid for Fremtiden, skulde sidde som Tilskuer uden nogensinde at betræde Theatret mere. Syv Aar havde faaet mig til at betragte dette Hus som et Slags Hjem for mig. Jeg har vedblevet at følge Begivenhederne i den lille Theaterverden med Interesse og vil det fremdeles, uagtet jeg aldrig nogensinde har ønsket mig tilbage i min Stilling der som Kunstnerinde.

Den 22. December 1832 havde jeg Bryllup med min elskede, kærlige og gode *Henrik*, der dengang var theologisk Kandidat og Lærer i Historie ved det kgl. Landkadetakademi. Det var den Dag det

---

[1]) Et Lystspil i 1 Akt af Kotzebue.
[2]) Den 22. Septbr. 1832.

skønneste Vejr, en blid Frost med dejligt Solskin, der bestraalede den lette Sne, der som et Sølvbaand lagde sig om Volden udenfor vor Bolig. Det var Lørdag. Kl. 3 om Eftermiddagen blev vi viede i Frue Kirke af Stiftsprovst *Clausen*. Hvor ønskede jeg ikke, at min kære gamle Provst *Smith* havde viet mig i Stedet for den rationalistiske Præst. Vort Bryllup stod i al Stilhed, men som et lille Bidrag til Skildringen af hin Tids Mode kan det følgende maaske her have Berettigelse: Min Brudekjole var af hvidt Atlask med Buffonliv med korte Ærmer og fire Rouleau'er om det lange Skørt, Silkestrømper og hvide Atlaskes Sko (som min Datter sled op som Balsko, da hun blev voxen), Haaret i Nakken slynget i en græsk Knude, hvoraf en Dusk Krøller hang ud, og Haaret hang om Ansigtet i korte Lokker. En lille Myrtekrans sad tæt til Nakkehaaret, og om Halsen bar jeg den skønne Kæde, som *Henrik* havde givet mig.

Den 4. Maj 1834 blev min Mand kaldet til Slots- og Garnisonspræst i Citadellet Frederikshavn. Dette var baade en Glæde og en Sorg. Han havde søgt flere Landsbykald, thi at komme paa Landet, at leve et stille beskueligt Liv omgivet af en fri skøn Natur havde været vor Ungdoms Drøm. Han havde ogsaa ved sin Anciennetet som Kandidat og ved sin Virksomhed som Lærer ved Landkadetakademiet grundet Haab om at faa et godt Kald paa Landet, og det saa meget mere som det lod til, at

Kong *Frederik den Sjette* var meget tilfreds med hans Lærervirksomhed; men just dette var det, som stillede sig i Vejen for vore Ønsker.

En Dag, da han havde læst med den unge *Dannemand*, Kongens naturlige Søn, ønskede hans Moder at tale med min Mand, og nu sagde hun ham rent ud, at Kongen ønskede, at han skulde blive i Kjøbenhavn, da han ikke gerne saa, at Prins *Christian*, Dronningens Søstersøn [Kong Christian IX], eller *Valdemar,* Fru *Dannemands* yngste Søn, skulde skifte Lærer. Præsteembedet i Kastellet var nu ledigt, og naar *Petersen* nu vilde søge det, saa kunde han have Haab om at faa det.

Hvad var nu herved at gøre? Kongens Ønske var jo i hin Tid en Befaling. Vi maatte haabe paa Fremtiden. Kastellet blev os imidlertid meget kært, og det var jo ogsaa en Overgang til Landlivet for os ved den lille Have vi fik, de grønne Volde og Træer og den Stilhed der herskede, naar ikke de Militære holdt deres Øvelser paa den store Plads udenfor vore Vinduer. Vor Bolig var smuk og hyggelig, uagtet Værelserne paa et nær var temmelig smaa, men fremfor andre i Kastellet meget høje, da Præsteboligen tidligere har tjent til Kirke, før den nuværende blev bygget. Vort Soveværelse paa Hjørnet af Artilleristokken og Pladsen i øverste Stokværk var det, hvor General *Stenbock* i sin Tid sad fangen og hvor han døde, og som tilligemed et andet udgjorde Statsfængsel og laa over den daværende Kirke, altsaa nu Præstebolig. I Førstningen arbejdede jeg med megen Lyst i min

lille Have, men dels bestod Grunden mest af Grus og Murbrokker, dels var den paa alle Sider omgivet af andres Boliger og disses Vinduer, og dels fik de Slaver, der arbejdede i Kastellet deres Mad hos Marketenderen i et Skur op til vort Plankeværk, og disse Forbryderes lydelige Konversation var nok til at forstyrre den Glæde, som vor lille Haveplet kunde skænke os.

Da min Mand var Lærer for *Valdemar Dannemand* og ligeledes havde læst med den ældre Broder, den nuværende Greve *Dannemand* til Aastrup, saa kom jeg imellem der i Huset. Det vil maaske interessere mine Læsere at faa et Portræt af Fru *Dannemand*, denne i *Frederik den Sjettes* Historie meget mærkelige Dame, der i sit *senere* Liv ved sin Beskedenhed, Godgørenhed og Blidhed vidste at erhverve sig Pluralitetens Agtelse, ja endogsaa manges Kærlighed, fordi hun forsødede den gamle elskede Konges Dage og formildede de mange og tunge Sorger, der hjemsøgte ham i hans lange Regeringstid.[1]) Ogsaa har man paastaaet, at det var med Dronningens Minde, at Kongen havde indgaaet denne Forbindelse med Fru *Dannemand*. Det synes i første Øjeblik utroligt, men naar man véd, at Dronningen efter sin sidste Nedkomst

---

[1]) Fru Bente Frederikke Dannemand født Rafsted (1790—1862), fra 1808 Frederik VI's Maitresse, var Datter af Borer ved Holmen, Morten Andersen Rafsted og Malene Gregersdatter. Ved Reskript af $^{9}/_{12}$ 1830 fik hun Rang med Oberstinder og hendes Børn bleve optagne i den danske Adelsstand. Disse Børn var: Louise Frederikke Dannemand (1810—1888) gift 1836 med Kaptajn Vilhelm Zachariae (1807—1871); Caroline Augusta Dannemand (1812—1844) gift med Kammerherre, Major Adolph Frederik Schack v. Brockdorff (1810—1859); Grev Frederik Vilhelm Dannemand til Aastrup (1813—1888); Kammerherre, Oberstlieutenant, Frederik Valdemar Dannemand (1819—1835).

gav dette Minde, saa vil det ikke synes tvivlsomt for den, der har Kendskab til den fromme og fremfor alt *kloge* Dronnings Karakter.

Med en lille Figur forbandt Fru *Dannemand* dog megen Anstand, og hun havde et smukt karakteristiskt Ansigt. Hendes Haar var brunt, Panden høj, Ansigtsformen oval, en temmelig stor romersk Næse, en veldannet lille Mund; men hendes største Skønhed var dog hendes Øjne, de var mageløs skønne, og hun var dog alt en aldrende Kone, da jeg saa hende; de besad en vidunderlig Glans, men lovede egentlig mere end de kunde, thi de talte om høj Aand og Vid, men straalede kun fra en god naturlig Forstand og et mildt og kærligt Hjærte. Hun skal være bleven smukkere som ældre, end hun var i Ungdommen, da hendes Figur var mere kantet og hendes Manerer mindre heldige, ligesom hun ogsaa skal have været mindre beskeden. Der fortælles, at da hun fik Undervisning i Ridning, viste hun sig offentlig til Hest paa Gaderne, men en Barne-Pøbel havde fulgt efter hende og raabt: „Nej, se bare Nyboders Frederikke!“ Derefter viste hun sig ikke offentligt, men søgte at udvikle sine Evner ved Informationer i Sprog o. a., og dermed sysselsatte hun sig endog efter at hendes Børn var voxne. I Theatret havde hun en lille Loge i anden Etage ved Siden af Pladslogen, og her saa jeg hende før jeg anede, at jeg nogensinde skulde komme i hendes Hus. Hendes to unge Døtre sad paa første Bænk og hun paa anden, hvor hun, hver Gang Dækket faldt, skjulte sig bag den brede Pille tilhøjre i Logen;

og først naar dette og Lysekronen gik op, flyttede hun sig frem til Døtrene, af hvilken den ældste, *Lovise*, lignede Kongen paafaldende; den yngste, *Caroline*, var udmærket smuk og lignede ikke saa lidt sin Oldemoder Dronning *Lovise*, *Frederik den Femtes* fromme Dronning, og begge havde smaa men nydelige Figurer og næstenlige saa hvidt Haar, som Kongen havde af Naturen, og som glindsede som Sølv.

Ligesaa lidt som det var sand Kærlighed, der bandt Dronning *Marie Sophie Frederikke* til *Frederik den Sjette*, da hun rakte ham sin Haand, ligesaa lidt var det denne Følelse, der sluttede Forbindelsen mellem Kongen og *Frederikke Rafsted*. Hendes Forældre havde faaet hende anbragt ved Theatrets Syngeskole, og hun skal have havt en ret net Syngestemme. Saa blev hun ansat som Koristinde, og paa den Tid var det, at hun gik til Audiens hos Kongen med en Ansøgning og Kongen forelskede sig i hende. At hun hengav sig til ham, kan vel finde en mildere Bedømmelse, naar man erindrer hendes Ungdoms Hjem og den Kres, hvori hun bevægede sig, der dengang næppe kunde betragtes som en Sædernes Skole. Fru *Dannemand* kan dog ikke frikendes for en Brøde, der kaster en Skygge over hendes Livsbillede. Det var medens Kongen opholdt sig ved Kongressen i Wien 1815, at hun lærte en ung svensk Oberst at kende, der indtog hendes Hjærte i den Grad, at hun aldeles forglemte de Pligter, som hun skyldte den Mand, som hun maatte betragte som sin Ægteherre og som var hendes

Børns Fader. Da Kongen kom hjem og erfarede hendes Utroskab, blev hun forviist til Sorø, hvor hun skal have tilbragt sin Tid i bitter Sorg og dyb Anger. Kongen, der virkelig elskede hende højt, havde i Hjærtet tilgivet hendes Brøde og ønskede kun en Lejlighed til at kunne kalde hende tilbage. Den ene af hans Smaapigers Fødselsdag indtraf, og da han spurgte Barnet, hvad hun især ønskede sig, svarede hun, „at min Moder maatte komme hjem til os“, og hans dybt bevægede Hjærte greb da med Glæde Anledningen til at kalde Fru *Dannemand* tilbage, og fra nu af var hun, hendes Børn og Hus, hans største Glæde og Trøst for alle de Sorger, som trykkede ham. Fru *Dannemand* levede nu kun for Kongen og hendes Børn, førte et stille og særdeles godgørende Liv og vandt efterhaanden en Agtelse blandt Folk, som kun faa eller ingen af hendes Lige.[1]) Hun blandede sig aldrig i Regeringssager og virkede aldrig ved sin Indflydelse skadeligt paa Kongen i nogen Retning. Hendes Døtre gav hun en udmærket Opdragelse, og de var Blidheden og Opmærksomheden selv imod enhver, der kom i Berøring med dem.

Efter Fru *Dannemands* Sigende til min Mand skal Kongen have sagt hende, at et af de tungeste Øjeblikke i hans Liv havde det været, da han maatte frasige sig Norge, ja han fældede altid Taarer, naar han talte derom. Kong *Frederik den*

---

[1]) Forf.s Meddelelser om Fru Dannemand vedrører jo nærmest hendes ældre Aar. Om Fruens tidligere Forhold baade til Kongen og til den her løselig berørte Katastrofe om hendes Utroskab henvises til: Memoirer og Breve III. Reg. og især til: Bering Liisberg, Kvinder i Dansk Historie. Kbh. 1916.

Sjette var vel ingen smuk Mand, men den Hjærtensgodhed, der lyste ud af hans blaa Øjne, mildnede det skarpe i de oldenborgske Ansigtstræk, og i hans hele Ydre og hele Væsen saa man mere den beskedne ærlige Borgermand end den suveræne Hersker i et Kongerige. I Wien under Kongressen, da man en Dag saa alle de kronede Hoveder passere forbi, bemærkede en af Tilskuerne: „Det er Kongen af Danmark! Han er den fattigste, men den bedste af dem alle!"

Den nuværende Grev *Dannemand* til Aastrup, som er Husarofficer og hedder *Frederik*, havde dengang en uheldig Lighed med sin Fader, røde Haar og en ubetydelig Figur. Dog havde han en sund Forstand og Dømmekraft. Han skulde gøre en Udenlandsrejse, og Kongen tilbød ham at medtage en af sine Venner og spurgte ham, hvem han vilde vælge. Han bad da om Betænkningstid og sagde da til Kongen: „Jeg har nu tænkt at vælge *Gyldenstierne Sehested*, thi han er den af mine Venner, der smigrer mig mindst og som jeg derfor troer, mener mig det mest oprigtigt". Kongen billigede det, og *Sehested* fulgte ham paa Rejsen.[1]) Fru *Dannemands* yngste Søn *Valdemar* var en ret smuk Dreng, men havde ogsaa rødligt Haar og var temmelig indskrænket. Pigebørnene var i det hele taget meget bedre begavede end Sønnerne. *Valdemar* havde som lille havt en Bondedreng til Legekammerat, og denne tog sig ret morsom ud i sin

---

[1]) Premierlieutenant i Rytteriet, senere Adjutant hos Kong Frederik VII, Kammerherre, Major Christian Frederik Gyldenstierne Sehested (1804—76).

sjællandske Bondedragt i de prægtige Værelser og det elegante Selskab, der stundom var samlet der. Da *Valdemar* blev større, fik han en anden Legekammerat, en Søn af en Oberstlieutenant *Morgenstierne*. Denne, som var en slet Husholder, havde vidst at introducere sig hos Fru *Dannemand* gennem Oberst *Dorrien*,[1]) som med sin Familie jævnlig kom der i Huset. *Morgenstiernes* Søn, en Dreng, der var et Par Aar ældre end *Valdemar*, skulde ligesom denne anbringes i den militære Stand. Han var en smuk Dreng med et yderst insinuant Væsen, saa at Fru *Dannemand* optog ham i Huset, for at han kunde faa Undervisning sammen med *Valdemar* og maaske derved vække dennes Kappelyst. Min Mand var ikke meget fornøjet med det Valg, thi han yndede ikke *Hans Morgenstierne*, og det var derfor en højst ubehagelig Overraskelse for ham, da Kongen en Aften hos Fru *Dannemand* anmodede min Mand om at tage *Morgenstierne* i Huset hos os og have Opsigt med ham, da han skulde gaa i Mariboes Skole, indtil han kunde tage Examen ved Akademiet. Min Mand søgte paa flere Maader at undgaa Kongens Anmodning, men da Hs. Majestæt tilsidst sagde: „men jeg *ønsker* det“, saa blev det jo det samme som en Befaling. Det maatte jo gribe meget forstyrrende ind i vort Husliv, da det unge Menneske kort efter flyttede over[2]) til os i Kastellet, og nu opklaredes det, at han og *Valdemar* havde begyndt at føre et vildt Liv i Forening. — — Senere opførte *Morgenstierne* sig meget

[1]) Forf. mener Oberst Fr. Jul. d'Origny (1774—1838), Commandant i Kbh., Kmh. Der existerede dengang ingen Oberst Dorrien.

[2]) Fru Dannemands Hus laa paa Toldbodvejen, nuværende Nr. 34.

agtværdigt og godt hos os og begyndte virkelig med Flid at tage fat paa sine Bøger, saa at vi nærede det bedste Haab for hans Fremtid; thi Kongen havde lovet at sørge for ham, naar han opførte sig godt. Han gik ikke ud uden med os; kun en eller to Gange besøgte han *Adolph Rosenkilde,*[1]) som han havde lært at kende i vort Hus, og i hvis Søster *Marie* han var meget indtaget. Han fortalte selv, efter at han en Gang havde været der, at da *Adolph* fulgte ham paa Vej, da han gik hjem, og de kom til Garnisonskirkegaarden, var de gaaet derind, og var blevet enige om at invitere Kommandanten — Schulenburg — som laa der begravet — til Frokost ved ligesom Don Juan og Leporello at afsynge Duetten af Operaen, hvori Kommandanten inviteres hjem til Don Juan. Kl. var 11 om Aftenen, og da Vægteren paa Østerbro hørte denne Sang paa Kirkegaarden, gav han Signal i Piben til sine Kammerater, da han ej alene turde undersøge, hvo der opførte den natlige Scene paa Kirkegaarden. Imidlertid skiltes Sangerne og kom lykkeligt hver til sit uden videre Ubehageligheder. Men fra den Dag fik Morgenstierne ikke mere Tilladelse til at gaa ud om Aftenen uden med os, hvilket dog var meget sjældent. — —

Det gjorde et meget vemodigt Indtryk paa os, da *Morgenstierne* nogen Tid efter maatte sige os Farvel og rejse til Jylland til sine Forældre. Han blev senere sendt til Rusland, hvor en Fætter af

---

[1]) Den senere Skuespiller Adolph Rosenkilde (1816—82), Søn af „gamle Rosenkilde", blev nogle Aar efter Student (1836) og gik saa strax til Theatret.

ham fik ham anbragt i den russiske Armee. Senere flygtede han bort med sin Obersts Kone, fik sin Afsked og lever nu i en russisk By som Grænsekontrollør, er gift med en fin Dame og Fader til mange Børn.[2])

Fru *Dannemand* fortalte engang min Mand, at Kongen ofte paalagde Børnene endelig at være flittige og at se at lære noget, for at de kunde stole paa sig selv i Livet. „Han havde saa ofte", sagde han, „været bedrøvet, fordi han intet havde lært i sin Barndom". Han havde da ogsaa gaaet meget ondt igennem, Fødderne havde været saa fulde af Frost paa ham, at de var bedækkede med Saar, og ofte havde han langtfra faaet det, han kunde mættes ved. Han var af og til nærværende i *Valdemars* Undervisningstimer hos min Mand, og denne kom da altid hjem opfyldt af Kongens mageløse Elskværdighed og Jævnhed. Han elskede *Valdemar* ubeskrivelig højt, det var hans yngste Barn og hans Afgud; men derfor fordrede han ligefuldt, at han skulde kunne sine Ting og lære noget. Hans højeste Ønske var, at hans Sønner skulde vorde oplyste, kundskabsrige Mennesker. *Valdemar* lignede Kongen, men som et meget forynget og forskønnet Portræt, ogsaa havde han et stærkt og kraftigt Legeme; derfor kom det ganske uventet, da han pludselig blev dødelig syg. „Kan han frelses, saa frels ham!" bad Kongen

---

[2]) Hans Vilhelm Otto Christian von Munthe af Morgenstierne (1817—1886), Søn af Oberstlieutenant, Toldinspektør i Vejle Bredo von Munthe af Morgenstierne, blev 1832 Kadet; paa Grund af Aagerkarle-Affærer, hvori hans Fader var indviklet, forlod han Akademiet 1834. Han gik 1838 i russisk Tjeneste, blev Major i Garden og døde som Toldinspektør paa Krim. (Se Dansk Adels Aarbog 1915).

Lægerne med Taarer i Øjnene. Han sad hele Timer ved Drengens Seng og fortalte ham alt muligt for at faa ham til at glemme Smerterne; men da alt Haab var forbi, var Kongen dybt rystet, og i Dødsstunden laa han knælende paa Gulvet henstrakt over sin Yndlings afsjælede Skikkelse. Alle, som var nærværende ved denne Scene, var dybt grebne og forsikrede, at de aldrig glemte den. *Valdemar Dannemand* er begravet paa Garnisons Kirkegaard udenfor Østerport i en simpel Grav, — hans skønne Søster *Caroline* fandt ogsaa en tidlig Grav her — intet Mausoleum pryder Kongebørnenes Grav.

Frederik Dannemand var paa Rejser, da hans Broder døde. Da min Mand talte med ham, sagde han: „Ja, jeg anede, der vilde ske et Dødsfald, men jeg tænkte mindst paa, at det skulde være ham. Da jeg var i Wien, laa jeg en Nat halvvaagen i min Seng og saa da en Skikkelse svæve hen imod mig, der hviskede: Adieu, Frederik!" Han havde strax fortalt det til *Sehested;* men denne havde kun let deraf, men han selv havde frygtet for, at Kongen skulde dø. *Frederik Dannemand* ytrede engang til min Mand, at han var meget utilfreds med sin Stilling. Denne smilte og sagde, at det dog for ham var en let Sag at gaa Fremtiden i Møde. „Ja, hvad er jeg?" sagde han, „Lieutenant! jo det er noget! Saa gaar man og har ingenting at bestille, er ingenting! Ja, det forstaaer sig, naar den Gamle levede noget endnu, men hvem veed det? Jeg vilde gerne ind i noget, før han dør". I Talens

Løb ytrede min Mand, som dengang søgte et Embede, at han gerne vilde vide, naar Indstillingen derom gik til Kongen, men at han ikke kendte *Feddersen* [Kabinetssekretæren], der havde med det at gøre. „Ih", udbrød *Frederik Dannemand*, „ham kender jeg, jeg skal gaa til ham og bede ham lade Dem det vide, — nu strax, hvis De vil have det". Dette vidner baade om Godmodighed og Beskedenhed, og ikke enhver Kongesøn vilde være saa hjærtelig beredvillig til at gaa Ærinder for sin fordums Lærer.

Frederik Dannemand havde en naturlig Datter med en ung Pige, der senere blev gift med Major *Munck*, der var Inspektør ved Frederiks Hospital. Fru *Dannemand* tog det lille Pigebarn til sig, og hun blev opdraget som hendes egen Datter, kaldte hende Moder, Kongen Fader. Denne elskede dette Barn og morede sig meget over hendes barnlige Indfald. Min Mand læste med hende, og da hun besøgte os med en af sine Legekammerater, og da hun var omtrent jævnaldrende med vor Søn, *Harald*, legede de tre smaa bl. a. „Tampen brænder". Den lille *Frederikke* var henrykt over denne nye Leg, og Fru *Dannemand* fortalte næste Dag, at den gamle Konge havde løbet sig ganske træt for at lege „Tampen brænder" med hende. Hun vidste næppe andet end at *Frederik Dannemand* var hendes Broder.[1])

Engang da Kongen talte med min Mand om *Grundtvig*, ytrede han bl. a.: „Jeg har ingen Agtelse for *Grundtvig*, da jeg har hørt om det Had, som

[1] Frøken Frederikke Dannemand døde 1869 paa Aastrup.

besjæler ham mod hans Modstandere. Lad enhver tro, hvad han vil, naar han kun handler rigtigt og kristeligt, — der er nu ogsaa denne *Clausen*",[1]) raabte Kongen, „tænk Dem, det Menneske har nu rent ud holdt mig for Nar. Han var oppe hos mig, før han fik sit Embede, og jeg talte en Tid med ham, thi jeg syntes ret godt om ham, — vi talte om Religionssager, og han stemte overens med mig i alle mine Meninger desangaaende, og saa hører jeg bagefter, at han er en af de allerværste af disse Skinhellige! Er det ikke uforskammet? Der er nu ogsaa denne *Mau*, — det er mig ogsaa den rette! Der kommer han for en Tid siden op til mig og fortæller mig, at han var blevet kaldet til en gammel syg Kone, der siger ham, at hun ikke kan dø roligt, før hun havde aabenbaret et Mord, som hun havde begaaet i sin Ungdom, — og det var i den Anledning han kom til mig. „Nu, lad hende da dø i Fred, til hun stedes for en højere Dommer", siger jeg, „De har da vel intet anmeldt for Øvrigheden?" Jo, det havde han, — en Præst! Tænk Dem! „Ja", svarede jeg, „hvad vil De saa hos mig? Saa maa jo Sagen gaa sin Gang efter Loven!"

Baade Kongen og Fru *Dannemand* spurgte meget forundrede, da min Mand første Gang ansøgte om et Præsteembede paa Landet: „Men Deres Kone, vil hun paa Landet?" Han forsikrede nu, at jeg om muligt endnu inderligere end han ønskede at komme paa Landet. Jeg kan tænke mig, at de tviv-

---

[1]) Forfatterens Note: Emil Clausen, Broder til Professoren, der døde som Præst i Boeslunde. — Vedr. nedennævnte E. Mau se Kirkehist. Saml. IV, 6, 671 f.

lede derom, da jeg havde været Skuespillerinde, oversatte osv., og man kan jo ikke nægte, at en Skuespillerindes Tilbøjelighed for Landlivet gør hendes Kærlighed til Kunsten lidt fordægtig, men min Begejstring for Kunsten var som et russisk Dampbad — først en stærk Hede og senere en isnende Kulde; mine sværmeriske Ideer dampede bort, og den kolde Virkelighed bragte mig sund tilbage til Hverdagslivet. Men min Kærlighed til den fri Natur, til Poesi og Videnskab og til et stille Huslivs rene Glæder er ved min Fødsel medgivet min Sjæl og vil altid leve med den.

Min Mand underviste ogsaa den unge Prins *Christian* af Glücksborg [Kong *Christian* IX], Dronningens Søstersøn, i Historie. En Dag examinerede min Mand ham for Kongen, og da den unge Prins i Begyndelsen syntes lidt forlegen, sagde Kongen venligt til ham: „Aa, for mig er det ikke saa slemt, det var en anden Sag, hvis det havde været for Dronningen Du skulde examineres, thi hun er hjemme i Historien“. Kongen holdt særdeles meget af den unge Prins *Christian*, og denne ikke mindre af ham. Det var vel ogsaa for at vise Kongen sin inderlige Hengivenhed, at Prinsen, da han var afgaaet fra Landkadetakademiet, gjorde Fru *Dannemand* en Visit. Da han var en Søstersøn af Dronningen, maatte Besøget jo endnu mere smigre Fru *Dannemand*, thi det var ej ganske usandsynligt, at det skete med Dronningens Vidende og Villie. Men forresten modtog Fru *Dannemand* stadig Visitter af Hoffets og Stadens første Embedsmænd, og uagtet hun som

sagt ikke søgte at erhverve sig nogen politisk Indflydelse, er det dog uden for al Tvivl, at hun ofte udvirkede et og andet ved den høje Gunst, hun nød af Kongen; men det er ligesaa vist, at hun aldrig blandede sig i store eller for Landet vigtige Sager.

I Aaret 1834 blev Prins *Frederik* [Kong Frederik VII] forvist fra Hoffet, og hele Staden talte om hans oprørende Behandling af hans stakkels Kone. Ogsaa denne Sorg skulde den gode Konge opleve. Prinsesse *Vilhelmine*, hans yngste Datter, var en høj blond Pige med en udmærket dejlig Figur og en smuk Holdning. Hendes rige guldgule Haar, livlige blaa Øjne og det hele lille barnlige Ansigt, der straalede af Glæde og Lykke, da Prinsen i den første Tid af deres Forlovelse lod til at være overordentlig indtagen af hende, maatte behage enhver, der saa den unge Pige. Prinsen stod i den Tid ofte paa Altanen af sin Faders Palais med en Kikkert for Øjnene for at se over til sin Brud, naar hun sad i Vinduet lige over for, og man sagde, at han var nær ved at faa Stuearrest, fordi han gjorde Brud paa alle Etikettens Love og saagar omfavnede og kyssede hende, naar de mødtes paa Trappegangene; og at hun inderligt elskede ham, vidste alle. Efter Prinsens Udenlandsrejse hviskedes der vel hist og her om, at han ej længere var saa forelsket i hende som tidligere, men derom vilde man intet høre, og Formælingen fejredes med samme Pragt og Glæde som Forlovelsen. Jeg var i Theatret den Aften, da Festforestillingen „Elverhøi“ blev

given og ser endnu i Tankerne den yndige unge Prinsesse. Hun var klædt i en hvid Kjole, rigt broderet med Sølv, og Hertuginden af Augustenborg *Lovise Augustas* prægtige Diamanter, — som denne havde skænket sin Datters Stedsøns Brud — glimrede fra den unge Prinsesses lyse Lokker, fra Hals, Arme og hendes fine Taille; dog intet straalede klarere end hendes blide, muntre Øjne og det lykkelige Smil om hendes Mund. Ak, hvor snart blev ikke disse Øjne fordunklede af Taarer og disse lyse Smil opløste i tunge Suk. — —

Prins *Frederik* opholdt sig efter Skilsmissen i Fredericia.

Da min Mand begyndte at undervise Prins *Christian* af Glücksborg, var denne kun en Dreng paa 12 à 13 Aar. En Dag i Talens Løb berørte han Prins *Frederiks* uværdige Opførsel mod sin Gemalinde ved flere Lejligheder. „Ja“, sagde Prinsen, „jeg har kun én Gang set ham uartig imod hende, han havde disputeret med hende — jeg husker ikke om hvad — og da hun saa vendte sig for at gaa, hævede han Foden paa den uartigste Maade, som for at sparke hende“.

Frederik VI havde undertiden ret træffende Indfald. En Dame fra Landet mødte engang Kongen i Vimmelskaftet med sin Datter *Caroline* under Armen. Da Damen havde Fortougsret og ikke kendte Kongen, gik hun ikke tilside, men blev staaende. Kongen veg da hurtig tilside og sagde højt til Prinsessen: „Den Dame kender bedre sin Ret end sin Konge!“ — Da Overceremonimester *Holsteins* yngste

Søn ikke bestod til Studenter-Examen, bad Faderen Kongen om en Ansættelse for ham ved Kastelsjægerne. „Jeg mente, han vilde studere“, sagde Kongen. „Ja, Deres Majestæt, men han manglede Mod ved sin Examen“. „Haa, haa“, sagde Kongen leende, „ja, lad ham saa blive Officer!“

Statsminister *Stemann* var en Mand med mere Hoved end Hjærte.[1]) En Kapellan fra Jylland, der med en stor Familie sad i meget trange Kaar og længe havde søgt Befordring, rejste endelig til Kjøbenhavn for selv at tale med Ministeren, da der just var et Embede ledigt, som han troede at kunne gøre sig Haab om. Han havde kun anden Karakter, men havde i mange Aar været Kapellan. Ministeren betydede ham kort, at han intet Haab kunde gøre sig om Embedet. Kapellanen skildrede ham sin fortvivlede Forfatning og tilføjede, at selv denne Rejse til Hovedstaden, hvortil han havde knyttet alt sit Haab, vilde sætte ham end mere tilbage, naar den var forgæves. „Ja“, svarede den ubøjelige Mand, „den skulde De have sparet, thi saa længe jeg er Minister, faar De intet Embede“. — „Saa har jeg endnu kun ét Haab tilbage“, svarede den stakkels Supplikant, „og det er, at De er en gammel Mand og jeg en ung Mand“. — Det kunde ikke være andet end at den Strenghed, han udviste i alle Embedsforhold, gjorde ham meget forhadt, saa meget mere som han ikke altid var upartisk i Besættelse af Embeder. Da han kørte til

[1]) Geheimestatsminister Poul Christian Stemann (1764—1855) var fra 1798 Amtmand i Sorø, og fra 1827 i 21 Aar Statsminister og Kancellipræsident m. m.

Højesteret i 1835, blev der kastet en Seddel ind i Vognen til ham, hvorpaa der stod:

Denne Gang en Rem af Huden,
Næste Gang en Sten i Snuden!

Samme Aften gav man ham et Pereat udenfor hans Gaard i Badstuestræde.

Efter mange Aars Ansøgninger i Kancelliet fik *Ingemann* et Plankeværk om sit Hus i Sorø, men saa skrev han en ny Ansøgning om at faa det malet. Den æteriske Fru *Ingemann* skrev underneden:

Det himmelblaat maa være
Og ligne Luft og Atmosfære!

Men *Stemann* skrev derunder:

Det smøres skal med Tjære,
Saa det kan holdbart være!

Og det er de eneste Vers, siger man, som *Stemann* har skrevet.

Det havde lange Udsigter til den Tid, da vi kunde komme til at færdes paa Landet i Guds skønne Natur, som vi begge længtes saa inderligt efter, ja, jeg i den Grad, at jeg endogsaa bad Gud om, at hvis jeg ej maatte leve paa Landet, dog i det mindste matte dø der og forundes en Grav under en stille Landsbykirkegaards Grønsvær. Men vi vidste jo hvorfor min Mand havde faaet dette Embede i Kastellet, og lidt efter lidt vænnede vi os ogsaa til Livet der og kom til at holde meget af det. Vore to Børn blev jo fødte der, og det dannede jo dog en Slags Overgang til Landlivet ved den Stilhed, der herskede og alt det blomstrende Grønne, der

omgav os; ja i to Sommere sov vi hver Aften ind under Nattegalesang, da disse Fugle havde bygget Rede lige over for os i Kommandantens Have.

Lærerembedet ved Akademiet skulde for min Mand forenes med Embedet i Kastellet, og han nødtes da til, meget imod sin Ville, at lade sin præstelige Virksomhed for en Del gaa op i Opfyldelsen af sin Pligter som Lærer, og dertil kom, at han, for at ernære sin Familie, maatte vedblive at give private Informationer. Han var meget søgt. især af Eleverne fra Søkadetakademiet, og vore Indkomster forbedredes jo betydeligt derved; men et Informationsliv, der, især henimod Examenstiden, begyndte fra den tidlige Morgen og vedvarede til sent paa Aftenen, bliver tilsidst et aandsfortærende Arbejde. Jeg bad ham ofte om ej at antage saa mange Elever, men dels nænnede han ej at sige Forældrene nej, naar de indtrængende bad ham derom, og dels fandt han det at være hans Pligt at arbejde af yderste Evne for at kunne sikre vor Fremtid uden at gøre Gæld.

. Da vi kom til Kastellet, var General *du Plat* Kommandant dér.[1]) Det var en ægte Hofmand af den gamle Skole med dyb Veneration for Kongehuset og et ridderligt Anstrøg over hele hans Væsen. Hans Kone var mere forstandig end smuk. Begge viste os en Opmærksomhed og Forekommenhed, der ej kunde andet end glæde os.

---

[1]) Generalmajor Christian Friederich Claude du Plat (1770—1841), Kommandør for Landkadetkorpset 1810 til 1831 og derefter Kommandant i Kastellet til sin Død.

Blandt Statsfangerne i Kastellet befandt sig i vor Tid den for sin uheldige Kærlighed til Kronprinsesse *Caroline* bekendte *Schmierfeldt,*[1]) der dog i sit Fængsel fandt Trøst ved en andens Kærlighed, men rigtignok ikke en Prinsesses. Ogsaa Digteren Frederik *Güntelberg,* Forfatteren af Texten til Kuhlaus Opera „Lulu" og flere smukke Digte, sad fængslet for ulovlig Embedsførelse og døde næsten sindssvag i sit Fængsel. Jeg havde i min Ungdom ofte sunget flere af hans Smaasange og fundet Behag i dem, og jeg bragte ham derfor et lille Takoffer i de Taarer, som trillede mig ned ad Kinden, da jeg tænkte paa hans sørgelige Skæbne og saa den simple sorte Kiste, der indesluttede hans Støv, føres til Jorden. Han er forlængst glemt, men nogle af hans Vers vil dog leve, idet de vil bæres til Eftertiden af Kuhlaus yndige Toner.[2]) I Kastellet sad ogsaa Justitsraad *Duncan*, der var dømt for Kassemangel,[3]) og Justitsraad *Liebenberg,*[4]) forhen Amtsforvalter i Roskilde, der ligeledes havde angrebet Kongens Kasse, dreven dertil ved slet Husholdning, som især tilskreves hans Hustru; samt endelig ogsaa Oberstlieutenant *Bruun.*[5])

---

[1]) Balthasar Vilhelm Schmierfeldt var en i Sverige 1785 født Kornet, der 1810 paa en paatrængende Maade søgte at nærme sig Arveprinsens Datter, Prinsesse Juliane (ikke Prinsesse Caroline). Han blev forvist Riget, men søgte 1813 sindsforvirret og bevæbnet at paatrænge sig Kongen. Han blev dømt til livsvarigt Fængsel og døde i Kastellet 1834.

[2]) Kammerassessor Christian Carl Herman Frederik Güntelberg (1791—1848) var fra 1835—41 Konsumtionsskriver.

[3]) Justitsraad, Hofkasserer Hartvig David Duncan (1774—1833) blev dømt for Underslæb og sad fængslet fra 1835 til 1840.

[4]) Joh. Chr. Liebenberg. afsat for Kasseuorden.

[5]) Oberstlieutenant Johan Jacob Bruun (1770—1842) blev 1807 Postmester og 1814 Toldkasserer i Aalborg. Suspenderet 1824, afskediget 1829 i Følge Højesterets Dom paa Grund af Kassemangel.

Den sidste var en særdeles elskværdig og agtet Mand, og dog sad han arresteret for Kassemangel. Grunden hertil er mærkværdig. Efter at have forladt Militæretaten var *Bruun* ansat som Toldkasserer i Aalborg. Som Følge af de hyppige Tilfælde af Kassemangel, der indtraf i Embedsstanden, udsendte Regeringen Embedsmænd, der skulde visitere de kongelige Kasser rundt om i Landet. Da de ankom til Aalborg og efter alles Mening vilde begynde Visitationen hos Stiftamtmanden, kom denne i den mest fortvivlede Stilling, da han manglede en ikke ubetydelig Sum i sin Beholdning. Han styrtede til *Bruun* og bad denne, der havde alt i Orden, at laane ham Summen af sin Kasse, imod at han øjeblikkelig skulde faa den tilbage, naar Visitationen havde fundet Sted. Den godmodige Mand havde ikke Hjærte til at nægte *Moltke* dette, og denne fik Pengene. Men Kommissionen begyndte sin Visitation hos *Bruun!* Det værste ved denne Sag var, at *Moltke* fragik at have modtaget den manglende Sum. Den almindelige agtede Embedsmand blev derefter dømt for Kassemangel! Selv Kong *Frederik* VI sagde engang til min Mand, da Talen var om *Bruun:* „Jeg har megen Agtelse for den Mand, thi jeg veed, at han lider for en andens Brøde — men jeg kunde ikke frelse ham. Den Skyldige maa Han deroppe dømme!“ tilføjede han og pegede mod Himlen.[1]) —

I 1835 havde jeg havt den Glæde, at min Fader

[1]) Geheimekonferensraad, Statsminister, Præsident i Generaltoldkammeret Frederik Moltke (1754—1836) blev afskediget fra samtlige sine Embeder 1814 og fra 1816 til 1824 ansat som Stiftamtmand i Aalborg. Se Memoirer og Breve III. Reg.

og min ældste Søster besøgte os. Han var dengang 70 Aar, men hans sorte Haar var ej begyndt at graanes uden i Kindskægget, hans lyseblaa Øjne lyste saa livligt, og hans høje imponerende Skikkelse var saa rank, at han gjorde et udmærket Indtryk paa alle, der saa ham.[1])

I 1839 ansøgte min Mand om at erholde Sigersted og Bringstrup Sognekald i Sjælland. Kongen havde selv sagt til min Mand, da denne var oppe hos ham for at takke for den *kongelige* Ansættelse, som han og nogle af de andre Lærere ved Akademiet erholdt: „Naa, nu kommer nok snart Deres Sag for“. Men hans Sag kom for — og en anden fik Embedet. Fru *Dannemand* havde ytret, at hun troede, at han fik Embedet, thi Kongen havde sagt til hende, at han fordrede af *Petersen,* at naar han kom bort, skulde han selv anbefale dem en Lærer i sit Sted — deri mente hun der laa noget Haab. Min Mand talte en Dag med Kammerherre *Linde,* Chefen for Akademiet,[2]) om sit fejlslagne Haab. „Ja“, sagde han, „at De havde Haab, kan jeg begribe, thi jeg veed jo, hvad Kongen har sagt til mig selv, saa jeg troede for vist, De fik Kaldet“, og han udbrød leende: „Nu har den Gamle igen spillet Komedie med os, — ja saadan narrer han os tidt. Nej, det har jeg sagt Dem saa tidt, saa længe vi duer til noget, vil han selv have Nytten af os“. Da Kammerherre *Linde* var en af Kongen meget

[1]) Han havde efter sin første Hustrus Død 1829 til sine Børns Sorg indgaaet et nyt, lidet lykkeligt, Ægteskab c. 1831 med en aldrende Institutbestyrerinde, Jomfru Krump, f. i Nyborg.

[2]) Oberst Georg Linde (1787—1847) Kommandør for Landkadetkorpset 1831—46.

yndet Mand, saa var disse Ord jo dobbelt mærkelige i hans Mund; men naar Kongen handlede saaledes, saa tør man ikke dadle ham derfor, thi at den, der blev foretrukket til Embedet, virkelig havde større Adkomst, er sikkert, og naar han vakte et Haab, der blev skuffet, skete det inden han havde erfaret, at en anden med længere Anciennetet søgte Embedet.

Baade min Mand og jeg fældede Taarer ved Efterretningen om at den gode gamle Konge var død. Han havde stedse vist os den største Tillid og Naade. Jeg siger Naade, men mener dermed ikke, at denne blev ytret ved Gaver, thi vi har *aldrig* modtaget en eneste saadan, hverken af Kongen eller Fru *Dannemand,* uagtet mange har troet, at vi blev rigt begavede. Jeg kan dog ikke nægte, at vi oftere mellem os selv forundrede os over, at vi ikke engang modtog en Brudegave af Fru *Dannemand*, da hun dog ofte havde gjort en saadan Present — et Taffeluhr eller sligt — til dem af Lærerne og andre, som kom i hendes Hus, og som hun langtfra viste den Fortrolighed og Tillid, som hun og Kongen skænkede min Mand. Det maa sikkert have havt en ganske særlig Grund, maaske har de foretrukket at opsætte at vise ham deres Gunst til senere hen i Tiden, — men Tiden til en saadan kom aldrig, da Kongen jo døde. Den Maade, han behandlede min Mand paa og omtalte ham paa til andre, var en Glæde for os, som ingen Gaver kunde opveje.

Man kan vel næppe tænke sig en Konge med mere sand og inderlig Kærlighed til sit Folk end

Frederik den Sjette, og den Yttring, som man ofte har anført for at nedsætte ham: „Ingen kan bedre vide hvad der tjener til Folkets Gavn end jeg", udsprang sikkert kun af den inderlige Overbevisning, han havde om den broderlige og trofaste Kærlighed, han nærede til enhver retsindig Undersaat i hans Rige. At han ej strax kunde gaa ind paa de unge Frihedsideer med den Lethed som en yngre Slægt, maa være enhver billigt Tænkende indlysende, men han bragte dog det første Offer til det danske Frihedsalter. — —

Man havde engang i et offentligt Blad rakket frygteligt ned paa General *Bülow*, fordi man troede, at han var Aarsagen til, at to unge Mennesker, som ikke var bestaaede ved Officersexamen, blev ansat i Armeen som Lieutenanter. Kongen talte med min Mand derom og sagde: „Det er skammeligt, at de saadan river *Bülow* ned. Han har jo aldeles ingen Skyld deri, det er jo mig, der har gjort det, — hvorfor river de saa ikke mig ned og ikke ham! Jeg har sandelig ikke sovet et Par Nætter, saa ondt har det gjort mig. Det er jo ogsaa Synd. Han kan jo ikke gøre for, at det er sket!" Kongen holdt meget af Bülow, og under fire Øjne var de Dus.

Nytaarsaftenen tilbragte Kongen gerne hos Fru *Dannemand,* og naar Klokken slog 12, kappedes gerne de Ældre og Yngre om, hvo der kunde blive den første til at ønske de andre „glædeligt Nytaar". Det blev sjælden Kongen, da han var noget tunghør, men skete det, da raabte han næsten barnlig glad:

„Glædeligt Nytaar, *Frederikke!* Glædeligt Nytaar, Børn!" Det har Fru *Dannemand* fortalt min Mand.

Da *Frederik* VI sidste Gang besøgte Dronningen og gik tilbage igennem Trongemakket, satte han sig et Øjeblik paa Tronen for, som Justitsraad *Westergaard,* hans Kammertjener, der fortalte os dette, mente, at hvile sig, da han var meget mat og svag; men jeg mener, at det skete snarere i Forudfølelsen af, at det var sidste Gang, han beklædte den Trone, hvorfra han i en saa lang Aarrække havde regeret Danmark under mange og tunge Sorger. Medens Kongen sad paa Tronen, fortalte *Westergaard,* kastede Maanen sine Straaler gennem de høje Vinduer og hen over Kongens Sølvhaar. Man kan forstaa, at dette Syn maatte gribe Kongens gamle Tjener.

Frederik VI havde i længere Tid været meget svag, men han kæmpede mod Legemets Svaghed, thi han elskede Livet. Man turde ikke berøre noget, der hentydede til hans Død, thi det forstyrrede hans gode Lune. Fru *Dannemand* fortalte, at da hun den 2. December om Formiddagen besøgte Kongen og spadserede frem og tilbage med ham paa Gulvet, havde han vaklet lidt, men strax samlet hele sin Kraft og med et militært Skridt gaaet hen ad Gulvet og sagt: „Sligt maa man ikke bryde sig om efter saadan en Dyst!" — han mente sin Sygdom.

Fru *Dannemand* var hos Kongen om Aftenen den 2. December og læste højt for ham til Kl. 1.

Kl. $7^1/_2$ om Morgenen den 3. var hendes Tjener paa Palaiset. Ingen maatte vaage hos ham uden *Westergaard*, det var hans Villie. Kl. 6 bød han ham se, hvorledes Vejret var. Livlægen *Fengers* Amanuensis *Mühlertz* bad Kongen Kl. $8^1/_2$ om at maatte se til Plasteret paa hans Bryst. *Westergaard* stak Armen ind under ham for at hæve ham i Vejret, da sank hans Hoved tilbage, og en af de ædleste Kongesjæle, der har levet paa Jorden, steg op til Himlen, til Kongernes Konge for engang at finde Erstatning for mangen bitter Krænkelse, der havde formørket hans daadrige Liv. Lægen, Konferensraad *Saxtorph* gik til Dronningen for at melde hende Kongens Død, men hun var meget tunghør og forstod ham ikke. Hun gik over til Kongens Værelse og knælede foran hans Seng, tog hans Haand, kyssede den og bad stille til Gud. „Jeg synes, hans Haand er saa kold“, sagde hun endelig efter en lang Pause. Med dyb Vemod mærkede nu de Tilstedeværende, at hun ikke havde forstaaet Saxtorph rigtig.

Christian VIII lod selv Fru *Dannemand* underrette om Kongens Død og lod tilføje, at var der noget hun ønskede, maatte hun kun henvende sig til ham. Hendes fraværende Søn vilde han selv underrette om Kongens Død, men da Major *Dannemand,* der var paa Tilbagerejsen fra en Udenlandsrejse, kom til Hamborg, spurgte Opvarteren paa Hotellet ham strax, uden at kende ham: „De veed vel nok, Kongen af Danmark er død?“ Saaledes erfarede Sønnen først Faderens Død.

Efter at *Christian* VIII var udraabt til Konge, traadte han ind til sin Dronning, omfavnede hende og udbrød: „Nu har vi levet vore lykkeligste Dage!“ Dog maa man ikke tro, at han ikke skattede Kronens Besiddelse; men hans Hjærte bevægedes ikke saameget af Trang til at skabe sit Folks Lykke som af Forfængelighedens Ønsker om, at Kronen skulde kaste sine gyldne Straaler om hans Tinding. Han var en udmærket smuk og majestætisk Mand, uagtet Kunsten maatte komme hans Figurs Mangler til Hjælp. Han havde ogsaa en ridderlig Tænkemaade og var, især som Prins, en sand Mæcen for alle de Kunstnere og Videnskabsmænd, der søgte ham, især i Udlandet og mest i Italien. Gamle Geheimeraad *Schubart* fortalte mig engang, at Prinsen og *Caroline Amalie* ikke blot var yndede, men næsten forgudede i Italien, dels for deres sjældne Skønhed, dels for deres elskværdige Væsen mod alle. — —

Med alle *Frederik VII's Fejl* og Laster baade som ung Prins og senere som Konge har han dog altid næret et varmt og trofast Sindelag imod sit Folk og Fædreland.

1844 havde Landgrev *Vilhelm* af Hessen inviteret Hertuginde *Vilhelmine* af Glücksborg, [Frederik VII's første Gemalinde og 1838 gift med Hertug Carl af Glücksborg], da hun opholdt sig i Kjøbenhavn, til Aften med flere andre af den kongelige Familie. Som de nu sad om Familiebordet og passiarede, havde Prins *Frederik* den Taktløshed pludselig, uden at lade sig melde, at træde ind ad

Døren til dem, idet han med sin sædvanlige Ligefremhed sagde: „Naa, her sidder I alle sammen og morer Jer, og saa gad jeg sgu ikke sidde alene og kede mig, derfor kommer jeg, enten I vil ha'e mig eller ej“. Landgrevinden fik i Hast arrangeret nogle Smaaspil, og fik ham og Hertuginden placeret saa langt fra hinanden som muligt. Han skal den første Gang, han saa denne sin fraskilte Hustru, da han i Følge Etiketten sammen med Kongen gjorde hende en Visit, have sagt til hende: „Naa, har Du det nu bedre, end da Du var hos mig?“

Da den udmærkede Skuespillerinde Fru *Sødring, C. N. Rosenkildes* yngste Datter, kort efter hun havde debuteret, var i Besøg hos *Drewsens* paa Strandmøllen, traf hun der Kronprins *Frederik*. Han kom strax meget venligt hen til hende og spurgte til hendes Fader, som han holdt saa meget af. Hun endte sit Svar med at sige, at hendes Fader havde saa meget at bestille.

„Ja“, svarede Prinsen, „jeg husker nok, at han engang sagde til mig, at han var Skuespiller fra Kl. 6 til 11 hver Aften. Vi ligner hinanden deri, at vi begge er Skuespillere, men med den Forskel, at han kuns er det fra 6 til 11, men jeg er det fra 6 om Morgenen til Kl. 1 a 2 om Natten“. — „Jeg har været paa Jagt“, vedblev Prinsen, „for at more mig lidt, jeg keder mig saa forbandet her i Kjøbenhavn, jeg kan ikke udstaa at være her i Kjøbenhavn“.

„Aa“, svarede den unge Pige forlegen, „hvor kan Deres Højhed kede Dem her? De er jo den mest yndede af den kongelige Familie!“

Det var netop paa den Tid, da man begyndte at haabe paa bedre Tider, naar han engang kom paa Tronen, thi med Faderen var man meget misfornøjet. „Ja, det er godt nok, men Hoffet! Jeg har to Gange faaet Gift!“ Forfærdet over den Vending Samtalen havde taget, udbrød *Julie* for at tale om noget andet:

„Det er en smuk Ring Deres Højhed der har“.

„Aa ja, det er en Present fra min Kone [Mariane af Mecklenburg]. Det er en Forlovelsesring“, og tilføjede han leende: „Ringen er sgu stærk nok. Nu holde de an med mig, at jeg skal underskrive,[1]) men jeg gør det saagu' ikke, Forholdet skal blive som det er til evig Tid! De vil ogsaa have, at jeg skal rejse bort et Par Aar, men det kunde nok være, at jeg kom igen, før de ønskede det. Kongen vil i disse Dage have, at jeg skal gaa til Alters, men jeg sa'e, at jeg havde været der én Gang i Aar — det var rigtignok Løgn, men jeg kan ikke lide det Hykleri!“

Sangerinden, Madam *Stage* sang i Værelset ved Siden af. „Lad os synge med!“ sagde Prinsen. „Det er jo ret smukt, det hun synger, men mit Livstykke er: „O sanctissima!“ Og nu maatte Damerne og gamle *Drewsen* synge den med ham. „Det er Skade, vi mangler anden Stemme“, sagde Madam *Stage*. „Det er fortræffeligt“, raabte han, „nu staar jeg og bilder mig ind, jeg synger anden Stemme, og saa siger De, vi mangler den“.

Da *Julie Rosenkilde* saa paa hans Kaarde, sagde

[1]) Skilsmisse-Dokumenterne.

han: „Ja, jeg gaar altid bevæbnet, skal jeg sige Dem, det er farlige Tider vi lever i". Senere sagde han: „Hør *Drewsen*, jeg morer mig saa godt hos Dem, jeg kommer en Dag herind til Middag. Maa jeg komme paa Lørdag?"

„Deres Højhed maa undskylde. De veed jeg er liberal, saa jeg svarer Dem oprigtigt, at jeg kan ikke have den Ære paa Lørdag, da min Datter skal konfirmeres paa Søndag".

„Naa ja — jeg er ogsaa liberal, men saa kommer jeg sgu paa Tirsdag", sagde Prinsen.

Ophævelsen af Landkadetakademiet [1842], hvorved min Mand tabte en betydelig Del af sine Indtægter, gjorde det nødvendigt for os at se at komme paa Landet jo før jo heller. Indkomsterne af det lille Præsteembede i Kastellet i Forening med hans Vartpenge var ej tilstrækkelige til vort Underhold, og min Mands Udnævnelse til Ridder af Dannebrog gav ham vel Hæder, men ikke forøgede Indkomster. Krigen 1848 og den Uro og Tummel, den foraarsagede i Hovedstaden, og ikke mindst i Kastellet, forøgede end mere vor Længsel efter det eftertragtede Hjem paa Landet. Min Begejstring i den Tid havde drevet mig saa vidt, at jeg havde skrevet to Krigssange, som jeg lod trykke i „Berlingske Tidende". De findes der 1. April 1848 og røber vistnok et højst exalteret Sind, men en Dag, da min Mand, min Søn og jeg spadserede forbi Badehusene, mødte vi en Flok Soldater, der kom

fra Svømning, syngende det sidste Vers af min „Sang for danske Soldater“. „Den tapre Landsoldat“ var dengang endnu ikke kendt.

Min Mand ansøgte 1852 om at blive Præst i Søllerød, hvis Sognekald da var ledigt og som var meget ønskeligt for os, da vi der kunde være i Nærheden af vore Børn, som jo for deres Studeringers Skyld maatte blive i Kjøbenhavn. Min Mand gik, som Skik og Brug var, til Kongen for at tale sin Sag. Frederik den Syvende tog meget naadigt imod ham og syntes at ville interessere sig ret levende for Sagen, ja ytrede endog: „Naar De bliver Præst i Søllerød, saa bliver De min Skriftefader, — jeg skal gøre alt hvad jeg kan derfor“. Han tog min Mands Haand og var kort sagt saa nedladende og naadig, at min Mand kom hjem med et Haab om at faa sit Ønske opfyldt, der grænsede til Vished. Pastor *Glahn* fortalte ham, at da han en Dag var Censor ved theologisk Attestats havde en af Præsterne spurgt Biskop *Mynster* om, hvem der vel egentlig skulde være Præst i Søllerød, det trak saa længe ud. „Ja“, sagde Biskoppen, „jeg har indstillet *Bisted*, der er ældre, men Kongen vil jo have *Petersen* i Kastellet“. Vi havde derfor næsten gjort Haabet til Vished i vore Tanker, da jeg pludselig en Morgen ser i Avisen en ung Mand fra Jylland, *Gad*, udnævnt til Præst i Søllerød, — min Mand troede, jeg læste fejl, men fik snart Overbevisningen i Hænderne. Et Par Dage efter mødte vi en af Kongens Kavalerer, *Gyldenstierne Schested*, paa Gaden, og han standsede os med det Udraab:

„Naa, Pastor *Petersen*, De fik da ikke Søllerød, som vi alle troede. Kongen og Fru *Danner* har været Uvenner i 3 Dage i den Anledning, men se om hun ikke har sejret! ja det er rædsomt". Paa min Mands Spørgsmaal om, hvorfor hun havde interesseret sig saa meget for *Gad*, svarede han: „Aa, han har skrevet Vers og holdt Taler til hende paa vor jydske Rejse". Senere har vi hørt, at hun ogsaa skyldte Skibsklarerer *Gad* i Helsingør Forbindtligheder, saa der var jo meget, der gjorde, at hun interesserede sig for Broderen.

Krigen var næppe forbi, før Koleraens Rædsler begyndte 1853, og Kjøbenhavn nedstyrtedes i en gyselig Elendighed ved denne frygtelige Smitsot.

Min Mand var den 19. Juni 1853 endelig bleven udnævnt til Sognepræst i Allerslev,[1]) men forinden sin Afrejse blev det dog hans Lod at kaste Jord paa det første Lig, der var død af Kolera. Jeg husker med hvilken Hjærtens Angst, jeg saa ham gaa til Garnisonshospitalet. Selv var han ikke bange, men havde dog ladet sig formaa til at tage noget Kalmus-Rod i Munden. Da Sygdommen nu greb om sig med Kæmpeskridt, besluttede min Mand sig til at tage os alle med sig, naar han rejste, og hvis Formanden i Kaldet, Provst *Theilmanns* Døtre ikke vilde modtage os i Naadsensaaret, saa var vi belavede paa at indlogere os, hvorsomhelst vi kunde faa en Bolig.

Havde vi forladt vort Hjem i Kastellet under

[1]) Baarse Herred, Præstø Amt. Præstegaarden laa i Rekkende.

andre Forhold, vilde det sikkert have fyldt vore Hjærter med Vemod at sige Farvel, hvor vi havde tilbragt den største Del af vore Ungdomsaar og for største Delen i Lykke og Tilfredshed. Nu derimod saa vi Afskeden i Møde med Længsel. Vi havde købt en lukket Vogn og lejet en anden, og en Aften Kl. 9 forlod vi Kastellet Frederikshavn for at rejse til vort nye ubekendte Hjem. Endskønt det var saa silde paa Dagen, saa vi dog et Par Ligvogne køre forbi os, da vi kørte gennem Gaderne. Det var en sælsom Følelse, der fyldte mit Sind, da vi kørte ud af Byen. Det var som om vi flygtede fra Furiernes Vold, og saa længe jeg kunde øjne Stadens Taarne, der mere og mere svandt bag os, var det, som om de strakte deres Arme truende ud efter os.

Her begynder det lille tredie og sidste Afsnit af Præstekonens, den forhenværende Skuespillerindes Optegnelser. Det indeholder en Beskrivelse af hendes Præstegaard, hvorledes hun indretter og smykker dens Værelser og beplanter den store Have; det handler om hendes Mand og hendes Børn, om hendes Husholdning og Beskæftigelser, hendes mange Forsøg paa Malerkunsten og Digterkunstens Omraader, alt sligt som udelukkende hører hjemme indenfor Hjemmets og det private Familielivs fire Vægge og ikke har Interesse udenfor disse. Paa et af Bogens sidste Blade skriver hun om sit Liv i Rekkende Præstegaard: „Jeg elsker denne Plet

af Jorden usigelig højt, her har jeg været saa lykkelig som aldrig tidligere i Livet, thi over min Ungdoms Himmel drog mange mørke Skyer, og mit landlige Hjem her er blevet mig et lille jordisk Paradis, — og hvor kan det ogsaa andet: en kærlig og elsket Mand, gode, elskværdige og begavede Børn, en dejlig Natur udenfor og Tilfredsstillelsen af mine Yndlings-Tilbøjeligheder indenfor Hjemmet — hvad vil et Menneske mere?“

REGISTER

MEMOIRER OG BREVE

UDGIVNE AF JULIUS CLAUSEN OG P. FR. RIST.

Tidligere udkom:

I. ISLÆNDEREN JON OLAFSSONS OPLEVELSER som Bøsseskytte under Christian d. IV. Nedskrevne af ham selv. UDSOLGT

II. DEN HELSINGØRSKE FÆRGEMAND LARS BACHE. Hans By og hans Hjem i Begyndelsen af det 19. Aarh. Hans Søns Optegnelser. UDSOLGT

III. FRA HOFFET OG BYEN. Stemninger og Tilstande 1793—1822 i Breve til Joh. Bülow til Sanderumgaard. UDSOLGT

IV. GRANDMAMAS BEKIENDELSER. Interiører fra et kjøbenhavnsk Patricierhjem i Slutningen af det 18. Aarhundrede. Med Portraiter. UDSOLGT

V. H. C. ANDERSENS SIDSTE LEVEAAR. Hans Dagbøger 1868—75 ved Jonas Collin.

VI. PORTRAITMALERENS DAGBOG (1793—1797). UDSOLGT

VII. ISLÆNDEREN JON OLAFSSONS OPLEVELSER som Ostindiefarer under Christian den IV. Nedskrevne af ham selv. Oversat af S. Blöndal. UDSOLGT

VIII. AF ELEONORE CHRISTINE TSCHERNINGS EFTERLADTE PAPIRER. UDSOLGT

IX. KOMMANDØR JENS JACOB PALUDANS UNGDOMSERINDRINGER. UDSOLGT

X. DOMPROVSTEN I ROSKILDE. Brudstykke af en Familiekrønike. UDSOLGT

XI. AF EN GAMMEL HOFMANDS MINDEBLADE. Konferensraad Carl Henrik Holtens Optegnelser. UDSOLGT

Fortsættes
paa næste Side.

XII. EN KJØBENHAVNSK GROSSERERS UNGDOMS-ERINDRINGER. 1787—1816. Optegnelser af Marcus Christian Bech.

XIII. E. C. WERLAUFF: ERINDRINGER AF MIT LIV.

XIV. PASTOR PRIPS UNGDOMSERINDRINGER. UDSOLGT

XV. KNUD LYNE RAHBEKS UNGDOMSKÆRLIGHED. „Fra de skjønne Følelsers Tid“.

XVI. OBERST JACOB THODE RÆDERS BARNDOMS- OG UNGDOMSERINDRINGER.

XVII. GYLDENLØVES LAKAJ. Optegnelser fra Christian V's Tid af Matthias Skaanlund.

XVIII. DEN GAMLE MAJORINDE FRA FÆRGEGAARDEN. Optegnelser af Franzisca v. Rosen. UDSOLGT

XIX. EN GRØNLANDSPRÆSTS OPTEGNELSER 1844—49.

XX. DET STORE BILAGER I KJØBENHAVN 1634. Oversat efter Caroli Ogerii Ephemerides sive Iter Danicum, Svecicum, Polonicum.

XXI. EFTERLADTE OPTEGNELSER AF GENERALFISKAL PETER ULDALL, Dronning Caroline Mathildes Defensor.

XXII. APOTHEKER CLAUS SEIDELINS OPTEGNELSER OM SIT LEVNED 1702—1782.

XXIII. MELLEM TO TIDSALDRE. Erindringer af Ida Johnsen, født Jessen.

XXIV. NOGLE ERINDRINGER AF BALTHASAR MÜNTER I—II.

XXV. STRANDMØLLEN. Optegnelser af Johan Christian Drewsen. UDSOLGT

XXVI. EN KJØBENHAVNSK KØBMANDS UNGDOMSHISTORIE. Optegnelser af Luis Bramsen. 1819—44.

XXVII. EN KJØBENHAVNSK EMBEDSMAND. Jacob Gudes Optegnelser. 1754—1810.

XXVIII. EN ISLANDSK EVENTYRER. Árni Magnússons Optegnelser.

XXIX. AF TERKEL KLEVENFELDTS REJSE-JOURNALER 1741—45.

XXX. BREVE FRA MAGDALENE THORESEN 1855—1901.

Bind I—XXV
Pris 5 Kr. pr. Bind.
Bind XXVI Kr. 6.50.
Bind XXVII—XXVIII Kr. 7.50.
Bind XXIX Kr. 9.50.
Bind XXX Kr. 9.75.

Langkjærs Bogtrykkeri. — København.

